T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yetmiş beşinci inikad

7 - VIII - 1940 Çarşamba

Mündericat

	Sayıfa
1 — **Sabık zabıt hulâsası**	104
2 — **Havale edilen evrak**	104
3 — **Riyaset Divanının Heyeti Umumiyeye maruzatı**	105
1 — Kırşehir mebusluğuna seçilen Dr. Hüseyin Ülkü, Seyhan mebusluğuna seçilen Salâhattin Çam ve Siird mebusluğuna seçilen Ressam Şevket Dağa aid intihab mazbataları	105
4 — **And içme**	105
1 — Kırşehir mebusu Dr. Hüseyin Ülkü, Seyhan mebusu Salâhattin Çam ve Siird mebusu Ressam Şevket Dağın and içmesi	105
5 — **Müzakere edilen maddeler**	105
1 — İdare Heyetinin, Büyük Millet Meclisi 1940 malî yılı bütçesinde değişiklik yapılmasma dair kanun teklifi ve Bütçe encümeni mazbatası (2/25)	105,106,119,122:125
2 — Büyük Millet Meclisi 1940 yılı şubat ve mart ayları hesabı hakkında Meclis hesablarının tedkikı encümeni mazbatası (5/29)	106
3 — Mart : mayıs 1940 aylarına aid raporun sunulduğuna dair Divanı muhasebat riyaseti tezkeresi ve Divanı muhasebat encümeni mazbatası (3/275)	106
4 — Dahiliye memurları kanununa ek kanun lâyihası ve Bütçe ve Dahiliye encümenleri mazbataları (1/416)	106
5 — Türkiye - Almanya arasında imza edilmiş olan ticarî mübadelelere mütedair hususî anlaşma ile tediye anlaşmasının tasdikı hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve İktısad encümenleri mazbataları (1/464)	106:107,110,119,125:128
6 — Yeniden kurulacak Erzincan şehir yerinin istimlâki hakkında kanun lâyihası ve Dahiliye encümeni mazbatası (1/463)	107:110
7 — Bazı Devlet alacaklarının tahsil sureti hakkında kanun lâyihası ve Adliye, Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/34)	110:119
8 — Zelzeleden zarara uğrayan bedeli nakdî eratı hakkında kanun lâyihası ve Millî müdafaa ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/438)	119:120
9 — Vakıf memba sularile orman ve zeytinliklerin işletilmesi hakkında kanun lâyihası ve Maliye, Ziraat ve Bütçe encümenleri mazbataları (1 161)	120:122

1 — SABIK ZABIT HULÂSASI

Ankara mebusluğuna seçilen Ekrem Ergunun intihab mazbatası kabul edildi ve mumaileyh and içti.

Orman umum müdürlüğünün 1937 malî yılı hesabı katisine,

Askerlik kanununun 94 ncü maddesinin değiştirilmesine,

Ecnebilerin Türkiyede ikamet ve seyahatleri hakkındaki kanunun bazı maddelerinin tadiline,

Devlet memurları aylıklarının tevhid ve teadülüne dair kanuna bağlı (1) sayılı cedvelin Maarif vekilliği kısmında değişiklik yapılmasına,

Orman umum müdürlüğü teşkilât kanununa bazı maddeler eklenmesine,

1940 malî yılı muvazenei umumiyesine dahil bazı daire bütçelerine fevkalâde tahsisat verilmesine dair kanuna bazı maddeler eklenmesine,

Cümhuriyet Merkez bankası hakkındaki kanuna iki muvakkat madde eklenmesine,

Muhtelif su işleri için sarfedilecek paranın sureti temini hakkındaki kanunun 2 nci maddesinin tadiline dair kanun lâyihaları kabul edildi.

Devlet memurları aylıklarının tevhid ve teadülüne dair kanuna ek kanun lâyihasının birinci müzakeresi yapılarak ağustosun 7 nci çarşamba günü toplanılmak üzere inikada nihayet verildi.

Başkan vekili	Kâtib	Kâtib
Dr. Mazhar Germen	Bursa	İsparta
	Dr. Sadi Konuk	Kemal Üanl

2 — HAVALE EDİLEN EVRAK

1 — Kadastro kanunu lâyihası (1/465) (Dahiliye, Maliye, Bütçe ve Adliye encümenlerine)

2 — Millî korunma kanununun 36 ncı maddesine bir fıkra ilâvesine dair kanun lâyihası (1/466) (Hariciye, İktısad, Millî müdafaa ve Adliye encümenlerine)

3 — Tapulama kanunu lâyihası (1/467) (Maliye, Bütçe ve Adliye encümenlerine)

4 — Türkiye - Almanya arasında imza edilmiş olan Ticarî mübadelelere mütedair hususî anlaşma ile Tediye anlaşmasının tasdiki hakkında kanun lâyihası (1/464) (Hariciye ve İktısad encümenlerine)

5 — Türk ve İtalyan Hükûmet komisyonlarının birinci içtima devresi protokolüne bağlı 2 numaralı listeye 7 bin ton krom kontenjanı idhaline müteallik notaların tasdiki hakkında kanun lâyihası (1/468) (Hariciye ve İktısad encümenlerine)

6 — 23 haziran 1939 tarihli anlaşmaya merbut protokolün 2 nci maddesi hükümlerine tevfikan Fransaya tesviye edilen 7 milyon Fransız frangının tenzilâta tâbi tutulmaması hakkında kanun lâyihası (1/469) (Hariciye ve İktısad encümenlerine)

Teklifler

7 — İdare Heyetinin, Büyük Millet Meclisi 1940 malî yılı bütçesine munzam tahsisat verilmesi hakkında kanun teklifi (2/26) (Bütçe encümenine)

Tezkereler

8 — Eleşkirdin Çeli köyünden Kaçakoğullarından Selimoğlu Namaz Koçağın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/289) (Adliye encümenine)

9 — İnhisarlar umum müdürlüğü 1938 yılına aid bilânçonun gönderildiğine dair Başvekâlet tezkeresi (3/290) (Divanı muhasebat encümenine)

10 — Muradiyenin Duavan köyünden Mirzaoğlu Memed Yaylalının ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/291) (Adliye encümenine)

Takrirler

11 — İstanbul mebusu Gl. Kâzım Karabekirin, Ereğli havzai fahmiyesi maden amelesinin hukukuna müteallik 151 sayılı kanunun 7 nci maddesinin tefsiri hakkında takriri (4/20) (Adliye ve İktısad encümenlerine)

Mazbatalar

12 — Bolu mebusu Lûtfi Görenin, askerî ve mülkî tekaüd kanununun 66 ncı maddesine bir fıkra ilâvesine dair kanun teklifile askerî ve mülkî tekaüd kanununun 66 ncı maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun lâyihası ve Dahiliye, Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (2/19, 1/182) (Ruznameye)

13 — Devlet memurları aylıklarının tevhid ve teadülüne dair olan 3656 sayılı kanuna ek kanun lâyihası ve Bütçe encümeni mazbatası (1/258) (Ruznameye)

14 — Millî müdafaa vekâletince tesis edilen tay deposuna 10 000 liraya kadar mütedavil sermaye verilmesi hakkında kanun lâyihası ve Bütçe ve Millî müdafaa encümenleri mazbataları (1/425) (Ruznameye)

15 — Türkiye - Almanya arasında imza edilmiş olan Ticarî mübadelelere mütedair hususî anlaşma ile tediye anlaşmasının tasdiki hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve İktısad encümenleri mazbataları (1/464) (Ruznameye)

16 — Yeniden kurulacak Erzincan şehir yerinin istimlâki hakkında kanun lâyihası ve Dahiliye encümeni mazbatası (1/463) (Ruznameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15

BAŞKAN — Dr. Mazhar Germen

KÂTİBLER : Cavid Oral (Niğde), Kemal Ünal (İsparta).

BAŞKAN — Celse açılmıştır.

3 — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MARUZATI

1 — Kırşehir mebusluğuna seçilen Dr. Hüseyin Ülkü, Seyhan mebusluğuna seçilen Salâhattin Çam ve Siird mebusluğuna seçilen Ressam Şevket Dağa aid intihab mazbataları.

BAŞKAN — Kırşehir mebusluğuna seçilen Dr. Hüseyin Ülkü, Seyhan mebusluğuna seçilen Salâhattin Çam ve Siird mebusluğuna seçilen Ressam Şevket Dağa aid intihab mazbataları gelmiştir, ayrı ayrı reyinize arzedeceğim.

Kırşehir mebusluğuna intihab edilen Dr. Hüseyin Ülkünün mazbatasını reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Seyhan mebusluğuna intihab edilen Salâhattin Çamın mazbatasını reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Siird mebusluğuna intihab edilen Ressam Şevket Dağın mazbatasını reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

4 — AND İÇME

1 — Kırşehir mebusu Dr. Hüseyin Ülkü, Seyhan mebusu Salâhattin Çam ve Siird mebusu Ressam Şevket Dağın and içmeleri

BAŞKAN — Kendilerinden mevcud olanları tahlife davet ediyorum. Dr. Hüseyin Ülkü.

(Kırşehir mebusluğuna seçilen Dr. Hüseyin Ülkü and içti.)

(Alkışlar)

BAŞKAN — Salâhattin Çam.

(Seyhan mebusluğuna seçilen Salâhattin Çam and içti).

(Alkışlar)

BAŞKAN — Ressam Şevket Dağ.

(Alkışlar).

(Siird mebusluğuna seçilen Ressam Şevket Dağ and içti).

(Alkışlar).

TİCARET VEKİLİ NAZMİ TOPCOĞLU (Aydın) — Gelen evrakın 15 numarasında Türkiye - Almanya arasında imza edilmiş olan ticarî mübadelelere mütedair hususî anlaşma ile tediye anlaşmasının tasdiki hakkında bir kanun lâyihası vardır. Bunun ruznameye alınmasını ve müstaceliyetle müzakere edilmesini rica ediyorum (Kabul, kabul sesleri).

BAŞKAN — Teklif edilen lâyihanın ruznameye alınmasını reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Ayrıca müstaceliyet teklif edilmiştir. Bu teklifi de reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

DAHİLİYE VEKİLİ FAİK ÖZTRAK (Tekirdağ) — Gelen evrakın 16 ncı numarasında Erzincan şehrinin yeniden inşası için şehir yerinin istimlâki hakkında bir kanun lâyihası vardır. İnşaat mevsimidir. Zaman kaybetmemek istiyoruz. Bunun ruznameye alınmasını ve müstaceliyetle müzakere edilmesini rica ediyorum. Ayrıca encümenin de müstaceliyet kararı vardır.

BAŞKAN — Teklif edilen lâyihanın ruznameye alınmasını reye arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Müstacelen müzakeresini kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

5 — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1 — İdare Heyetinin, Büyük Millet Meclisi 1940 malî yılı bütçesinde değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi ve Bütçe encümeni mazbatası (2/25) [1]

[1] *224 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.*

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı? Maddelerin müzakeresine geçilmesini kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Büyük Millet Meclisi 1940 malî yılı bütçesine fevkalâde tahsisat verilmesi hakkında kanun

MADDE 1 — 1940 malî yılı Büyük Millet Meclisi bütçesinin 22 nci [3090 sayılı kanuna müsteniden yeni yapılacak Meclis binasının inşaat masrafları ve istimlâk bedeli] faslından 4 200 lira tenzil edilerek [1939 malî yılına aid tahsisatsız borçlar] namile yeniden açılacak otuzuncu fasla fevkalâde tahsisat olarak konulmuştur.

BAŞKAN — Mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanun Büyük Millet Meclisi tarafından icra olunur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini açık reyinize arzediyorum.

2 — Büyük Millet Meclisi 1940 yılı şubat ve mart ayları hesabı hakkında Meclis hesablarının tedkikı encümeni mazbatası (5/29) [1]

(Mazbata okundu)

BAŞKAN — Ittılaınıza arzedildi.

3 — Mart : mayıs 1940 aylarına aid raporun sunulduğuna dair Divanı muhasebat riyaseti tezkeresi ve Divanı muhasebat encümeni mazbatası (3/275) [2]

BAŞKAN — Mazbata hakkında mütalea var mı? Reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Mazbata kabul edilmiştir.

4 — Dahiliye memurları kanununa ek kanun lâyihası ve Bütçe ve Dahiliye encümenleri mazbataları (1/416) [3]

BAŞKAN — İkinci müzakeresidir, maddelere geçiyoruz.

Devlet memurları aylıklarının tevhid ve teadülüne dair 3656 sayılı kanuna ek kanun

MADDE 1 — 3888 sayılı kanunun 2 nci maddesine bağlı 3 sayılı cedvelin Dahiliye vekâleti vilâyetler memurları kısmında 8 nci dereceden 116 kaymakamlık 106 ya, 7 nci dereceden 117 kaymakamlık 100 e indirilmiş ve 6 ncı derecede mevcud 9 kaymakamlık ta 36 ya çıkarılmıştır.

BAŞKAN — Tadilname yoktur. Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — 3656 sayılı kanunun 21 nci maddesinde tayin edilen altı aylık vekâlet müddeti, beşinci ve altıncı derece Dahiliye memurlarından vali vekâletine tayin edilecekler için bir terfi müddetine kadar uzatılabilir.

Bu vekillerin aslî memuriyetlerinden alâkaları kesilerek maaşları valilik kadrosundan da verilebilir ve bunlara verilecek aslî maaş ile vekâlet maaşı tutarı dördüncü sınıf vali maaşı tutarını geçemez.

BAŞKAN — Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

BAŞKAN — Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 4 — Bu kanun hükümlerinin icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

BAŞKAN — Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini reyininze arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Müstacelen müzakeresine karar verdiğiniz maddelerin müzakeresine geçiyoruz.

5 — Türkiye - Almanya arasında imza edilmiş olan ticarî mübadelelere mütedair hususî anlaşma ile tediye anlaşmasının tasdiki hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve İktısad encümenleri mazbataları (1/464) [1]

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı?.. Maddelerin müzakeresine geçilmesini kabul edenler ... Etmiyenler ... Maddelerin müzakeresine geçilmesi kabul edilmiştir.

Almanya ile imzalanan ticarî mübadelelere mütedair hususî anlaşma ile ticarî mübadelelere aid tediye anlaşması ve bunların müzeyyelât merbutatının tasdikına dair kanun

MADDE 1 — 25 temmuz 1940 tarihinde Almanya ile imzalanan ticarî mübadelelere mütedair hususî anlaşma ile ticarî mübadelelere aid tediye anlaşması ve bunların müzeyyelât ve merbutatı kabul ve tasdik olunmuştur.

---

[1] *225 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.*

[2] *227 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.*

[3] *Birinci müzakeresi 74 ncü inikad zabtındadır.*

[1] *233 sayılı ve 233 e ek basmayazılar zabtın sonundadır.*

BAŞKAN — Mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

BAŞKAN — Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını tatbika İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

BAŞKAN — Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini açık reyinize arzediyorum.

6 — Yeniden kurulacak Erzincan şehir yerinin istimlâki hakkında kanun lâyihası ve Dahiliye encümeni mazbatası (1/463) [1].

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı? (Hayır sesleri). Maddelere geçilmesini reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Yeniden kurulacak Erzincan şehir yerinin istimlâkine dair kanun

MADDE 1 — Erzincan şehrinin yeniden kurulması için Vekiller Heyetince tesbit edilen ve menafii umumiye kararı verilen sahadaki gayrimenkulleri değer bahası peşin verilmek şartile istimlâke Erzincan Belediyesi salâhiyetlidir.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? (Hayır sesleri) Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — İstimlâk edilecek arazi için istimlâk bedeli, arazide de istimlâkin yapıldığı malî yılın vergisine matrah olan kıymet ve binalar için de aynı malî yılın vergisine esas olan irada göre bina vergi kanunu mucibince teayyün eden kıymettir.

Mektumiyet dolayısile veya alâkalılar tarafından yapılan ferdî veya mevzii tadil talebi üzerine cereyan eden tadil muamelesi neticelenmemiş ise arazide, tadilât komisyonunca takdir olunan kıymet ve binalarda da mezkûr komisyon tarafından konulan irada nazaran tesbit edilen kıymet istimlâk bedelidir.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı?

İZZET ARUKAN (Eskişehir) — Söyliyeceğim sözler lâyihanın heyeti umumiyesine aiddir. Fakat fırsatı kaçırmış bulunuyorum. İkinci maddede maruzatta bulunduğum için affınızı dilerim. Kanun lâyihasının tanzimi sebebi, bittabi felâkete uğrıyan Erzincandaki vatandaşların ıztırablarını tahfif içindir ki, çok iyi düşünülmüş ve tanzim edilmiştir. Fakat bu kanunun kabiliyeti tatbikıyesini güçleştirecek lâyihada mahzurlar görüyorum. Müsaadenizle arzetmeden evvel ikinci maddedeki bir tashihi rica edeceğim. İkinci satırda «Arazide de» kelimesi fazladır, onun kaldırılması lâzımdır.

DAHİLİYE En. NAMINA FAHRETTİN TİRİTOĞLU (Balıkesir) — Metinde yoktur, tabı hatasıdır.

İZZET ARUKAN (Devamla) — Kanun lâyihasındaki istimlâke aid hükümler Devlet demiryollarından alınmıştır. Bu hükmün tatbik edilebilmesi için tapu kıymetine nazaran parası verilecek. Lâkin bunun bir harcı vardır. Yani intikal harcı. Sonra pul meselesi vardır. Bazı kayıdlar da ecdad üzerindedir, tapu muamelesi bugünkü mutasarrıflar üzerine işlenmemiştir. Böyle bir kaç elden geçirerek tapu muamelesi yapmak bir çok masrafa mütevakkıftır. Binaenaleyh, Encümen kabul ederse 4 ncü maddede yazdığı gibi bu gibi rüsumların da muaf tutulacağına dair bir kaydın ilâvesini rica ediyorum.

DAHİLİYE En. NAMINA FAHRETTİN TİRİTOĞLU (Balıkesir) — Encümen namına muvafakat ediyoruz. Bilûmum rüsum ve harçtan muaf olması yerindedir. İstimlâki yapılacak olan gayrimenkullerin ferağ harcı, intikali yapılmamış olan gayrimenkuller arasında başkaca mal varsa onların da intikal harçlarından muaf tutulması Encümence yerinde olarak mütalea edilmiştir, muvafıktır.

BAŞKAN — Teklif edilen tadil Encümence kabul edilmiştir. «İntikal olunacak bu gayrimenkuller ferağ ve intikal harcından ve her nevi rüsumdan muaftır». Bu fıkra maddenin sonuna ilâve edilmek üzere ikinci maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — İkinci maddede yazılı istimlâk bedeli gayrimenkul sahiblerine peşin olarak verilir. İstimlâk esnasında sahibi bulunmayan gayrimenkullerin bedelleri ise müracaatlarında kendilerine verilmek üzere millî bankalardan birine yatırılır ve bu mallara belediye vazıyed eder.

DAHİLİYE E. Na. FAHRETTİN TİRİTOĞLU (Balıkesir) — Bir metin takdim ediyorum, bunun üçüncü maddeye son fıkra olarak ilâvesini rica ediyorum. Bu metnin ihtiva ettiği esas encümende tekarrür etmiş, fakat kanun lâyihasının tertib ve tabında buraya dercedilmemiş olduğu görülmüştür.

BAŞKAN — Üçüncü maddeye son fıkra olarak ilâve edilecek kısmı okuyoruz:

« Usulen yapılacak tebliğ tarihinden itibaren on beş gün zarfında ferağ muamelesini icra etmeyenlerin rızasına bakılmaksızın istimlâk bedeli millî bankalardan birine yatırıldıktan sonra tapu idaresince belediye namına tescil muamelesi yapılır ».

[1] *232 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.*

BAŞKAN — Mütalea var mı? Bunun üçüncü maddeye son fıkra olarak konulmasını reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Üçüncü maddeyi bu şekilde reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 4 — Belediyenin tasarrufu altına geçmiş olan bu yerler, müstehiklerine şehir imar plânına göre tesbit edilen tiplerden hangisine talib bulunduklarına dair dolduracakları beyanname üzerine kura ile bedelsiz olarak verilir. Ancak eski Erzincan şehrinde zelzeleden zarar görenlerden tapu ve vergi kayidlerine nazaran gayrimenkule sahib bulundukları anlaşılanlara sahib oldukları gayrimenkullerin nevine göre her biri için bedelsiz birer arsa verilir. Bu arsalar sahibleri üzerine tapu dairesince harç alınmaksızın tescil olunur.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 5 — İstimlâk sahası dahilindeki millî emlâk bedelsiz olarak belediyeye devrolunur.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 6 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

İZZET ARUKAN (Eskişehir) — Bu maddeden, bu kanunun daimî olduğu anlaşılıyor. Malûmu âliniz, bu fevkalâde bir kanundur. Her halde meriyet müddetini tahdid etmek lâzımdır. Bendenizin encümenden ricam budur.

DAHİLİYE E. NAMINA BAHRETTİN TİRİTOĞLU (Balıkesir) — Bu kanun yalnız Erzincan şehrinin istimlâkine mahsus hususî bir kanundur. Erzincan şehrinin, malûmu âlileri olduğu üzere, bir an evvel inşası matlubdur. Zaten o maksada binaendir ki bu, hususî bir kanun olarak yüksek tasvibinize arzolunmuştur. Bu iş derhal yapılacaktır. Nitekim belediye istimlâk kanunlarından ayrılarak hususî, müstacel, istisnaî kaideler ihtiva eden bu kanun tasdikı âlinize arzedilmiş bulunuyor. Müddet tayinine lüzum yoktur, esasen çabuk olacaktır.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Encümenden bir şey soracağım.

Kanun yalnız Erzincan şehir yerinin istimlâkine aiddir, öyle yazılıdır, zati âliniz de öyle izah buyurdunuz.

Hareketi arz mıntakasının diğer yerlerindeki kasaba ve köylerden yerlerinin değişmesine zaruret görülen ve heyeti fenniyece inşaatı menedilen yerler için ayrıca bir kanun mu yapacağız? Malûmu âlileri zelzele mıntakası 32 kazadır. Şu kadar köy vardır. Bunların bir kısmında inşaat yapılmasına, şimdiden mahallerince mâni olunmaktadır. Encümen bu husus hakkında ne düşünmüştür?

DAHİLİYE E. NAMINA FAHRETTİN TİRİTOĞLU (Balıkesir) — Encümende bu vaziyet tedkik edilmiştir. Alâkadar daire müdürleri, iskân kanununun bu vaziyeti halledeceği mütaleasını beyan etmişlerdir. İskân kanununa göre, köylerin bir mahalden diğer mahallere nakli ve yapılacak tesisat ve inşaata aid hükümler mütalea edilmiş, mesele halledilmiştir. Başkaca encümende bu mesele tedkik edilmemiştir.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Şu halde noksan bir kanun teklif ediliyor, söz isterim.

BAŞKAN — Buyurunuz.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Arkadaşlar; hareketi arzdan kısmen veya tamamen harab olan mahallerin bir kısmında şimdi fen heyetleri gezmekte ve tedkikat yapmaktadır. Bazı kasabaların meselâ: şu sokağın sağ tarafından itibaren inşaata elverişlidir, altı sağlam taştır, belediye inşata müsaade verebilir diye rapor veriliyor. Fakat ayni sokağın sol tarafından itibaren olan saha dolmadır, çürük arazidir, inşaata elverişli değildir, katiyen müsaade vermiyeceksiniz diye rapor veriliyor. Diğer taraftan tamamen harab olan bir çok köyler var. Bunları heyeti fenniye tesbit etmektedir ve icab eden yerlerde, eski yerlerde inşaata mâni olmaktadır. Kış yaklaşmıştır. Malûmu âliniz burada iki vaziyet vardır. Birisi; Hükûmet yerini göstersin evimi yapayım, içine gireyim, diyen kısım. Birisi de; Hükûmet hem yerimi göstersin hem de, benim için bunu yapmağa imkânı maddî yoktur, bana dört divardan ibaret bir kulübe yaptırsın. Her ikisi de bunu bu kanundan bekliyor. Halbuki kanun yalnız Erzincana aiddir. Şayanı şükrandır, iyidir, lâzımdır, evet burası ehemmiyetlidir, en çok harab olan bir şehrimizdir. Fakat bu kanunu teşmil etmemiz lâzımdır. Maksadım budur, reddedelim, bunu yapmıyalım manasına arzetmiyorum. Fen heyetince çalışılması lâzımgelen kasaba ve köyler üzerinde diğer yerlerdede tedkikat yapılması, ayni hükmün oralarda da cari olması gayet tabiî ve zaruridir. Bunu arzediyorum. Dahiliye vekili bey cevab versinler.

DAHİLİYE V. FAİK ÖZTRAK (Tekirdağ) — Efendim; malûmunuz olduğu veçhile, Erzincan şehri baştan aşağı harab olmuş ve bunun yeniden inşası mecburiyeti hasıl olmuştur. Oranın geçmiş zamanlarda da böyle felâketler görmüş olması, âti için bazı tedbirlerin alınmasını istilzam ediyor. Tedkikat yaptırdık. Yerinin değiştirilmesi zarureti karşısında kaldık. Şehrin yeri değiştirilecek olunca burada yeniden bina yapacak olanlara bazı kolaylıklar göstermek meselesi meydana çıktı. Diğer taraftan Erzincan şehrinin inşası başlamak üzere idi. Acele bu

kanun lâyihası tanzim edilerek Yüksek Heyetinize takdim olundu ve müstaceliyet kararı da alındı.

Arkadaşlarımın hatırlattıkları zaruret yerindedir. Erzincan şehri gibi ileride yerleri değiştirilmesi muhtemel olanlar için de bir kanun lâyihası kabul etmek faideli olur. Bu itibarla bunun da şimdiden halledilmesi için bu kanunu teşmil etmek doğru olur. Bu kayıdın konulması teklif edilmemiş olsaydı aynı salâhiyeti onlar için de isteyecektik. Bu teşmilin bu kanuna konması muvafık olur.

SIRRI İÇÖZ (Yozgad) — Serlevha değişsin kâfidir.

BAŞKAN — Bu hususta bir takrir vardır, okuyoruz.

Yüksek Reisliğe

Zelzele münasebetile yerleri değişecek bütün kasaba ve köylerde de bu kanunun ahkâmının tatbik olunacağının bu kanuna dercini teklif ederim.

Erzincan
Abdülhak Fırat

SIRRI İÇÖZ (Yozgad) — Encümenden yahud Dahiliye vekilinden bir sual. Erzincan şehri mevzuubahs olduğu zaman istimlâkini oranın belediye reisi yapar. Diğer bir kasabada da istimlâk muamelesini oranın belediyesi yapacaktır. Köylerde istimlâk muamelesini kim yapacak? Kanunda serahat istiyorum.

İSMAİL SABUNCU (Giresun) — Bu takrir münasebetile böyle fevrî olarak verilecek kararın tatbiki, bende, daha fena bir netice vereceği kanaatini hâsıl ediyor. Bu noktai nazardan bugün bir çok, hareketiarz mıntakasında, felâketzedeler bekleme, intizar vaziyetindedirler. Köylüler kendi köylerini yapmak istiyorlar. Fakat orada idare memurları, köy yeri tesbit edilmemiştir, tesbit edildikten sonra yapabilirsiniz diyorlar. Bu münasebetle bir mesele daha var, arzedeyim; bunlar için toplanan iane, kısmen veyahud tamamen yıkılan yerler için şu nisbette verilecektir diye, hareketiarz kânunuevvelin 26 sında olduğu halde, Şark mıntakalarında bundan bir ay sonra el ayak tutmaz, çamur donar, harç tutmaz, halâ bu iş tanzim edilmemiştir. Bu işde Hükûmet kabahatlidir. Bir de kanunu teşmil edeceğiz diye idare memurlarının elinde böyle bir şey olursa felâketzedeler evlerimiz yapılacak diye beklesin dursunlar. İstimlâk mi olacak, ne olacaksa biran evvel yapılsın. Kanunun hedefi doğrudan doğruya Erzincanda yeni bir kasaba yapmaktır. Bunun teşmilinden ne fayda temin edilecektir? Anlamıyorum. İdarî müşkilât kaldırılsın, halk kendisi yapacaktır.

GALİB PEKEL (Tokad) — Takrir hakkında söyliyeceğim. Muhterem arkadaşlar, zelzele dolayısile bazı köylerin yerlerini değiştirmek lâzım gelecektir. Keza bazı kasabaların bazı yerlerini değiştirmek lâzım gelecektir. Bunlar için de istimlâk yapmak şüphesiz çok yerinde olur ve bu istimlâkte kısa usullerin tatbiki yerinde olur. Şimdi müzakere ettiğimiz kanun çok kısa bir istimlâk usulü tatbik etmektedir. Ancak arada şu fark vardır: Yeni kurulacak Erzincan için istimlâk edilecek toprakların tahriri yeni yapılmıştır. Oralar yeni yazılmış yerler olduğu için, yazılmış kıymetler esas tutularak istimlâk yapılacaktır. Halbuki her tarafta böyle yeni tahrir yapılmamıştır. Onun için bu kanunu her yerde tatbik etmek zor olacaktır. Onun için sırf Erzincana munhasır olmak üzere hazırlanan bu kanunu Erzincana munhasır olarak çıkaralım, teşmil etmiyelim. Diğer yerlerde de yapmak lâzımgelirse, bu maddelerden ve tatbikattan istifade eder, daha şamil olarak başka bir kanun çıkarırız. Bunu doğrudan doğruya her yerde tatbik etmek zannederim bazı sakatlıkları mucib olur. Onun için bu kanunu Erzincana munhasır olarak kabul edelim.

ABDULHAK FIRAT (Erzincan) — Muhterem arkadaşlar, ben de Galib Pekel arkadaşımın mütalealarına iştirak ediyorum. Hakikaten Erzincan diğer yerlere kıyas kabul etmiyecek derecede bir tahribe maruz kalmıştır. Bu şehir tamamen batmış ve halkından sağ kalıb avdet etmiş olanlar da çadırlarda barınıyorlar. Kış gelmeden evvel bu şehir halkını sakafları altına sokmak lâzımdır. Aksi takdirde sıhhî durum fena halde bozulur. Hasan Fehmi arkadaşımızın da bize hatırlattığı gibi bir takım kasaba ve köyler vardır. Bunların bir kısmı kendi yerlerinde yapılacak, diğer bir kısmının yerleri değişecektir. Ben de Galib Pekel arkadaşımız gibi, bu kanunu ayrı bir mevzu olarak çıkarmamızı ve diğerlerinin de hususiyetlerine göre yine bir kanun mevzuu olarak düşünülmesini rica ediyorum. Bu noktai nazardan okunmuş olan takririmi geri alıyorum. Hükûmetten diğerleri için bir ek kanun lâyihası getirilmesini rica ediyorum.

DAHİLİYE VEKİLİ FAİK ÖZTRAK (Tekirdağ) — Efendim, bendeniz İsmail Sabuncu arkadaşımızın son sözlerine cevab vermek için söz aldım. Kendileri buradan Hükûmeti kabahatli olmakla ittiham ettiler ve idare âmirlerinin müdahalelerini ve zelzele felâketzedelerinin işlerini tehir ve işkâl ettiklerini ifade ettiler. Ben aksini iddia ediyorum. İdare memurlarının bu hususta hiç kabahatleri olmamıştır. Yıkılan bir şehrin yerine başkasının yapılabilmesi için elbette bir tedkika ihtiyaç vardır. Jeoloğ gidib tedkik edecek, mühendis, doktor gibib tedkik edecek ve bunlar raporlarını verdikten sonra inşaata müsaade edilecek. Bunları yapmadan inşaata başlamak ve vücude getirmek, onları başka bir tehlikeye maruz bırakmak demek olurdu. Bazı yerlerde bazı inşaatın geri kalması bu

gibi sebeblerden dolayı olduğu gibi, bazı yerlerde de inşaatın tacil edildiğinden dolayı şikâyetler oldu. Hazırlığı yapılmadan, yerleri esaslı bir şekilde tesbit edilmeden bu gibi inşaata müsaade edilirse, asıl o zaman kabahatli bir iş yapılmış olur. Arkadaşımın bu noktai nazarını tashih etmek isterim.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Arkadaşlar; bendeniz kanunun noksan olduğunu, Erzincan şehrinin dahi ihtiyacını karşılamıyacak şekilde basit olduğunui fade ettim ve yine dedim ki, heyeti fenniye tarafından orada köy ve kasaba inşaatı menedilen mahallere teşmil edelim. Hiç bir zaman demedim ki, hareketiarzdan müteessir olan bütün halka yardım etmek mükellefiyetini Hükûmete tahmil edelim. Böyle bir şeyi asla söylemedim. Şimdi söylenilen sözlerden ima hissettim. Bir arkadaş dedi ki, orada vergi kıymeti istimlâke esas olabilir, başka yerlerde esas olamaz, gadri mucibdir.

Arkadaşlar; Türkiyede bina tahriri yapılmayan hiç bir kasaba ve şehir yoktur. Son bina vergisi kanununa tevfikan Türkiyede arazi vergisi tahriri, biliyorsunuz, iki sene zarfında idarei hususiyeler tarafından topyekûn birden yapılmıştır. Binaenaleyh bu mütalea da varid değildir. Bu yeni ortaya konulmuş bir fikir değildir. Vergi kıymetinin istimlâke esas oluşu, bundan evvel belediye kanunu ile kabul edilmiş bir esastı. Bir sene evvel o kanun değişti. Vergi kıymetinden takdiri kıymet esasına doğru gidildi. Burada bu münasebetle Hükûmetin nazarı dikkatini celbetmek faydalı olur. Bir devletin amme menfaati için tatbik edeceği bir kanunu, bir formülü olur. Belediyeler için başka, Devlet demiryolları için başka, Evkaf için başka, Devlet için başka, filân şehir için başka, falan şehir için başka başka istimlâk kanunları vardır. Bunlar zannederim ki, bir intizam, bir inzibat ifade etmez. Mademki amme menfaati namına istimlâk ediliyor, çok rica ederim, Hükûmet umumî bir istimlâk kanunu yapsın. Hangi esası matrah tutacaksa, yani vergiyi mi, rayici mi neyi esas tutacaksa tutsun, esaslı ve umumî bir kanun getirsin. Bu, ileriye aid bir temennidir. Bu kanunun noksan olduğundan bahsettim. Dahiliye vekili arkadaşım da diğer yerlere teşmilinde fayda vardır, dediler. Bu gün müstacelen kabul ediliyor. Erzincanda işe başlandı. Çok temenni ederim kış gelmeden evvel, çünkü teşrinievvelin 15 inde orada kar başlar, o zamana kadar tesirini göstersin (İnşaallah sesleri). Fakat ben pek inanamam, çünkü geçe kaldık.

Bendeniz takrir vermedim, teşmil edelim diye mütalea olarak söyledim, Hükûmet ne düşünüyor, faydası var mıdır? bunu anlamak istedim. Anlaşıldı ki, Hükûmet diğer yerler için ayrı bir kanun getirmek lüzum ve ihtiyacını hissediyor. Öyle değil mi Dahiliye vekili Beyefendi?

DAHİLİYE V. FAİK ÖZTRAK (Tekirdağ) — Evet.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Devamla) — Şu halde onu bekleriz. Yalnız İsmail Beyin dedikleri noktayı pek geçmemelidir. Bu işte idare âmirleri tam ve kâmil.....

DAHİLİYE V. FAİK ÖZTRAK (Tekirdağ) — Misal versinler, takib edeyim. Umumî lâflarla memurlara itab edilmesini Yüksek Heyet tabiî tasvib etmez.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Bendeniz misal olarak yalnız şunu arzedeyim ki, şuradan ve buradan toplanıb kimseye verilmeyen ve çürüyen kavurmaların dereye döküldüğünü kendim gördüm.

DAHİLİYE V. FAİK ÖZTRAK (Tekirdağ) — Yeri ve şahsı lûtfen tayin etsinler, takib edeyim.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Şahsın tayini bana düşmez, Hükûmete düşer.

DAHİLİYE V. FAİK ÖZTRAK (Tekirdağ) — O zaman da iddialar laf olur.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Lâf değildir.

İSMAİL SABUNCU (Giresun) — Bendeniz filî vaziyetten bahsettim. Bunun karşısında, misal gösterilsin, demeyi benim kafam almıyor. Öyle bir vaziyet ki... Hâdise kânunuevvelin 26 sında olmuş, bu gün 9 ncu ayın içerisindeyiz. Memleketi tanıyorsunuz, şarkta bir ay sonra inşaat olmaz. Hasad zamanı herkes harmanını kaldırmağa çalışıyor. Amma arpasını, buğdayını koyacak ambar henüz yapılmamıştır. Bunda bir hata olmuştur. Merkezin de hatası olmuştur. Yani kendileri de içerisinde dahilse, kendilerini severim. Memleketimi daha çok severim. Hakikaten merkezin de bir hatası olmuştur. Ancak son zamanlarda tamim etmişlerdir, geç kalmışlardır, daha tamim bir hafta evvel gitmiştir.

BAŞKAN — Bu hususiaki takrir geriye alınmış olduğu için maddeyi aynen reyinize arzediyorum. Okunan 6 ncı maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 7 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

BAŞKAN — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

İktisad anlaşmasına aid lâyihaya rey vermiyenler varsa lûtfen reylerini versinler. Rey toplama muamelesi bitmiştir.

7 — Bazı Devlet alacaklarının tahsil sureti hakkında kanun lâyihası ve Adliye, Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/34) [1]

[1] *223 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.*

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı?.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Kanun hakkında arzedeceğim mütaleat heyeti umumiyesinin reddini tazammun edecek mahiyette değildir. Belki maddelerde gördüğüm bazı sakatlıkları birer birer izahtan ibarettir. Heyeti umumiyesinde söz almamın sebebi de bir kaç madde hakkındaki mütaleat ve mülâhazatımı izah etmektir.

Malûmu âliniz mükellefiyet namı altında toplanan vergi ve resimlerin tahsil sistemi tahsili emval kanunile teayyün eder. Akidden mütevellid işler ise İcra ve iflâs kanunu mucibince takib edilir. Yine malûmunuzdur ki, sonradan görülen lüzum üzerine Hükûmet muhtelif zamanlarda, muhtelif teklifler yaptı. Vergi cezalarına aid olan şeyleri Tahsili emval kanununun içine koydu; ecri misillerin tahsili, tahsili emval kanununun hududuna ve daha bunun gibi bazı şeyler tahsili emval kanununun içine girdiği için bu kanunun hududu genişledi. Tahsili emval kanununun içinde, müruru zaman gibi, tazminat gibi, o kanunla telifi çok zor olan bazı fıkralar gördüğüm için bunları izah edeceğim.

Birinci maddede «hususî kanunlarında tahsil sureti gösterilmemiş olan vergi, resim ve misil zamlarile Devlet, vilâyet ve belediyeye aid tazminat kabilinden olan para cezalarının ..» deniliyor. Şimdi vergi ve resimlerin ekseriyeti azimesinde sureti tahsil hususî kanunlarla gösterilmiştir. Belki resimlere müteallik ahkâm bir iki yerde gösterilmemiş olabilir, o da bu kanunun dairei şümulüne girer.

Fakat soruyorum; tazminat mahiyetinde para cezalarından maksad nedir? Eğer vergi kanunlarının tarhettiği misil cezaları ise bunlar zaten kanunlarda yazılıdır ve sureti tahsilleri de o kanunlarla tayin edilmiştir.

Eğer idare heyetleri tarafından, idarei umumiyei vilâyat kanununa tevfikan para cezası hakkında verilen kararlarsa, onlar kazaî mahiyeti haiz birer ilâm mahiyetindedir ki aşağıdaki fıkra da onları ihtiva ediyor.

Tazminat mahiyetinde para cezası diye ben bu mefhumun derecei sirayetini ve mahalli tatbikını tayin edemedim. Bunu lûtfen encümenler izah etsin.

İkinci maddenin son fıkrasında deniliyor ki; tahakkuk memurları vergi ve resimleri noksan tahakkuk ettirirse veya hiç tahakkuk ettirmezse Hazinenin zararına sebebiyet verdiği için muhasebei umumiye kanununun 13 ncü maddesi mucibince ya teftiş esnasında yahud Hazine hesablarının görülmesi zamanında memura tazmin ettirilir. Yani memur, mesulü bilmaldir. Vergi dedikodusunun membaı işte bu maddedir. Memur kendisinden sonra evlâd ve ahfadının da mesuliyeti maliye altında kalacağı, para tazmin edeceği korkusu ile fazla tahakkuk ettirmektedir, mükellef itiraz etsin, temyiz etsin der.

Maliye vekili şimdi buna bir çare buluyor. Çok şayanı şükrandır. Diyor ki, bu kabîl vergi ve resimler 3 sene zarfında eğer noksan alınmışsa farkı, hiç alınmamışsa hepsi yeniden tahakkuk ettirilir, beş sene zarfında tahsili emval kanunu ahkâmı mucibince hareket edilerek beş sene zarfında tahsil edilir. Güzel. Fakat bunu dedikten sonra ikinci fıkrada diyor ki; muhasebei umumiye kanununun 13 maddesi hükmü mahfuzdur. Yani noksan tahakkuk ettirilen veya hiç tahakkuk ettirilmeyen vergi ve resimlerden memurun malen mesuliyeti hakkındaki hüküm de mahfuzdur.

O halde soruyorum: bir parayı, bir defa noksan alınan paranın farkını 3 sene zarfında mükellefe tarhediyor; tahsil ettikten sonra memur hakkındaki 13 ncü maddenin ahkâmı bakidir demekle, memura ikinci bir defa tazmin mi ettirecek?. bunda bir tearuz ve iltibas gördüm. Yok eğer mükelleften bu farkı tahsil edemezsem yahud beş sene zarfında müruru zamana uğrarsa memura rücu edeceğim, maksadile mi yazılmıştır? Zannederim bunda bir sakatlık var.

Arkadaşlar, malûmu âliniz, vergi kanunları tahakkuk için her biri kendi kanunlarında muayyen devreler kabul etmiştir. Meselâ; kazanç kanunu, kazanç vergisinin 3 sene zarfında tahakkuk edeceğini, sayım vergisinin de 3 sene zarfında tahakkuk ve 5 sene zarfında tahsil edileceğini söyler. Diğer vergi ve resimler de bu müddet zarfında, burada yazılmıştır, 3 sene zarfında tahakkuk, 5 sene zarfında tahsil diyor ki, umumî ahkâm ile ahenkdar bir vaziyet vardır. Bunu koyduktan sonra, memurun mesuliyeti hakkındaki ahkâmı ibka etmek, eğer beş sene zarfında tahsil edemezse, memura rücu ederim manasına ise, asıl mükellef üzerinde sakıt olan bir hakkı memurlar üzerinde aramak bilmem ne dereceye kadar doğru olur ve bunu nasıl telif ediyorlar? Bunun manasını anlamadım. Bu kanun münasebetile ona bir madde eklenmesini de teklif edeceğim. Bu yeni bir lâyiha olduğu için onu maddelerin müzakeresinde sırası gelince arzedeceğim. Şimdi rica ediyorum. Bu iki mühim nokta hakkında alâkadar encümenler bendenizi tenvir buyursunlar.

ADLİYE E. M. M. ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Muhterem Hasan Fehmi Beyin beyanatı bilhassa iki noktaya temas etmektedir. Birincisi; maddede tazminat kabîlinden para cezaları, ibaresi neye delâlet ediyor dediler. İkinci maddeye taallûk eden beyanatları daha ziyade malî murakabe ile alâkadar bulunması noktai nazarından Bütçe encümeninin cevab vereceği tabiidir. «Tazminat kabîlinden para cezası» ile ne kasdediliyor. Bundan maksad ilâma müstenid para cezası ise ikinci fıkranın muhtevası

dahilindedir. Bu fıkrada tayin edilen usul dairesinde tahsil edilir. Değilse ne kasdediliyor, dediler. Filhakika ikinci fıkrada amme para cezalarının tahsili hakkında bir usul tesis edilmiştir. Para cezaları maliyetlerine göre iki kısma ayrılabilir. Biri amme para cezası, diğeri tazminat kabîlinden olan para cezası. İkisi de para cezasıdır ve birer müeyyide mahiyetindedir. Amme para cezası amme nizamının ihlâlinden dolayı tesis edilmiş bir müeyyidedir. Bu, ceza kanununun 19 ncu maddesine tevfikan hapse tahvil edilebilir.

Tazminat kabîlinden olan para cezalarında, amme nizamının ihlâli mevzuubahis değildir.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Lûtfen bir iki misal..

ADLİYE En. M. M. ŞİNASİ DEVRİN (Devamla) — Tazminat kabîlinden para cezalarında Hazinenin düçar olduğu zararı tazmin mefhumu vardır. Misal arzu buyuruyorlar. Bu mevzuda 30 - 40 tane kanun zikredilebilir. En barizi kaçakçılıktan dolayı verilen tazminat kabîlinden para cezalarıdır.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Tazminat kabîlinden diyorsunuz. Cezayı kabul ediyorum.

ADLİYE En. M. M. ŞİNASİ DEVRİN (Devamla) — Umumî hukuk prensibleri bu tasnifi yapmaktadır. Para cezaları iki kısma ayrılır: Biri tazminat kabîlinden olan, biri de amme para cezalarıdır. Amme para cezaları, amme nizamının ihlâlinden dolayı tesis edilen para cezalarıdır, diğerinin mahiyeti ise daha ziyade mevcud bir zararın telâfisidir. Bu, Hazineye veya hususî idarelere taallûk edebilir. Bunlar ekseriya muayyen ve müsbet şeylerdir. 282, 608, 788, 859, 1050, 1486 ilâh... Bu kanunlarda para cezaları tesbit edilmiştir. Daha başka kanunlar da vardır. Para cezalarının, tahsili emval kanununa tevfikan istifası esası bazı kanunlarda esasen kabul edilmiş bulunmaktadır. Bu da damga kanununun 67 nci maddesi, ispirto ve meselâ ispirtolu içkiler kanunu... Hasan Fehmi Beyin irad buyurdukları sual, tazminat mahiyetinde para cezalarma taallûk ettiğine göre zannederim bu izahatımla kendilerini tatmin etmiş bulunuyorum.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Tatmin edilmedim, beyefendi.

ADLİYE En. M. M. ŞİNASİ DEVRİN (Devamla) — Sonra, ikinci fıkradaki maksad nedir, buyurdular. Hükûmet teklifinde gerek tazminat kabîlinden para cezası olsun, gerek amme cezası mahiyetinde bulunsun hapse tahvil esası vardı, yani tazminat kabîlinden olan bir para cezası ödenmemiş olması halinde bunun hapse tahvili zarurî bulunuyordu. Adliye encümeni tazminat kabîlinden olan para cezalarının mahiyetini göz önünde tutarak bunların hapse tahvil edilmesi esasını kabul etmemiştir. Yalnız amme para cezalarında bu esasın kabulünü muvafık bulmuştur. İki fıkra arasındaki fark da bundan tevellüd etmistir.

BÜTÇE E. REİSİ BÜRHANETTİN DENKER (Kırklareli) — Efendim, tavzihi istenen ve Bütçe encümenine taallûk eden bir nokta hakkında mütaleamı arzedeceğim. Muhasebei umumiye kanununda mevzubahs olan 13 ncü madde, varidatın tahakkukunda ve tahsilinde alâkadar olan memurların vazifelerini yolunda yapmaları ve bu bakımdan Devlete zarar vermemeleri hususunu mahfuz tutmak maksadile konulmuş umumî bir hükümdür. Burada mevzubahs olan, Devlet alacaklarının tahsil sureti gösterilmemiş olan kısımlarının sureti tahsili hakkındaki umumî hükümdür ki, 3 sene zarfında tahakkukunun yapılması ve 5 sene zarfında da tahsil edilmesi lâzımdır. Bu müddetler geçince tahsil hususundaki müruru zaman sabit olur. Burada 13 ncü maddenin tekrar mevzubahs edilmesi, umumî olan bir hükmün burada tekrar mevzubahs edilmesi, yani yukarıda söylediğim gibi aradan beş senenin geçmesile kanun dairesinde bu işin yapılmamasından mütevellid ve muhasebei umumiye kanununun 13 ncü maddesini alâkadar eden bir vaziyet varsa o vaziyet bertaraf olacak mıdır? Bunu ortadan kaldırmak istedik, yeni bir hüküm değildir. Tahakkuk memurlarının vazifelerini hüsnü ifa için konulmuş olan kanun müeyyidesinin burada da meri olacağını gösteren bir hükümdür.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Olmadı.

BÜTÇE E. REİSİ BÜRHANETTİN DENKER (Kırklareli) — Kâfi oldu mu?

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Olmadı. Müsaade buyurursanız, bendeniz maddelerde mütaleamı tekrar edeyim, daha iyi olur. Bir defa teşrih için heyeti umumiyesinde söyledim. Çünkü kanunun heyeti umumiyesinin aleyhinde değilim. Maddelerde söyliyeyim.

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında başka mütalea yoktur. Maddelere geçilmesini kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Bazı Devlet alacaklarının tahsil sureti hakkında kanun

MADDE 1 — Hususî kanunlarında tahsil sureti gösterilmemiş olan vergi, resim ve misil zamlarile Devlet, vilâyet ve belediyeye aid tazminat kabîlinden olan para cezalarının tahsilinde alâkalı idarece tahsili emval kanunu hükümleri tatbik olunur.

Hususî kanunlarında tahsil sureti gösterilmemiş olan amme para cezaları Türk ceza kanununun 19 ncu maddesinde yazılı usul dairesinde tahsil olunur.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Muhterem arkadaşım Adliye encümeni mazbata

muharriri verdiğim izahat ile Hasan Fehmiyi tatmin ettim, buyurdular...

ADLİYE E. M. M. ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Öyle zannettim.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Esefle arzedeyim ki kanaatimden hiç bir şey değişmemiştir.

ŞINASI DEVRİN (Zonguldak) — İcab ederse yine izah ederiz.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — İster hususî kanunlar, ister umumî kanunlar; idarî, adlî, malî kanunların tayin ettiği para cezaları, bunlar doğrudan doğruya para cezalarıdır. Tahsili emval kanununun dairei şümulüne girer. Fakat bunların mahiyetini izah ederken dedim ki, hatırıma gelenleri birer birer söyliyeyim. İdare heyetlerinin verdikleri para cezaları vardır. Bunlar kazaî mahiyettedir. Binaenaleyh aşağıki fıkraya girer. Vergi kanunlarının tayin ettiği cezalar var. Bunlar misil cezalarıdır. Doğrudan doğruya kanun tayin etmiştir. Tazminat mahiyetinde değildirler. Kanunun tayin ettiği her hangi bir vecibeyi ifa etmemekten mütevellid cezadır. Hususî kanunlar bunları tayin etmiştir.

Şimdi burada tazminat mahiyetinde olan bir iş hakkında misal istedim. Bendenize kaçakçılıktan bahsettiler. Halbuki kaçakçılıktan alınan cezalar doğrudan doğruya para cezasıdır. Kanunun tayin ettiği bu cezayı eğer idarî bir daire vermişse memur tarhetti, yok eğer vermemişse aid olduğu mahkemenin tarhettiği bir para cezasıdır. Tazminat ise, meselâ her hangi bir resmî dairenin ittisalinde birisi tarafından bina yapılsa veyahud ağaç dikerken bu resmî dairenin temeli sarsılırsa, bundan doğacak olan zarar bir tazminat mahiyetindedir, bunu tahsili emval kanunu mucibince mi yoksa icra kanununa göre mi tahsil etmek lâzım gelir? Tazminat mahiyetinde denince, icra kanunile takib edilmesi icab eder ve bu mükellef - mükellef demiyeyim - cezalandırılan adama, hiç olmazsa aid olduğu mercide, bu işi ben yapmadım, şöyle değildir, böyledir veyahud istenilen tazminat on beş kuruş değil, beş kuruştur diye bir müracaatta bulunabilmeğe imkân bırakmak lâzımdır. Tahsili emval kanunu malûmu âlinizdir, onun haciz müddeti gayet dardır ve her hangi bir mercie müracaat dahi etse icrayi tehir etmez. Emvali satılır, para tahsil edilir, haklı çıkarsa Hazine iade eder. Bendenizin asıl arzetmek istediğim, şey tazminat gibi daima ihtilâf ve niza mevzuu olacak olan, alâkadarı aid olduğu mercie müracaat ve sevkedecek olan bir meseleyi icra kanunundan çıkarıb da, tahsili emval kanunu gibi alacağın hemen ve derhal, örfî olarak tahsilini icab ettiren bir kanun hükümlerine idhal etmeği, Adliye encümeninde bulunan arkadaşlarımızın iltizam etmesini, müsaadenizle, yerinde bulmadım, meslekleri itibarile. Mükellefe bir imkân bıraksınlar, icra kanununa girerse hak zayi mi olur? Niçin yapmıyorlar? Çünkü burada bir icra reisi vardır, itirazını yapabilir.

ADLİYE E. M. M. ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Yapamaz; bu ilâma müstenid bir keyfiyettir.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Devamla) — Burada böyle bir kayid yoktur. O halde öyle yazın. Hususî kanunlarda memurların vergi kanunlarında hiç bir zaman ilâma müstenid bir ceza olmaz. Emsal cezaları vardır, memur tayin eder. Çünkü kanun koymuştur. Hâdise de muayyendir. Tazminat mahiyeti deyince evvelâ akla gelen daima niza ve ihtilâf mevzuu olan bir hâdisedir. İlâma müstenid tazminatlar; böyle derseniz o vakit mesele değişir. ve takririmi vermekten sarfınazar ederim eğer böyle ise, maksadmız bunu söylemekse, burada bu çetrefil ifadeyi bırakalım Bu ifade memurların tarhettiği tazminatı gösteriyor ki, mafevka müracaata, itiraza veyahud herhangi bir tedkik mercine müracaata imkân bırakmamaktır, bu, hatalıdır.

İlâma müstenid, tazminata müteallik para cezaları şeklinde tadil ederseniz takririmi geri alırım. Etmezseniz takririmle bu fıkranın tayyini teklif ediyorum.

FUAD SİRMEN (Rize) — Arkadaşlarım; bu mevzu, ceza hukukunda müellifleri dahi birbirine düşürmüş ve üzerinde muhtelif fikirlerin serdine sebebiyet vermiş bir mevzudur. Bu itibarla sabrınızı suiistimal edersem beni mazur görmenizi istirham ederim. Evvelâ maruzatıma başlamadan evvel şu noktayı söylemek isterim. Benim şahsî kanaatim, Adliye encümeni mazbata muharririnin söylediği mütaleaya tamamen mutabıktır ve tedkik edilirse görülür ki, bütün müelliflerin eseri bu noktada birleşmektedir. Yalnız bana öyle geliyor ki, kıymetli arkadaşım Hasan Fehmi Ataç para cezası kelimesine takılarak bunun üzerinde fazla durarak mütaleatında kısmen yanlış neticeye varmaktadırlar. Devlet tarafından para cezası ne gibi ahvalde hükmolunur. Evvelâ bunu düşünmek lâzımdır.

Para cezasına kanunlarımız bir ferdin nizamı ammeyi ihlâlinden mütevellid bir hareketinin karşılığ, olarak kabul edebilir. Bu mülâhaza ile tarhedilmiş olan para cezası amme para cezasıdır ve bunların hepsi hapse kabili tahvildir. Yani bu para cezası o şahsın amme nizamını ihlâl eden fiilü hareketini hapse kadar götürmeği istilzam etmeyen hükümdür. Onun daha hafif bir şekli olan para cezasile iktifa etmeği muvafık görmüştür.

Vazıı kanun bu fiilü hareketin karşılığı olarak yalnız para cezasını kabul etmiştir. Bu para cezası bu fiilü hareketi yapanın malî vaziyeti müsaid olduğu müddetçe kanunda tasrih edilen usuller dairesinde tahsil edilir. Tahsil imkânı olmazsa o suçu mukabelesiz bırakmamak için

yine vazı kanun bir usul derpiş etmiştir. Bizim kanunumuza göre beher lira için bir gün hapis yatılır ve o adam kaç liraya mahkûm olmuş ise o kadar gün hapis yatar. Binaenaleyh böyle bir mahkûmiyete düçar olan bir adam henüz bu para cezasını ödemeden veyahud hapsine karar verilerek mahkûmiyetini ifa etmeden ölürse bu adam hakkında her hangi bir ceza tatbik edilemez. Bu amme cezaları şahsidir. Halbuki tazminat kabîlinden olan para cezaları böyle değildir. Bir adamın patrımuanına taallûk eder, ölse de tahsil edilir. Vermek istemezse malı mülkü aranır, tahsil edilir, ölünce de varislerinden tahsil edilir.

Amme para cezaları amme nizamının ihlâlinden dolayı verilen hakikî manasında bir cezadır. Diğeri bir kimsenin filü hareketinden dolayı Devlet müessesesi veya buna mütenazır diğer müesseselerin düçar olduğu malî zararları karşılamak için kanunen tayin edilmiş cezadır. Amme cezaları ile tazminat kabîlinden para cezaları arasında karakteristik fark budur. Bu hususta Hükûmetin teklifindeki noktai nazarları doğru bulmadık. Hükûmet tazminat kabîlinden olan para cezalarını dahi hapse tahvil etmek suretile tahsilini istemiştir. Aradan çok zaman geçtiği için belki unutmuşumdur, aşağı yukarı öyle zannediyorum. Biz de düşündük, dedik ki arzettiğim sebeblerden dolayı hapse tahvil suretile ortadan kalkan amme cezasıdır. Ceza kanununun umumî hükümlerine göre tahsil edilir. Mücerred tazminat ise Devletin zararına karşılık patrımuanına taallûk eden bir şey olduğu için tahsili emval kanununa göre tahsil olunur. Vermiyorsa hapsen tazyik ederiz. Fakat bu adamın hapishanede geçirdiği günler borcundan tenzil edilmez. Devletin alacağı olduğu gibi durur. Tazminat cezaları ile amme para cezalarının ayrı usulü tahsile tâbi tutulması kadar tabiî bir şey yoktur. Encümende bu husus nazarı dikkate alınarak yapılmıştır ve Adliye encümeni bunu yapmış, Hükûmet de bizim bu izahatımız üzerine buna kani olmuş ve kabul etmiştir.

Şimdi asıl izahatıma başlamadan evvel söyliyeceğim, müellifleri ihtilâfa düşüren nokta şundan ileri gelmiştir: Bu, bizim mevzuatımızda da vardır. Bilhassa malî kanunların gösterdikleri para cezaları (mixte) mahiyettedir. Yani vazı kanun o cezayı kanunun içine koymakla iki maksadı istihdaf etmiştir. Koyduğu para cezasile, hem kanuna muhalif hareket etmiş ve amme nizamını küçük mikyasta dahi olsa ihlâl etmiş bulunanı bu fiilü hareketinden dolayı tecziye etmek, hem de ayni zamanda o adamın yaptığı şeyden Hazinenin düçar olduğu zararı telâfi etmek gayesini gütmüştür. Binaenaleyh bu iki gayeyi kendinde topladığı için (mixte) mahiyettedir. Bu mesele müellifler arasında uzun uzadıya münakaşayı mucib olmaktadır. Ekseriyetin kabul ettiği noktai nazar şudur ve vazı kanunun da bu para cezasını tayin ederken istihdaf ettiği başlıca gaye Hazinenin düçar olduğu zararın tazminidir, yani tazminat mahiyetindedir, yoksa esas gaye memnu fili irtikâb eden o adamın amme nizamını bozduğundan dolayı tecziyesi ise o takdirde yalnız cezaî mahiyettedir. Bunun tatbikat itibarile kolay bir kıstası vardır. Para cezasını tayin eden kanunda bunun hapse çevrileceğine dair bir kayid varsa artık onun üzerinde düşünmeğe lüzum yoktur. Çünkü kanun bunun amme para cezası olacağını kabul etmiştir ve hapse çevrileceğini göstermiştir.

Bendeniz Hasan Fehmi arkadaşımızı ikna edebilmek için inhisar mevzuatında olduğu gibi, tatbikatında bulunduğum için eski orman kanunundan misal getireceğim kendileri de hatırlarlar - Orman suçlarından dolayı cürmü sabit olanlar hakkında iki türlü para cezası hükmolunur. Hatta tabir aynen şudur: dabbe yükü için beş kuruştan bilmem kaç kuruşa kadar .... Bu filî hareketinden dolayı iki nevi para cezası alınır. maktu olan kısım amme para cezasıdır ve hapse tahvil olunur. Bu ceza, ölünce sakıt olur, veresesine intikal etmez. Beher dabbe yükü için aldığımız kısım tazminat kabîlinden sırf orman idaresinin ruhsatsız ağaç kesilmesinden mütevellid düçar olduğu zararı karşılamak için konulmuş bir cezadır. Bu ceza tamamile tazminat kabîlindendir ve adam ölse dahi veresesine intikal eder, onun malı nerede bulunursa bulunsun bu para derhal tahsil edilir. Bu şekille, zannediyorum, hâdiseyi kâfi derecede izah etmiş bulunuyorum. Tatbikatta kanunlarımızın meskût geçtiği, hapse kabili tahvil olub olmadığının zikredilmediği yerlerde, bu para cezasının amme para cezası mı, yoksa tazminat kabîlinden para cezası mı olup olmadığını tatbik mevkiinde olan kimseler düşünecek ve ona göre tatbik edecektir. Bu esas dahilinde bu maddenin tatbikında herhangi bir mahzur yoktur.

ALİ RİZA TÜREL (Konya) — Fuad Sirmen arkadaşımın söylediklerine tamamen iştirak ediyorum. Yalnız tazminat kabîlinden para cezaları tâbiri kanuna ilk defa geçecek olan bir tabirdir. Şimdiye kadar kanunlarımızda para cezalarının tasnifinde tazminat kabîlinden para cezası, amme para cezası diye bir tasnif yoktur.

Bu tabir ilk defa olarak bu lâyihada kullanılmaktadır. Vakıa ilimde, mahkeme içtihatlarında bu tabirler kullanılmaktadır. Mahkemei temyiz ve diğer mahkemeler kararlarında tazminat kabîlinden olan para cezaları ve tazminat kabîlinden olmayan para cezaları diye bir tasnif mevcuddur. Fakat bunların hangilerinin tazminat kabîlinden para cezası olduğunu tayin etmek tatbikatta fevkalâde müşkül olacaktır,

Bu bakımdan başka Devletler mevzuatmda bu şekilde iki cins para cezası olduğu halde isimlendirilmemiştir. Para cezası amme veya tazminat kabilindendir diye tesmiye edilmemiştir. Meselenin halli tatbikata bırakılmıştır.

Bizde de para cezasmı koyan kanunların çoğunda sureti tahsilde gösterilmiştir. Hatırma gelen; meselâ; inhisar kanunlarında, 3 lira yerine bir gün hapis sureti ile tahsil olunur diye hüküm vardır. Bu ceza muhtelit mahiyettedir, bu muhakkak. Devletin bir zararının tazmine matuf bir gayesi olduğu muhakkak. Binaenaleyh bu maddenin ilk fıkrasının çıkarılmasına taraftarım. Hasan Fehminin izahları gibi hakikaten bunların tefriki müşkülâtı mucib olacaktır.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — İstediğim ondan ibarettir.

ALİ RİZA TÜREL (Devamla) — Ve esasen zannıma göre, para cezalarının büyük bir kısmının belki de hepsinin, bilmiyorum, izah edilmedi, sureti tahsilleri kanunu mahsuslarmda gösterilmiştir. Şayed gösterilmemiş olanlar varsa bunu tatbikat halletsin. Bu mühim bir mesele değildir. Bunlar ya İcra iflâs kanununa tatbik edilerek halledilir. Yahud doğrudan doğruya tahsili emval kanunu yoluna gidilir. Esasen icra kanununda esas bir madde vardır. Hukuku amme kanunlarının tatbikinden mütevellid olan Devlet alacakları tahsili emval kanunile, bunun haricinde akidden mütevellid olacaklardır bu kanunun hükmü tatbik edilir diye ana bir hüküm mevcuddur. Hattâ bu ana hüküm bütçe kanunlarile ihlâl edilmiştir. Bu madde de emvali gayrimenkuleye aid Devlet alacaklarmda tahisli emval kanununun tatbik edileceği yazılıdır ki, bu külliyen hatalıdır. Hasan Fehmi Bey arkadaşımızın dediği gibi bu sırf icra kanununun daha dolambaçlı olna yollarmdan kaçınmak için; sürat için konulmuştur. Halbuki bunun mahalli tatbiki az olacağı gibi tatbikatta da büyük müşkilâtı mucib olacaktır. Yalnız maddenin ilk fıkrasındaki vergi, resim ve misil zamları kalsın aşağısını silelim. Vergi resim ve misil zamlarının tahsilinde tahsili emval kanununun hükmü tatbik olunsun. Şayet bu şekilde kalırsa tatbikatta çok müşkilâtı mucib olacaktır. Tekrar arzedeyim, bizim memlekette değil dünyanın hiç bir yerinde bu ayırd edilmemiştir. Tazminat mahiyetinde para cezaları olduğu gibi sırf adi alacak mahiyetinde olan para cezaları da vardır.

Fuad arkadaşımızın getirdiği misalde eski orman kanunundaki makta üzerinden, dabbeyükü üzerinden alınan para cezaları alelâde para cezalarıdır. Eski damga kanunundaki cezalar da adi alacak mahiyetindedir. Binaenaleyh ayırd etmek müşkül olacaktır. Bundan sarfı nazar edilmesini rica ediyorum.

NÂZIM POROY (Tokad) — Arkadaşlar; daima tahsili emval kanunu, tahsili emval kanunu... Hep bu kanundan bahsolunuyor. Bendeniz kendi kendime sormaktayım. Bu kanun istisnaî bir kanunmudur, yoksa ana kanun mudur? İsviçrenin icra ve iflâs kanununu aldık, orada ayrıca tahsili emval kanunu yoktur. Bizde Devletin emvaline ve alacaklarına gelince, bu hususta bizdeki tahsili emval kanunu tatbik olunacaktır kaydi konmaktadır. Bu kanun, o güzel icra kanununu baltalayan hususî bir kanundur. Teşmil, teşmil, teşmil, bir de tazminat kabilinden olan cezalara da maalesef teşmil ediyoruz.

Ali Riza Türele çok teşekkür ederim, vazifemi çok teshil etti. Başka bir şey söylemiyeceğim. Buraya « ilâma müstenid para cezaları » kaydi konulursa iş hafifler. Konulmayacak olursa müşkülât çok olur. Bu itibarla Hasan Fehmi Ataç ve Ali Riza Türelin mütaleatına tamamen iştirâk ediyor ve verecekleri takririn kabulünü istirham ediyorum.

GALİB PEKEL (Tokad) — Muhterem arkadaşlar, bu maddenin son fıkrası üzerinde söz söylemek lüzumunu hissettim. Son fıkra diyor ki; hususî kanunlarda tahsil yolu gösterilmemiş bulunan para cezalarının tahsili ceza kanununun 19 ncu maddesine göre yapılacaktır.

Arkadaşlar, bu şu demektir ki; idare heyeti ve makamları gibi para cezası vermek salâhiyeti verilmiş olan yerlerin, hükmettikleri para cezaları, eğer bu para cezalarında tahsil yolu gösterilmemişse bunlar ceza kanununun 19 cnu maddesine göre tahsil edilecekmiş ve bu manayı ihtiva etmekte imiş.

Arkadaşlar, 19 ncu maddeye göre cezanın tahsili ile meşgul olmak, adliyeye aid bir iş olmaktadır. Malûmu âlileridir ki, adliye makamları karar makamlarıdır, kaza makamlarıdır. Onlrın asıl işleri filâna şu cezayı vermek, filân haklıdır, filân haksızdır diye karar vermektir. Onların asıl şiarı karardır. İcra işleri onlara ikinci iş olarak verilmiştir, asıl olarak verilmiş değildir. Asıl icra ile mükellef olan idare makamlarıdır. İdare makamlarının ceza hakkında karar vermeleri, şöyle böyle, istisnaî bir şeydir. Nasıl ki, adliyede asıl olan karar vermektir, icra işi ikinci derecede kalır, idarî makamlarda da ceza hakkında karar vermek ikinci derecede kalır. İdare makamlarına ceza vermek salâhiyeti verildiği halde bunların hükmettikleri cezaların tatbik işini adliyeye bırakmış oluyor. Meselâ; idare heyetlerine beş liradan yirmi beş liraya kadar ceza vermek salâhiyetini veren madde vardır. İdare heyetleri vilâyet kanunlarına aykırı hareket edenler hakkında kararlar vermektedir. Bu kararlar ne olacak? Vilâyetler idaresi kanunu bu cezanın nasıl tahsil edileceğini göstermemiştir. Böyle olunca mutlaka 19 ncu maddeye göre tahsil edilmek lâzımgelecek. Bu

takdirde ne olacak? Asıl icra edecek makam, icra işi için başka bir yere müracaat edecektir. Bu ne oluyor arkadaşlar? Karar vermekten maksad nedir? Onların nüfuz ve otoritelerini kuvvetlendirmektir.

İcra için başka makama müracaat etmeleri yüzünden ise, onların nüfuzu artırmakta değil, bilâkis kırılmaktadır. Onlara ceza vermek salâhiyetini vermemek daha yerinde olur. Onun için her hangi bir işde idarî makam ve heyetlere ceza vermek salâhiyetini kanunlar vermiş bulunuyorsa, bunlara mutlaka icra salâhiyetini de vermeliyiz. İcra tarzları Tahsili emval kanununa göre olur. Bu kanuna göre idarî makamlar tahsile çalışacaklardır. Eğer tahsil imkânı olmazsa hapse tahvil etmek cihetine başvuracaklardır. Bu şekilde idarî makamların otoriteleri muhafaza edilmiş olur.

ALİ RİZA TÜREL (Konya) — Efendim, ben Nazım Poroy arkadaşımızın teklifini mahzurlu buluyorum. «İlâma müstenid» kaydının ilâvesi teşevvüşleri mucib olur. Bu bahiste usullerin değiştirilmesini icabettirecek bir kıstas diye kabul edilemez.

Galib Pekel arkadaşımızın teklifinde ise esasa uygunsuzluk vardır. Borç ödenmezse hapse tahvil ederek ödenir. Bir liraya mukabil bir gün yatınca para cezası ödenmiş olur. Fakat tahsili emval kanununun neticesi olarak hapsen tazyikta para ödenmiş olmaz. Yine emvaline müracaat edilir ve bulundukça alınır. Hukuku amme cezaları, vergi alacakları kabilinden olan alacaklar gibi hapsen tazyık edildikten sonra tekrar aranacak alacaklardan değildir. Mahkûm, parayı vermezse ceza kanununun 19 ncu maddesi ahkâmına göre beher lira ve küsuru için bir gün hapsedilmek suretile borcunu öder. Binaenaleyh, hukuku amme para cezası mahiyetinde dahi tahsili emval kanununun tatbiki mahzurlu olur.

NAZIM POROY (Tokad) — Ben tesirini tahfif için söyledim. Yoksa esas fikrim değildir.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Benim takririmde de aynıdır, yalnız o fıkra değişmelidir.

ADLİYE En. M. M. ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Fuad Sirmen arkadaşım gayet salâhiyetli lisanlarile meseleyi izah ettiler. Bendeniz bazı arkadaşlarımın sözlerinin cevabsız kalmaması için meselenin tavzih edilecek cihetlerini arzetmekle iktifa edeceğim.

Hasan Fehmi Bey arkadaşımız, kaçakçılıktan dolayı verilen cezadan bahsettiler. Tazminat kabilinden olan para cezalarının tazminat için iddia ettikleri veçhile ayrı bir usul yoktur. Mahkeme para cezasına hükmederken bunun vasfını tefrik ve tavzih etmez.

Ali rıza Beyin izah ettiği gibi bu hususta muhtelif nazariyeler vardır. Kaçakçılık hakkındaki misal yerindedir. İdare heyetinin para cezası hakkında verdiği kararlar da bittabi kazaî mahiyettedir.

Bu bakımdan da dermeyan ettikleri itirazları encümen varid görmemiştir.

Şimdi Ali Rıza bey arkadaşım dediler ki, kanunlarımızda böyle bir tasnif yoktur ve esaslı bir mahzur olarak şunu ileri sürdüler: biz bu tasnifi yapmıyalım, çünkü tatbikatta bildiğimiz ihtilatlara meydan verir. Biz burada böyle bir tasnif yapmıyoruz, yani para cezaları amme para cezası, ve tazminat musaderesi para cezası mahiyetinde olsa ikiye ayrılır demiyoruz. Yalnız bunun tatbikatta bilfiil mevcud olan neticelerini istihraç ediyoruz. Tatbikatta bu vardır. Kendileri de bilirler, temyiz mahkemesinde tazminat kabilinden olan para cezaları diğerlerinden sarahatla ayrılmıştır, onlar tatbikatta bu tasnifi yapmaktadırlar. Biz bu kelimeyi buraya koysak ta koymasak ta bunlar esasen mevcuddur metinde sadece Fuad beyin söyledikleri ilmî mahiyet istihdaf edilmektedir. Bu itibarla bu bir tasnif mahiyetinde değildir. Yalnız mevcud olan bir tasnife göre para cezalarının tahsili usulüne müteallik bir usuldür. Binaenaleyh encümen bunu kabulde mahzur görmemiştir.

Galib Pekel arkadaşımız dediler ki, işte adliyenin esas vasfı karar vermektir. İdarenin ise icradır. Halbuki burada icra karar veriyor, adliye yapıyor, bunu da idare yapsın buyurdular. Bunu nasıl yapsın sualine karşı da cevab verdiler: Tahsili emval kanununa göre yapılsın, onun icab ettirdiği müeyyeideler tatbik edilsin. Esasen ceza kanununun 19 ncu maddesi, Galib Pekel arkadaşımızın dediği hususu ihtiva etmektedir. Bu maddeyi müsaadenizle okuyayım:

«Madde 19 : Ağır para cezası bir liradan beş bin liraya kadar tayin olunacak bir meblâğın Devlet Hazinesine tediyesinden ibarettir. nisbî para cezalarının yukarı haddi yoktur.

Bu cezaya mahkûmiyeti mutazammın katî ilâm, Cümhuriyet müddeiumumiliği tarafından mahallin en büyük mal memuruna verilir ve mal memurluğunca mahkûmun parayı ödemesi için yazılacak ihbarnamenin tebliği tarihinden itibaren 15 gün zarfında para ödenmediği takdirde hapsen tazyik hükmü müstesna olmak üzere tahsili emval kanunundaki usule göre malına müracaat olunarak infaz edilir....»

Bu itibarla kendilerinin arzu ettikleri tahsili emval kanunu hükümleri esasen ceza kanununun bu maddesinde derpiş edilmiş bulunmaktadır.

Şimdi verilen izahattan şu manzara hâsıl oldu: İcra kanununa tevfikan bu paralar tahsil ediliyor. Halbuki Adliye encümeni tahsili emval kanununa göre tahsili kabul etmiştir, buyurdular. Hatta taaccüb ettiklerini ifade ettiler. Böyle bir vaziyet yoktur.

Çünkü ceza kanununun 19 ncu maddesinde para cezalarının tahsili emval kanununa göre tahsili esası bugün mevcud bir hükümdür.

Buna binaen icra dairelerine vukubulan müracaatlar reddedilmektedir. Maliye de tahsil edememektedir. Bu hususu şimdi bir daha gerek maliye, gerek adliye namına gelen arkadaşlardan tahkik ettim. Çünkü 19 ncu maddede Devlet Hazinesine aid paralardan bahsolunmaktadır. Halbuki, orada idarei hususiyelere aid paralar vardır. Devlet Hazinesine girmediği için bunlar tahsilsiz kalıyor. İcraya veriliyor; Adliye diyor ki, İş Maliyeye devredilmiştir, Maliye diyor ki, Devlet Hazinesine aid değildir, idarei hususiyenin parasıdır. Arkadaşım Fuad Sirmenin izah ettikleri gibi, bunun teşmilinde nazariyata aykırı bir vaziyet yoktur.

FUAD SİRMEN (Rize) — Bendenizin sayın Hocam Nazım Poroyun mütalealarına karşı söyliyeceklerimin bir kısmını Ali Rıza arkadaşım, bir kısmını da Şinasi arkadaş söylediler. Galib Pekel arkadaşın ceza kanunumuzda para cezalarının sureti tahsiline dair son yaptığımız tadili nazarı itibare almadan buyurduklarına Şinasi arkadaşım cevab verdiler.

Ali Rıza arkadaş buyurdular ki, « tazminat kabilinden para cezası » tabiri kanunlarımızda yoktur. Halbuki onuncu yılda çıkardığımız af kanununda bu aynen vardır. O kanunda demişiz ki, « amme para cezaları » affa tâbidir, tazminat kabilinden olan para cezaları affa tâbi değildir». O kanuna giren bu tabir üzerine mahkemeler içtihadlarda bulunmuşlardır. Hattâ şimdi Şinasi arkadaşın da okuduğu gibi Mahkemei temyiz heyeti umumiyesi bunun mahiyeti hakkında müteaddid kararlar vermiştir. Son yapılan tadil teklifi ile manası anlaşılmamış, çerçevesi tayin edilmemiş bir kelime konulmuş değildir. Binaenaleyh, arkadaşlarımın bunda da endişe etmeleri doğru değildir. Şinasi arkadaşımızın tavzih ettiği şekilde, bazı kanunlarda, tayin edilen para cezalarının sureti tahsili hakkında hüküm olmadığı için, para cezalarının tahsilinde muhtelif istikamette yürünmsei icabedeceğinden bunun önüne geçmek ve yeknasak bir şekilde tahsili tanzim için aslı ve esası çok yerinde olan bu tadil teklifi yapılmıştır. Bunda değişikliği istilzam edecek bir cihet yoktur. Onun için bendeniz maddenin aynen kabulünü istirham ederim.

HASAN FEHMİ ATAÇ (Gümüşane) — Arkadaşlar; meseleyi biraz uzattık, sabrınızı tükettik, affinizi rica ederim. (İstağfurullah sesleri). Fakat bendeniz burada emniyetle söz söyliyen arkadaşlarımın kanaatinde olsaydım, tekrar söz söylemezdim. İlmin hali münakaşada bulunduğunu salâhiyetle söyliyen kifayetli arkadaşlarımızı kendilerinin nazariye olarak kabul ettikleri bir fikri, bir tasnifi, bizim bu kanuna koymakta mahzur görmüyorlar. Bütün müdafaatın hulâsası budur.

Arkadaşlar; bendenizden evvel söz söyliyen bir arkadasım dedi ki; tazminat kabilinden para cezaları diğer bir kanuna da girdi. Mahkeme bunun üzerinde ictihadda bulundu, içtihadlar tahalüf de etti. Fakat o eski bir hükümdü. Nihayet kazaî kararla neticelenecek bir muamele idi.

Arkadaşlar; memlekette beş yüz küsur hesab dairesi vardır. Eğer orman idareleri, gümrük ve inhisarlar teşkilâtını da nazara alırsak bu adede daha bir kaç yüz ilâvesi lâzımgeleceğini takdir buyurursunuz. Bunların hususî kanunları bir çok ahvalde, doğrudan doğruya, kendi memurlarına bu misil cezalarını, muhtelif namlar altındaki cezaları, tayin, takdir hak ve salâhiyetini vermistir. Bazı hususlarda da mahkemelere bırakmıştır.

Şimdi mesele yalnız mehakimden geçecek bir vaziyet olsaydı belki bu kadar münakasanın uzamasına sebeb olmazdı. Rica ederim, buradaki Adliye encümeninin salâhiyetli arkadaslarından birisi diyor ki, ilim hali mücadelededir. Bu mesele için bu ifade doğrudur. Diğer baska bir arkadasımız, avni kudret ve salâhiyette olan bir adliveci arkadasımız da, bu tazminat kelimesi ihtilâtat tevlid eder, bunu buradan çıkarmak doğrudur. Benim de istediğim, tazminat kelimesinin buradan çıkarılmasıdır. Ben ceza verelim bunu yapalım, sunu yapalım diye böyle bir sey istemedim. Takririm bir cümlenin, tazminat kelimesinin cıkarılmasına aiddir. Madem ki para cezasıdır, tahsili emval kanununa göre tahsil olunur. İster kazaî, ister idarî karar verilsin, ben kararlara itiraz etmedim.

Galib Pekel arkadasımızın temas ettiği son fıkrayı ise hiç mevzubahs etmedim. Onun hakkında şimdiye kadar cereyan eden muamele ne ise öyle devam eder. Binaenaleyh en ziyade kuvvetle müdafaa eden arkadaşlar, ilim hali mücadelededir, bunun böyle olması lâzımgelir diyorlar. Bendeniz diyorum ki, yalnız hâkimin değil, vergi memurlarının, tahakkuk memurlarının. orman, gümrük, inhisar memurlarının kendi tayin ve takdir edecekleri bir çok cezalar vardır. Şimdi onlar, hâkimler gibi, tevhidi içtihad yapıp Mahkemei temyiz kararile mi meşgul olacak, yoksa ilim hali münakaşadadır diye hangisi kuvvetli nazariye ise onu tatbik edeyim mi diyecek? Binaenaleyh yalnız ilâma müstenid olan cezalarla emsali cezalar mevzubahs olduğu için buradan tazminat kelimesini çıkarmak lâzımdır. Bu tazminat kelimesi çıkmakla şimdiye kadar kanunlarımızda mevcud olan para cezası geri kalmış olmaz.

Doğrudan doğruya tazminat, israf edilen, heder edilen veya itlâf edilen bir şeyin bedelinin ödenmesi manasınadır. Biz böyle gördük, şimdiki maliye memurları da böyle anlıyorlar

ve bu şekilde tatbika kalkacaklardır.

Dört yüz kazamız, dört yüz de hesab dairemiz var. Bu kadar da vergi kanunlarımızı tatbik ile mükellef teşkilâtımız var. Binaenaleyh tazminat kelimesinin çıkmasında fayda vardır. Tatbikte bu kelime, bir çok mahzurlar tevlid eder. Bu kelime çıkmakla kanun bir şey kaybetmez. Çıkarsa ne olur? Devletin tazminattan olan hakları geri mi kalsın? hayır, müsaadelerile söyliyeyim. İcra ve iflâs kanunu burada müzakere edildiği zaman Adliye encümeni namına saatlerce belâgatle, kuvvetle teminat verdiler, beyanatta bulundular, teminatı hukukiye mevcuddur, bu kanun her hakkı yerine getirecektir dediler. Ondan sonra Hazine alacakları, Evkaf alacakları muhtelif namlar altında tahsili emval kanununa devredildi. Memlekette 18 000 000 nüfus vardır. İcra kanunu bu kadar nüfusun hakkını temin edecek bir kanun ise niye bundan kaçıyoruz, değil ise bilmem tazminattan mütevellid alacaklar tahsili emval kanununa tâbidir diye niye israr ediyoruz? Nihayet oraya gider. Oraya gitmesin diye niye israr ediyoruz? Taaccübümü mucib olan nokta budur.

GALİB PEKEL (Tokad) — Adliye encümeni mazbata muharriri arkadaşımız, idarî para cezalarının tahsilinde tahsili emval kanunu mucibince ceza hapse tahvil edilirse, tahsili emval kanunundaki hapis, borcu kaldırmadığı için borcun yine kalması mahzuru mevcuddur dediler. Bu mahzur birinci maddenin sonuna, hapse tahvil edilen para cezaları bir daha alınmaz diye bir fıkra konunca mahzur ortadan kalkar. Bu hususta para cezasını vermekle kasdedilmiş olan maksad hakikaten elde edilmiş olur. Bu gün para cezalarının idarî makamlar tarafından bazı yerlerde tatbik edilememesi yüzünden idarî makamlar nüfuzlarını çok kaybetmektedirler. Bu hususta muhterem heyeti hakem yapmaktayım. İdarî makamların nüfuzları artırılmak isteniliyorsa bunların verdikleri para cezalarının icra salâhiyeti de idarî makamlarda bırakılır. Yoksa idarî makamların salâhiyet ve nüfuzları artırılmak istenmiyorsa bu para cezalarının infazı keyfiyeti adliyeye devredilir. Muhterem heyet hakemdir.

ADLİYE E. M. M. ŞİNASİ DEVRİN (Zonguldak) — Efendim, mesele kâfi derecede tenevvür ettiği için bendeniz kısaca maruzatta bulunacağım. Yalnız vuzuh peyda etmekte olan münakaşa şekil bakımından faidelidir. Hasan Fehmi arkadaşımız, ilim hali münakaşadadır, nazariye halinde bir mesele vardır, arkadaşların bir kısmı alalım, bir kısmı almıyalım diyorlar. Bendeniz diyorum ki, madde metninde mesele hiç bir vakit bu mahiyette değildir, yani madde metninde biri amme para cezası,, diğeri tazminat kabilinden para cezası diye bir tefrik yaparak bunun mahiyeti şudur, ötekininki şudur diye bir tasnif yapmıyoruz. Ancak bu tasnif tatbikatta mevcuddur. Temyiz mahkemesi kararlarında, buna göre ayrı, ayrı neticelere varmıştı. Çünkü bunların hukukî neticeleri çok başkadır. Bilhassa en bariz neticesi hapse tahvil edilmesi keyfiyetidir. Bir adamın borcundan dolayı tazyik değil, hapsedilmesi bir şeniyettir. Biz bu kelimeyi koysak da, koymasak da bu şeniyet berdevamdır. Binaenaleyh hali nazariyede olan bir keyfiyet buraya aksettirilmiş değildir.

Bu bakımdan Ali Rıza arkadaşımla benim aramda hiç bir ihtilâf yoktur. Bu itibarla meseleyi bir defa çerçevelemek lâzımdır. Kendileri dediler ki; benim arzu ettiğim, şu tazminat kelimesinin çıkmasıdır. Bu çıkınca ne olacaktır? Bu hüküm aynen gene bakidir. Şimdiye kadar tazminat kabilinden olan para cezalarında dahi tazminat kelimesi yoktur. Yalnız para cezası denilmektedir. Demek ki kendilerinin teklifi veçhile tazminat kelimesini çıkarırsak dahi maddedeki tahsil şekli değişmiş olmaz. Yalnız arzettiğim gibi fark hâsıl olur. Adliye encümeni bunu kabul etmemiştir. Tazminat kabilinden olan para cezaları hapse tahvil edilmez. Sebebi de gayet açıktır. Çünkü burada amme nizamı ihlâl edilmiş değildir. Onun için hapis müeyyidesinin tatbikına bir sebeb yoktur. Bundan kaçınmak için tazminat kelimesini koyduk. Hapse tahvil edilirse, hiç süphesiz, mahzurlu bir vaziyet hâsıl olacaktır. Bu kelimenin çıkması bu bakımdan mahzurludur.

Muhterem arkadaşım Galib Pekel dediler ki; idarenin nüfuzu kırılıyor. Bunun için bunu idareye verelim. Bittabi idarenin nüfuzu bahsinde Adliye encümeni de hassastır. Adliye ile idare arasındaki rekabet hiç bir zaman aklımıza gelmemiştir. Ancak bunu idare tatbik etmektedir. Tahsili emval kanununu da, hapsi de. Polise tezkere yazılır. Adliyenin bizzat icra vasıtası yoktur. Hattâ müddeiumuminin buradaki müdahalesi de bir idare uzvu sıfatiledir. Nitekim Adliye vekili bir hata görürse onu tecziye eder. Halbuki hâkime müdahale edemez. Görülüyor ki idarenin nüfuzunu ihlâl eden bir vaziyet yoktur. Esasen bunu idare yapmaktadır. Müddeiumuminin buradaki vazifesi de idarî mahiyettedir. Bu itibarla madde mahzurlu değildir. Aynen kabulünü tekrar rica ederiz.

BAŞKAN — Bu hususta verilmiş iki takrir vardır, okutuyorum.

Riyasete

«Tazminat kabilinden olan» fıkrasının tayyedilmesini teklif ederim.

Gümüşane
Hasan Fehmi Ataç

Yüksek Reisliğe

Arzeylediğim sebebler dolayısile hususî kanunlarda tahsil yolu gösterilmemiş idarî heyet ve makamalrca verilmiş olan para cezalarının da

tahsili emval kanununa göre tahsilinin kabul buyurulmasını teklif ederim.

Tokad
Galib Pekel

BAŞKAN — Takrirleri teker teker reyinize arzedeceğim.

(Gümüşane mebusu Hasan Fehmi Ataçın takriri tekrar okundu).

BAŞKAN — Takriri nazarı itibare alanlar... Almıyanlar ... Takrir nazarı itibare alınmamıştır.

(Tokad mebusu Galib Pekelin takriri tekrar okundu).

BAŞKAN — Takriri nazarı itizare alanlar ... Almıyanlar ... Alınmadı.

Maddeyi aynen reyi âlinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Tapu, pasaport, kançilarya ve ikamet tezkerelerile Devlet namına alınan diğer harçlardan her hangi birinin yanlış tarife tatbikı veya maddî hata vukua getirilmesi yüzünden kanunun tayin ettiği mikdardan eksik tahsil olunduğu veya hiç tahsil olunmadığı, muamelenin tekemmül ettiği malî yılı takib eden malî yıldan itibaren üç yıl içinde anlaşıldığı takdirde eksik alınan veya hiç alınmamış olan harç bir ihbarname ile alâkadarlardan istenilir.

Alâkalıların bu ihbarname üzerine damga kanundaki usul ve şerait dairesinde itiraz hakları vardır. İtirazları reddolunan veya itiraz müddetini geçirenlerden istenilen harç rızaen ödemedikleri takdirde tahsili emval kanunu hükümlerine göre tahsil olunur.

İhbarnamenin tebliği tarihinden itibaren beş sene içinde tahsil edilemeyenler mururu zamana uğrar.

Bu harçları tahakkuk ettirmekle mükellef olan ve varidat tahakkuk memuru sıfatını haiz bulunan memurların hatalarından mütevellid zararı tazmin ile mükellef tutulmaları hakkındaki muhasebei umumiye kanununun 13 ncü maddesi hükmü mahfuzdur.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler.... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Tahsili emval kanununa ek olan 12 kânunusani 1331 tarihli kanun hükmü kaldırılmıştır.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler.... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE — Bu kanunun neşri tarihinden henüz tahsil edilmemiş olan birinci ve ikinci maddelerde yazılı alâcaklar dahi bu kanun dairesinde takib ve tahsil olunur.

Şu kadar ki, bu hükümlere aid tatbikatta borçlular hapsen tazyik olunamaz.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler.... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 4 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

BAŞKAN — Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 5 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

BAŞKAN — Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

Kanunun birinci müzakeresi bitmiştir.

Tasnifi âra neticesini arzediyorum:

Büyük Millet Meclisi 1940 malî yılı bütçesine fevkalâde tahsisat verilmesi hakkındaki kanuna (322) zat rey vermiştir. Muamele tamamdır. Nisab mevcuddur. Kanun (322) reyle kabul edilmiştir.

Almanya ile imzalanan ticarî mübadelelere mütedair hususî anlaşma ve tediye anlaşmasile bunların müzeyyelât ve merbutatının tasdikı hakkındaki kanuna (313) zat rey vermiştir. Muamele tamamdır. Nisab mevcuddur. Kanun (313) reyle kabul edilmiştir.

8 — Zelzeleden zarara uğrayan bedeli nakdî eratı hakkında kanun lâyihası ve Millî Müdafaa ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/438) [1]

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı? Maddelere geçilmesini kabul edenler... Etmiyenler... Maddelere geçilmiştir.

Zelzeleden zarara uğrayan bedeli nakdî eratı hakkında kanun

MADDE 1 — 3773 sayılı kanunun birinci maddesi mucibince İcra Vekilleri Heyetince tesbit olunacak yerlerde bulunanlardan, birinci bedeli nakdî taksitini vererek talim için askere alınmış oldukları halde zelzele felâketinden dolayı ikinci taksitlerini zamanında verememiş oldukları mahallî idare heyetlerince tasdik edilmiş olan erattan bu taksitleri alınmaz ve talim müddetlerinin bitiminde terhis olunurlar.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

BAŞKAN — Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini icraya Millî Müdafaa, Dahiliye ve Maliye vekilleri memurdur.

---

[1] *228 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.*

BAŞKAN — Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Kanunun birinci müzakeresi bitmiştir.

9 — Vakıf memba sularile orman ve zeytinliklerin işletilmesi hakkında kanun lâyihası ve Maliye, Ziraat ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/161) [1]

BAŞKAN — Heyeti umumiyesi hakkında mütalea var mı? Maddelerin müzakeresine geçilmesini kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Vakıf memba sularile orman ve zeytinliklerin işletilmesi hakkında kanun

MADDE 1 — Vakıflar umum müdürlüğünce idare edilmekte olan memba sularile orman ve zeytinliklerin ticarî esaslar dairesinde işletilmesi için 2762 sayılı vakıflar kanunu mucibince tahsil edilen taviz bedellerinden 600 000 liraya kadar mütedavil sermaye tahsisine Vakıflar umum müdürlüğü salâhiyetlidir. 3116 sayılı orman kanununun mazbut vakıflara aid 62 nci maddesi hükmü mahfuzdur.

BAŞKAN — Mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Birinci maddede yazılı mevzulardan mütedavil sermaye ile işletilmesi icab edenlerin tefriki ile lüzumu kadar işletme idareleri tesis ve her işletme idaresinin kırtasiye, mefruşat, mahrukat gibi idare masraflarını ve daimî memur ve müstahdemlerinin kadrolarını ihtiva eden idare bütçeleri ve bu idarelere ayrılan mütedavil sermaye mikdarile bu sermayenin tedavülü suretile temin edilecek olan muamele hacmini gösteren faaliyet programları ve bunlara aid tadiller Umum müdürlüğün teklifi üzerine Vakıflar idare meclisince tesbit olunur.

BAŞKAN — Mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — İşletme idarelerine devredilecek zeytinlik, orman, fabrika, bina ve su tesisatı ile emsali bilcümle gayrimenkullerin vergileri bu malların sahibi bulunan Vakıflar idaresine ve her türlü imar ve bakım masrafları işletme idarelerine aid olmak üzere senelik icar bedelleri mahallî reyiçlerine ve Vakıflar idare meclisince tayin edilecek esaslara göre mahallî vakıflar ve işletme memurları arasında tesbit olunur.

Bedel hakkında ihtilâf vukuu takdirinde keyfiyet idare meclisi tarafından tedkik ve bir karara bağlanır. İşbu icar bedellerinden mazbut vakıflara aid kısmı bütçeye, mülhak vakıflara aid kısmı da vakıflarına irad kaydolunur.

Alemdağı memba suları tesisatı için icar alınmaz.

İZZET ARUKAN (Eskişehir) — Bir sual.

Alemdağındaki suların tesisatı için icar alınmaz deniyor. Kim kimden alıyor? Bunu anlayamadım izah etsinler.

BÜTÇE E. NAMINA SIRRI DAY (Trabzon) — Efendim, bu kanuna göre, Evkaf idaresinin kendisine aid olan gayrimenkulleri mütedavil sermayeli işletme idarelerine devretmesi mevzubahsdir ve bunlar bedeli icarlarla o teşekküllere devredilecektir. Alemdağı Taşdelen suyunun tesisatı geniş bir masraftır. Bu yalnız kazanç için kurulmuş bir müessese değildir. Bu itibarla Alemdağı su tesisatını icarla devretmek icab ederse taşdelen suyunu pahalıya satmak lâzımdır. Bunun için bu tesisatı icarsız olarak devretmeyi temin etmek üzere bu kayid konmuştur.

BAŞKAN — Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 4 — İşletme idarelerine ayrılacak mütedavil sermayeden işletme hususatının ticarî mevzuata göre idaresini temin için lüzumu olan her türlü menkul eşya, makine ve malzeme bedel veya kiraları her nevi imar ve bakım masrafları, amele ücretleri, nakliye, sigorta ve komisyonlar ve işletmeden mütevellid tamir ve sair her nevi masraflar ve vakıflar idaresine verilen alelûmum kiralar, ticarî maksadlarla bu fabrikalarda işletmek üzere mubayaa edilecek mamul, nimmamul ve gayrimamul maddeler bedelleri tediye edileceği gibi görülecek lüzum üzerine zeytin mahsulünün tasiri ve her nevi yağ mamulâtı yapılmak için Vakıflar idare meclisi kararile hariçten fabrika, bina,, arazi, orman ve zeytinlik de isticar edebilir.

İşletme idareleri, idare meclisi kararile bu kabîl muamelelerinde hakikî ve hükmî şahıslar ile iştirake de salâhiyettardırlar.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 5 — Vakıflar umum müdürlüğü idare meclisi kararile :

A) İşlerini yürütmek üzere hariçten kira ile tutacağı gayrimenkuller için lüzumu halinde on seneyi geçmemek üzere mukavele yapabilir.

B) Vakıf memba sularile orman ve zeytinlik mahsullerini veya bunlardan elde edilecek mamulleri satanlara tesbit edilecek mikdarda komisyon verebilir.

C) Satış bedeli mikdarında olmak şartile banka teminatı mukabilinde kredi ile de satış yapılabilir.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var

[1] *229 sayılı basmayazı zabtın sonundadır.*

mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 6 — Vakıflar umum müdürlüğü bu kanun mucibince yapacağı ticarî muamelelerden dolayı tacir sıfatını ihraz etmez.

Bu kanunda yazılı mütedavil sermayeden Vakıflar umum müdürlüğünce yapılan taahhüdat ve sarfiyat Divanı muhasebat vizesinden müstesnadır.

Bu babdaki muamele ve mukaveleler, arttırma, eksiltme ve ihale ve muhasebei umumiye kanunları ahkâmına tâbi değildir. Bu muamelelerin şekli ve mütedavil sermaye ile işleyecek gelir kaynaklarından mahiyetlerine göre işletme tarzları ve rantabilite hesabları ile memur ve müstahdemlerin vazife ve salâhiyetleri ve hesab usulleri ve tahsil ve tediye şekilleri ticarî usul ve kaidelerin umumî hükümlerine göre vakıflar idare meclisince tesbit olunur. Bu idarelerin durumu hususî hukuk hükümlerine tâbidir.

Mütedavil sermayeye aid muamelâta taallûk eden sulh ve ibraya ve akdedilmiş olan mukavelelerin tadiline karar vermek salâhiyeti vakıflar idare meclisine aiddir.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 7 — Senelik muamelâtı mübeyyin bilânço ve kâr ve zarar hesabı ayrıca tutularak her malî sene sonundan itibaren dört ay zarfında tedkik edilmek üzere Divanı muhasebata verilir.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 8 — Her işletme idaresinin senelik bilânçosu ile ticarî esaslara göre tesbit edilecek gayrisafi kârından bütün masraflar ve işletmeye aid demirbaş eşya amortismanları çıkarılmak ve kullanılmış olan sermayeye yüzde beş nisbetinde faiz ayrılmak suretile tesbit edilecek safi kârın yüzde yirmisini geçmemek üzere idare meclisi kararile bir mikdar ihtiyat akçesi ayrılır ve mütebakisi vakıflar idaresi bütçesine irad kaydolunur.

Bilânço mucibince tahakkuk edecek zararın ihtiyat akçasından tesviyesi mümkün olmadığı takdirde ödenmeyen mikdarı ertesi seneye devredilir. İhtiyat akçesi mütedavil sermaye gibi kullanılır.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 9 — İşletme idareleri birer müdür ve muhasib ile lüzumu kadar fen ve ambar memuru ve diğer müstahdemlerden terekküb eder.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum. Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 10 — İşletme idarelerinde müdürlerin reisliği altında muhasib ile o mıntakada çalışan fen adamlarından mürekkeb idare komisyonu bulunur.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum: Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 11 — İşletme idarelerine müteallik her türlü nukud ve mukavelât, alım ve satım işleri ve işletme şekil ve tarzları idare meclisi kararile müdür tarafından yapılır.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum: Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 12 — İşletme idarelerinde kullanılacak ve ücretleri mütedavil sermayeden verilecek olan müsathdemler görecekleri işlerden dolayı halk ve idare ile vaki olacak muamele ve münasebetlerinde diğer hususî müesseseler müstahdemleri hakkındaki hükümlere tâbi olub haklarında memurin muhakemat kanunu ahkâmı tatbik olunmaz. Şu kadar ki bu işlere aid para ve malları çalanlar, ihtilâs edenler, zimmetine geçirenler, her ne suretle olursa olsun suiistimal edenler, evrak ve defatir üzerinde suç işleyenler diğer vakıf mallar hakkında ika olunan bu gibi suçlara müretteb cezalarla tecziye olunurlar.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum: Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 13 — İşletme idarelerinin daimî aylıklı memur ve müstahdemleri hakkında 3659 sayılı kanun hükümleri tatbik olunur. İşbu memur ve müstahdemlerden vazife kusuru olmayanlara sene sonunda sekizinci madde mucibince tesbit edilecek safi kârın yüzde beşine kadar ve birer aylıklarını geçmemek şartile ikramiye verilebileceği gibi fevkalâde hizmeti olanlara idare meclisi kararile kâr ile mükayyed olmaksızın ayrıca senede bir maaş kadar ikramiye verilebilir.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum: Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 14 — 3254 sayılı kanun kaldırılmıştır.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum: Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE — 3254 sayılı kanun hükmüne göre yapılan muameleler bu kanunun meriyetini müteakib tasfiye ve neticeleri bu kanun hükümleri dairesinde Vakıflar idare mec-

lisince tayin edilecek esaslara göre yeni işletme idarelerine veyahud Vakıflar idaresine devrolunur.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalea var mı? Maddeyi reyinize arzediyorum: Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 15 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 16 — Bu kanun hükümlerini icraya Başvekil memurdur.

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kanunun birinci müzakeresi bitmiştir.

Önümüzdeki çarşamba günü için ruznamemiz mevcud değildir. Eğer muvafık bulursanız bir ileri çarşamba günü içtima edelim (Muvafık sesleri). O halde ağustosun 21 nci çarşamba günü saat 15 de toplanılmak üzere celseye nihayet veriyorum.

Kapanma saati: 17,05

Büyük Millet Meclisi 1940 malî yılı bütçesine fevkalâde tahsisat verilmesi hakkındaki kanuna verilen reylerin neticesi

(Kanun kabul edilmiştir)

Aza adedi	:	429
Reye iştirak edenler	:	322
Kabul edenler	:	322
Reddedenler	:	0
Müstenkifler	:	0
Reye iştirak etmeyenler	:	107
Münhaller	:	0

[Kabul edenler]

Afyon Karahisar
Cemal Akçın
Hamza Erkan
Haydar Çerçel
Mebrure Gönenç

Ağrı
Halid Bayrak
İhsan Tav

Amasya
Esad Uras
İsmail Hakkı Mumcu
Nafiz Aktın

Ankara
Ahmed Ulus
Ekrem Ergun
Eşref Demirel
Fevzi Daldal
Muammer Eriş
Mümtaz Ökmen
Rifat Araz

Antalya
Dr. Münir Soykam
Numan Aksoy
Rasih Kaplan

Aydın
Agâh Sırrı Levend
Dr. Hulûsi Alataş
Dr. Mazhar Germen
Dr. Şakir Şener
Nazmi Topçoğlu
Nuri Göktepe

Balıkesir
Fahrettin Tiritoğlu
Feyzi Sözener
Hacim Çarıklı
Hayrettin Karan
Hilmi Şeremetli
İsmail Hakkı Uzunçarşılı
Memed Emir
Muzaffer Akpınar
Osman Niyazi Bureu
Rahmi Selçuk

Bilecik
Dr. Muhlis Suner
Kasım Gülek
Salih Bozok

Bingöl
Feridun Fikri
Necmeddin Sahir

Bitlis
Tevfik Temelli

Bolu
Cemil Özçağlar
Dr. Zihni Ülgen
Emin Yerlikaya
Fethi Okyar
Hasan Cemil Çambel
Lûtfi Gören

Burdur
Dr. Ahmed Ruhi Yeşilyurt
İbrahim Necmi Dilmen
Memed Sanlı

Bursa
Atıf Akgüç
Dr. Galib Kahraman
Dr. Refik Güran
Dr. Sadi Konuk
Fatin Güvendiren
Fazlı Güleç
Gl. Naci Tınaz
Mustafa Fehmi Gerçeker
Nevzad Ayas

Çanakkale
Atıf Kamçıl
Avni Yukaruç
Hilmi Ergeneli
Reşad Nuri Güntekin
Rusuhi Bulayırlı
Ziya Gevher Etili

Çankırı
Dr. Akif Arkan
Fazıl Nazmi Örkün
Hüseyin Cahid Yalçın
Ziya İsfendiyaroğlu

Çoruh
Ali Rıza Erem
Asım Us

Atıf Tüzün
Mazhar Müfid Kansu

Çorum

Dr. Mustafa Cantekin
Eyüb Sabri Akgöl
İsmail Kemal Alpsar
Münir Çağıl
Nuri Kayaalp
Süleyman Köstekçioğlu
Şakir Baran

Denizli

Dr. Hamdi Berkman
Dr. Kâzım Samanlı
Fahri Akçakoca Akça
Tahir Berkay
Yusuf Başkaya

Diyarbakır

Dr. İbrahim Tali Öngören
Gl. Kiazım Sevüktekin
Rüştü Bekit
Veli Necdet Sünkitay
Zeki Mesud Alsan
Zülfü Tiğrel

Edirne

Dr. Fatma Memik
Faik Kaltakkıran
Fuad Balkan
Osman Şahinbaş
Temel Göksel

Elâzığ

Fazıl Ahmed Aykaç
Fethi Altay
Fuad Ziya Çiyiltepe

Erzincan

Abdülhak Fırat
Aziz Samih İlter
İskender Artun
Saffet Arıkan
Salih Başotaç

Erzurum

Aziz Akyürek
Dr. Ahmed Fikri Tuzer
Gl. Pertev Demirhan
Gl. Zeki Soydemir
Münir Hüsrev Göle
Nafiz Dumlu
Nakiye Elgün

Eskişehir

Emin Sazak
İstamat Özdamar
İzzet Arukan
Osman Işın
Yusuf Ziya Özer

Gazianteb

Bekir Kaleli
Dr. Abdurrahman Melek
Dr. Memed Ali Ağakay
Memed Şahin
Nuri Pazarbaşı
Ömer Asım Aksoy

Giresun

Dr. Hasan Vasıf Somyürek
Fikret Atlı
Gl. İhsan Sökmen
İsmail Sabuncu
Münir Akkaya
Nafi Atuf Kansu

Gümüşane

Durak Sakarya
Edib Servet Tör
Hasan Fehmi Ataç
Yusuf Ziya Zarbun

Hakkâri

İzzet Ulvi Aykurd

Hatay

Abdullah Mursaloğlu
Abdülgani Türkmen
Bekir Sıtkı Kunt
Hamdi Selçuk
Memed Tecirli

İçel

Ahmed Ovacık
Emin İnankur
Turhan Cemal Beriker

İsparta

Hüsnü Özdamar
Mükerrem Ünsal
Kemal Ünal
Remzi Ünlü

İstanbul

Abidin Daver
Ahmed Hamdi Denizmen
Ahmed Şükrü Esmer
Ali Kâmi Akyüz
Ali Rana Tarhan
Atıf Baymdır
Dr. Tuğamiral Hakkı
Şinasi Erel
Fakihe Öymen
Galib Bahtiyar Göker
Gl. Kâzım Karabekir
İbrahim Alâettin Güvsa
Şükrü Âli Ögel
Ziya Karamursal

İzmir

Benal Arıman
Celâl Bayar
Halil Menteşe
Kâmil Dursun
Mahmud Esad Bozkurd
Memed Aldemir
Nazmi İlker
Rahmi Köken
Reşad Mimaroğlu
Sadettin Epikmen
Şehime Yunus
Şükrü Saracoğlu

Kars

Esad Özoğüz
Fuad Köprülü
Gl. Muhittin Akyüz
Hüsrev Kızıldoğan
Kahraman Arıklı
Ömer Küntay

Kastamonu

Dr. Tevfik Aslan
Muharrem Celâl Bayar
Nuri Tamaç
Tahsin Coşkan

Kayseri

Ahmed Hilmi Kalaç
Nazmi Toker
Reşid Özsoy
Sadettin Serim
Salih Turgay
Suad Hayri Ürgüblü

Kırklareli

Bürhanettin Denker
Dr. Fuad Umay
Hamdi Kuleli
Zühtü Akın

Kırşehir

Dr. Hüseyin Ülkü
Hazim Börekçi
İzzet Özkan
Memed Seyfeli

Kocaeli

Ali Dikmen
Dr. Fuad Sorağman
İbrahim Dıblan
İbrahim Süreyya Yiğit

Konya

Ahmed Hamdi Dikmen
Ali Muzaffer Göker
Ali Riza Türel
Dr. Osman Şevki Uludağ
Fuad Gökbudak
Galib Gültekin
Gl. Ali Fuad Cebesoy
Naim Hazim Onat
Vehbi Bilgin

Kütahya

Alâettin Tiridoğlu
Besim Atalay
Dr. Ali Süha Delilbaşı
Mustafa Bacak
Receb Peker
Sadri Ertem
Vedit Uzgören

Malatya

Dr. Hilmi Oytâç
Emrullah Barkan
Gl. Osman Koptagel
Mahmud Nedim Zabcı
Memed Şevket Özpazarbaşı
Mihri Pektaş
Muttalib Öker
Nasuhi Baydar

Manisa

Asım Tümer
Dr. Saim Uzel
Faik Kurdoğlu
Hikmet Bayur
Hüsnü Yaman
Kâzım Nami Duru
Kenan Orer
Osman Erçin
Rıdvan Nafiz Edgüer
Yaşar Özey

Maraş

Hasan Reşid Tankud
Mansur Bozdoğan
Memed Erten
Ziya Kayran

Mardin
Edib Ergin
Hasan Menemencioğlu
İrfan Ferid Alpaya
Muhittin Birgen
Rıza Erten

Muğla
Hüsnü Kitabcı
Sadullah Güney

Muş
Hakkı Kılıcoğlu

Niğde
Cavid Oral
Dr. Abravaya Marmaralı
Dr. Rasim Ferid Talay
Naim Erem

Ordu
Ali Canib Yöntem
Dr. Vehbi Demir
Hamdi Şarlan
Hamdi Yalman
Hüseyin Ekşi
Selim Sırrı Tarcan

Rize
Ali Zırh
Dr. Saim Ali Dilemre

Fuad Sirmen
Raif Dinç

Samsun
Amiral Fahri Engin
Meliha Ulaş
Memed Ali Yörüker
Naşit Fırat
Ruşeni Barkın

Seyhan
Ali Münif Yegena
Damar Arıkoğlu
Hilmi Uran
İbrahim Mete
Salâhattin Çam
Sinan Tekelioğlu
Şemsa İşçen
Tevfik Tarman

Siird
Ali Rıza Esen
Naki Bekmen
Şefik Özdemir
Ressam Şevket dağ

Sinob
Cemal Alış
Cemil Atay
Hulûsi Oruçoğlu

Sivas
Abdurrahman Naci Demirağ
Atıf Esenbel
Gl. Akif Öztekin Erdemgil
İsmail Memed Uğur
Mergube Gürleyük
Mitat Şükrü Bleda
Necmettin Sadak
Ziya Başara

Tekirdağ
Cemil Uybadın
Faik Öztrak
Nazmi Trak

Tokad
Galib Pekel
Gl. Sıtkı Üke
Hasip Ahmed Aytuna
Muammer Develi
Nâzım Poroy
Resai Erişken

Trabzon
Daniş Eyiboğlu
Hasan Saka
Mitat Aydın
Raif Karadeniz

Salise Abanozoğlu
Sırrı Day
Şerif Bilgen

Tunceli
Mitat Yenel
Sami Erkman

Urfa
Gl. Ahmed Yazgan
Razi Soyer
Refet Ülgen
Sami İşbay
Şeref Uluğ

Van
İbrahim Arvas
Münib Boya

Yozgad
Ahmed Sungur
Ekrem Pekel
Salim Korkmaz
Sırrı İçöz
Ziya Arkant

Zonguldak
Halil Türkmen
Hasan Karabacak
İbrahim Etem Bozkurt
Mustafa Bozma
Şinasi Devrin
Rifat Vardar

[Reye iştirak etmeyenler]

Afyon Karahisar
Ali Çetinkaya (V.)
Berç Türker (M.)
İzzet Akosman

Ağrı
Dr. Hüsamettin Kural

Ankara
Aka Gündüz
Arif Baytın
Belkis Baykan
Dr. Taptas
Falih Rıfkı Atay
İsmet İnönü (Rs. C.)
Yahya Galib Kargı

Antalya
Cezmi Erçin
Dr. Cemal Tunca
Tayfur Sökmen

Türkân Örs

Aydın
Adnan Menderes

Balıkesir
Gl. Kâzım Özalp
Yahya Sezai Uzay

Bitlis
Süreyya Örgeevren

Bolu
Dr. Emin Cemal Suda

Bursa
Muhittin Baha Pars
Refet Canıtez (Rs. V.)

Çankırı
M. Abdülhalik Renda (Başkan)

Çorum
İsmet Eker

Denizli
Emin Aslan Tokad
Necib Ali Küçüka

Diyarbakır
Cahit Çubukçu

Elâzığ
Fuad Ağralı (V.)
Sabit Sağıroğlu

Erzurum
Salim Altuğ
Şükrü Koçak

Gazianteb
Ahmed Aksu

Giresun
Talât Onay

Gümüşane
Şevket Erdoğan

İçel
Dr. Muhtar Berker

Ferid Celâl Güven
Gl. Cemal Mersinli

İstanbul
Dr. Refik Saydam (Bş. V.)
Gl. Refet Bele
Sadettin Uraz
Salâh Cimcoz

İzmir
Dr. Mustafa Bengisu (M.)
Hasan Âli Yücel (V.)

Kars
Şerafettin Karacan
Zihni Orhon

Kastamonu
Abidin Binkaya
Hacer Dicle
Hilmi Çoruk

Rauf Orbay
Rıza Saltuğ

Kayseri

Faik Baysal
Ömer Taşcıoğlu

Kırklareli

Şevket Ödül

Kocaeli

İbrahim Tolon
Kemalettin Olpak
Ragıb Akça
Or. Gl. Ali Said Akbaytuğan
Salâh Yargı

Konya

İzzet Erdal
Kâzım Gürel
Kâzım Okay
Mustafa Ulusan
Şevki Ergun
Tevfik Fikret Sılay

Kütahya

Hüseyin Rahmi Gürpınar (Hasta)
Muhlis Erkmen (V.)

Malatya

Osman Taner
Vasıf Çınay

Manisa

Kâni Karaosman
Refik İnce

Maraş

Dr. A. Kemali Bayizit (Mazur)

Mardin

Dr. Rıza Levent
Gl. Seyfi Düzgören

Muğla

Cemal Karamuğla
Or. Gl. İzzddin Çalışlar (M.)
Yunus Nadi

Muş

Şükrü Ataman

Niğde

Faik Soylu
Halid Mengi (M.)
Hazim Tepeyran

Ordu

A. İhsan Tokgöz (M.)
İsmail Çamaş

Rize

Hasan Cavid
Kemalettin Kamû

Samsun

Hüsnü Çakır (V.)
Süleyman Necmi Selmen
Zühtü Durukan

Seyhan

Gl. Naci Eldeniz

Sinob

Cevdet Kerim İncedayı
Yusuf Kemal Tengirşenk

Sivas

Hikmet Işık
Remzi Çiner
Şemsettin Günaltay (Rs. V.)

Tekirdağ

Rahmi Apak
Yahya Kemal Beyatlı

Tokad

Cemal Kovalı
Sıtkı Atanç

Trabzon

Faik Ahmed Barutcu
Halil Nihad Boztepe
Hamdi Ülkümen

Tunceli

Haydar Rüştü Öktem

Urfa

Memed Emin Yurdakul (M.)

Van

Hakkı Ungan (Hasta)

Yozgad

Celâl Arat
Veled İzbudak (Mazur)

Zonguldak

Hazim Atıf Kuyucak
Yusuf Ziya Özençi

Almanya ile imzalanan ticarî mübadelelere mütedair hususî anlaşma ve tediye anlaşmasile bunların müzeyyelât ve merbutlarının tasdikına dair kanuna verilen reylerin neticesi

(Kanun kabul edilmiştir)

Aza adedi	:	429
Reye iştirak edenler	:	313
Kabul edenler	:	313
Reddedenler	:	0
Müstenkifler	:	0
Reye iştirak etmeyenler	:	116
Münhaller	:	0

[Kabul edenler]

Afyon Karahisar

Cemal Akçın
Hamza Erkan
Haydar Çerçel
İzzet Akosman
Mebrure Gönenç

Ağrı

Halid Bayrak
İhsan Tav

Amasya

Esad Uras
İsmail Hakkı Mumcu
Nafiz Aktın

Ankara

Ekrem Ergun
Eşref Demirel
Fevzi Daldal
Muammer Eriş
Mümtaz Ökmen
Rifat Araz

Antalya

Dr. Münir Soykam
Numan Aksoy
Tayfur Sökmen

Aydın

Agâh Sırrı Levend
Dr. Hulûsi Alataş
Dr. Mazhar Germen
Dr. Şakir Şener
Nazmi Topcoğlu
Nuri Göktepe

Balıkesir
Fahrettin Tiritoğlu
Feyzi Sözener
Hacim Çarıklı
Hayrettin Karan
Hilmi Şeremetli
İsmail Hakkı Uzunçarşılı
Memed Emir
Muzaffer Akpınar
Osman Niyazi Burcu
Rahmi Selçuk

Bilecik
Dr. Muhlis Suner
Kasım Gülek
Salih Bozok

Bingöl
Feridun Fikri
Necmeddin Sahir

Bitlis
Tevfik Temelli

Bolu
Cemil Özçağlar
Dr. Zihni Ülgen
Emin Yerlikaya
Fethi Okyar
Hasan Cemil Çambel
Lûtfi Gören

Burdur
Dr. Ahmed Ruhi Yeşilyurt
İbrahim Necmi Dilmen
Memed Sanlı

Bursa
Atıf Akgüç
Dr. Galib Kahraman
Dr. Refik Güran
Dr. Sadi Konuk
Fatin Güvendiren
Fazlı Güleç
Gl. Naci Tınaz
Mustafa Fehmi Gerçeker
Nevzad Ayas

Çanakkale
Atıf Kamçıl
Avni Yukaruç
Hilmi Ergeneli
Reşad Nuri Güntekin
Rusuhi Bulayırlı
Ziya Gevher Etili

Çankırı
Dr. Akif Arkan
Fazıl Nazmi Örkün
Hüseyin Cahid Yalçın
M. Abdülhalik Renda
Ziya İsfendiyaroğlu

Çoruh
Ali Rıza Erem
Asım Us
Atıf Tüzün
Mazhar Müfid Kansu

Çorum
Dr. Mustafa Cantekin
Eyüb Sabri Akgöl
İsmail Kemal Alpsar
Süleyman Köstekçioğlu
Şakir Baran

Denizli
Dr. Hamdi Berkman
Dr. Kâzım Samanlı
Fahri Akçakoca Akça
Tahir Berkay
Yusuf Başkaya

Diyarbakır
Dr. İbrahim Tali Öngören
Gl. Kiazım Sevüktekin
Rüştü Bekit
Veli Necdet Sünkitay
Zeki Mesud Alsan
Zülfü Tiğrel

Edirne
Dr. Fatma Memik
Faik Kaltakkıran
Fuad Balkan
Osman Şahinbaş

Elâzığ
Fazıl Ahmed Aykaç
Fethi Altay
Fuad Ziya Çiyiltepe
Sabit Sağıroğlu

Erzincan
Abdülhak Fırat
Aziz Samih İlter
İskender Artun
Salih Başotaç

Erzurum
Aziz Akyürek
Dr. Ahmed Fikri Tuzer
Gl. Pertev Demirhan
Gl. Zeki Soydemir
Münir Hüsrev Göle
Nafiz Dumlu
Nakiye Elgün

Eskişehir
Emin Sazak
İstamat Özdamar
İzzet Arukan
Osman Işın

Gaziantep
Ahmed Aksu
Bekir Kaleli
Dr. Abdurrahman Melek
Dr. Memed Ali Ağakay
Memed Şahin
Nuri Pazarbaşı
Ömer Asım Aksoy

Giresun
Dr. Hasan Vasıf Somyürek
Fikret Atlı
Gl. İhsan Sökmen
İsmail Sabuncu
Münir Akkaya
Nafi Atuf Kansu

Gümüşane
Durak Sakarya
Edib Servet Tör
Hasan Fehmi Ataç
Yusuf Ziya Zarbun

Hakkâri
İzzet Ulvi Aykurd

Hatay
Abdullah Mursaloğlu
Abdülgani Türkmen
Bekir Sıtkı Kunt
Hamdi Selçuk
Memed Tecirli

İçel
Ahmed Ovacık
Emin İnankur
Turhan Cemal Beriker

İsparta
Hüsnü Özdamar
Kemal Ünal
Mükerrem Ünsal
Remzi Ünlü

İstanbul
Abidin Daver
Ahmed Hamdi Denizmen
Ahmed Şükrü Esmer
Ali Kâmi Akyüz
Ali Rana Tarhan
Atıf Bayındır
Dr. Tuğamiral Hakkı Şinasi Erel
Fakihe Öymen
Galib Bahtiyar Göker
Gl. Kâzım Karabekir
İbrahim Alâettin Gövsa
Şükrü Âli Ögel
Ziya Karamursal

İzmir
Benal Arıman
Celâl Bayar
Halil Menteşe
Kâmil Dursun
Mahmud Esad Bozkurd
Memed Aldemir
Nazmi İlker
Rahmi Köken
Reşad Mimaroğlu
Sadettin Epikmen
Şehime Yunus
Şükrü Saracoğlu

Kars
Esad Özoğuz
Fuad Köprülü
Gl. Muhittin Akyüz
Hüsrev Kızıldoğan
Kahraman Arıklı
Ömer Küntay

Kastamonu
Dr. Tevfik Aslan
Muharrem Celâl Bayar
Nuri Tamaç
Tahsin Coşkan

Kayseri
Ahmed Hilmi Kalaç
Nazmi Toker
Reşid Özsoy
Sadettin Serim
Salih Turgay
Suat Hayri Ürgüblü

Kırklareli
Bürhanettin Denker
Dr. Fuad Umay
Hamdi Kuleli
Zühtü Akın

Kırşehir
Dr. Hüseyin Ülkü
Hazim Börekçi
İzzet Özkan
Memed Seyfeli

Kocaeli
Ali Dikmen
Dr. Fuad Sorağman
İbrahim Dıblan
İbrahim Süreyya Yiğit

Konya
Ahmed Hamdi Dikmen
Ali Muzaffer Göker
Ali Rıza Türel
Dr. Osman Şevki Uludağ
Fuad Gökbudak
Galib Gültekin
Gl. Ali Fuad Cebesoy
Naim Hazim Onat
Vehbi Bilgin

Kütahya
Alâettin Tiridoğlu
Besim Atalay
Dr. Ali Süha Delilbaşı
Mustafa Bacak
Receb Peker
Sadri Ertem
Vedit Uzgören

Malatya
Dr. Hilmi Oytâç
Emrullah Barkan
Gl. Osman Koptagel
Mahmud Nedim Zabcı
Memed Şevket Özpazarbaşı
Mihri Pektaş
Muttalib Öker
Nasuhi Baydar

Manisa
Asım Tümer
Faik Kurdoğlu
Hüsnü Yaman
Kâzım Nami Duru
Kenan Orer
Osman Erçin
Rıdvan Nafiz Edgüer
Yaşar Özey

Maraş
Hasan Reşid Tankud
Mansur Bozdoğan
Ziya Kayran

Mardin
Edib Ergin
Hasan Menemencioğlu
İrfan Ferid Alpaya
Muhittin Birgen
Rıza Erten

Muğla
Hüsnü Kitabcı
Sadullah Güney

Muş
Hakkı Kılıçoğlu

Niğde
Cavid Oral
Dr. Abravaya Marmaralı
Dr. Rasim Ferid Talay
Naim Erem

Ordu
Ali Canib Yöntem
Dr. Vehbi Demir
Hamdi Şarlan
Hüseyin Ekşi
Selim Sırrı Tarcan

Rize
Ali Zırh
Dr. Saim Ali Dilemre
Fuad Sirmen
Raif Dinç

Samsun
Amiral Fahri Engin
Meliha Ulaş
Memed Ali Yörüker
Naşit Fırat
Ruşeni Barkın

Seyhan
Ali Münif Yegena
Damar Arıkoğlu
Gl. Naci Eldeniz
Hilmi Uran
İbrahim Mete
Sinan Tekelioğlu
Şemsa İşcen
Tevfik Tarman

Siird
Ali Rıza Esen
Naki Bekmen
Şefik Özdemir
Şevket Dağ

Sinob
Cemal Alış
Cemil Atay
Hulûsi Oruçoğlu

Sivas
Abdurrahman Naci Demirağ
Atıf Esenbel
Gl. Akif Öztekin Erdemgil
İsmail Memed Uğur
Mergube Gürleyük
Mitat Şükrü Bleda
Necmettin Sadak
Ziya Başara

Tekirdağ
Cemil Uybadın
Faik Öztrak
Nazmi Trak

Tokad
Galib Pekel
Hasip Ahmed Aytuna
Muammer Develi
Nâzım Poroy
Resai Erişken
Sırkı Atanç

Trabzon
Daniş Eyiboğlu
Mitat Aydın
Raif Karadeniz
Salise Abanozoğlu
Şerif Bilgen

Tunceli
Mitat Yenel
Sami Erkman

Urfa
Gl. Ahmed Yazgan
Razi Soyer
Refet Ülgen
Sami İşbay
Şeref Uluğ

Van
İbrahim Arvas

Yozgad
Ahmed Sungur
Ekrem Pekel
Salim Korkmaz
Sırrı İçöz
Ziya Arkant

Zonguldak
Halil Türkmen
Hasan Karabacak
İbrahim Etem Bozkurt
Mustafa Bozma
Şinasi Devrin
Rifat Vardar

[Reye iştirak etmeyenler]

Afyon Karahisar
Ali Çetinkaya (V.)
Berç Türker (M.)

Ağrı
Dr. Hüsamettin Kural

Ankara
Ahmed Ulus
Aka Gündüz
Arif Baytın
Belkis Baykan
Dr. Taptas
Falih Rıfkı Atay
İsmet İnönü (Rs. C.)
Yahya Galib Kargı

Antalya
Cezmi Erçin
Dr. Cemal Tunca
Rasih Kaplan
Türkân Örs

Aydın
Adnan Menderes

Balıkesir
Gl. Kâzım Özalp
Yahya Sezai Uzay

Bitlis
Süreyya Örge Evren

Bolu
Dr. Emin Cemal Suda

Bursa
Muhittin Baha Pars
Refet Canıtez (Rs. V.)

Çorum
İsmet Eker
Münir Çağıl
Nuri Kayaalp

Denizli
Emin Aslan Tokad
Necib Ali Küçüka

Diyarbakır
Cahit Çubukçu

Edirne
Temel Göksel

Elâzığ
Fuad Ağralı (V.)

Ersincan
Saffet Arıkan (V.)

Erzurum
Salim Altuğ
Şükrü Koçak

Eskişehir
Yusuf Ziya Özer

Giresun
Talât Onay

Gümüşane
Şevket Erdoğan

İçel
Dr. Muhtar Berker
Ferid Celâl Güven
Gl. Cemal Mersinli

İstanbul
Dr. Refik Saydam
(Bş. V.)
Gl. Refet Bele
Sadettin Uraz
Salâh Cimcoz

İzmir
Dr. Mustafa Bengisu
(M.)
Hasan Âli Yücel (V.)

Kars
Şerafettin Karacan
Zihni Orhon

Kastamonu
Abidin Binkaya
Hacer Dicle
Hilmi Çoruk
Rauf Orbay
Rıza Saltuğ

Kayseri
Faik Baysal
Ömer Taşcıoğlu

Kırklareli
Şevket Ödül

Kocaeli
İbrahim Tolon
Kemalettin Olpak
Ragıb Akca
Orgeneral Ali Said Akbaytuğan
Salâh Yargı

Konya
İzzet Erdal
Kâzım Gürel
Kâzım Okay
Mustafa Ulusan
Şevki Ergun
Tevfik Fikret Sılay

Kütahya
Hüseyin Rahmi Gürpınar (Hasta)
Muhlis Erkmen (V.)

Malatya
Osman Taner
Vasıf Çınay
(Hasta)

Manisa
Dr. Saim Uzel
(İ. Â.)
Hikmet Bayur
Kâni Karaosman
Refik İnce

Maraş
Dr. A. Kemali Bayizit
(M.)
Memed Erten

Mardin
Dr. Rıza Levent
Gl. Seyfi Düzgören

Muğla
Cemal Karamuğla
Or. Gl. İzzettin Çalışlar
Yunus Nadi

Muş
Şükrü Ataman

Niğde
Faik Soylu
Halid Mengi (M.)
Hazim Tepeyran

Ordu
Ahmed İhsan Tokgöz
(M.)
Hamdi Yalman
İsmail Çamaş

Rize
Hasan Cavid
Kemalettin Kamû

Samsun
Hüsnü Çakır (V.)
Süleyman Necmi Selmen
Zühtü Durukan

Seyhan
Salâhattin Çam

Sinob
Cevdet Kerim İncedayı
Yusuf Kemal Tengirşenk

Sivas
Hikmet Işık
Remzi Çiner
Şemseddin Günaltay
(Rs. V.)

Tekirdağ
Rahmi Apak
Yahya Kemal Beyatlı

Tokad
Cemal Kovalı
Gl. Sıtkı Üke

Trabzon
Faik Ahmed Barutcu
Halil Nihad Boztepe
Hamdi Ülkümen
Hasan Saka
Sırrı Day

Tunceli
Haydar Rüştü Öktem

Urfa
Memed Emin Yurdakul

Van
Hakkı Ungan
(Hasta)
Münib Boya

Yozgad
Celâl Arat
Veled İzbudak
(Mazur)

Zonguldak
Hazim Atıf Kuyucak
Yusuf Ziya Özençi

T. B. M. M. Matbaası

S. Sayısı : 223

Bazı Devlet alacaklarının tahsil sureti hakkında kanun lâyihası ve Adliye, Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (I/34)

T. C.
Başvekâlet
Kararlar dairesi müdürlüğü
Sayı : 6/378

20 - I - 1939

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Hususî kanunlarında tahsil sureti gösterilmemiş olan vergi, resim ve misil zamlarile Devlet, vilâyet ve belediyelere aid hukuku amme veya tazminat kabilinden olan para cezalarının sureti tahsili hakkında Maliye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 18 - I - 1939 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil
C. Bayar

Esbabı mucibe lâyihası

1 — Tahsili emval kanununa müzeyyel 12 kânunusani 1331 tarihli kanunda, esası kanuna müstenid olub suveri tahsiliyesi bir kanunu mahsus ile muayyen olmayan tekâlif ve rüsumu emiriyenin ademi tediyesi halinde medyunlar hakkında 5 ağustos 1325 tarihli tahsili emval kanunu ahkâmının tatbik edileceği gösterilmiştir.

Bu sarahate göre, kanunun hükmü hususî kanunlarında tahsil şekli gösterilmeyen Devlet varidatından tahsili emval kanunu mucibince tahsil edilebilecek olan tekâlif ve rüsuma inhisar etmekte ve bunun haricinde kalan ve fakat yine Devlet varidatını teşkil eden hukuku amme veya tazminat kabilinsen olan para cezalarından kanunlarında tahsil şekli gösterilmiyenlerin bu kanun mucibince takib ve tahsili mümkün olamamaktadır.

İlâma müstenid amme para cezalarının tahsili emval kanununa tevfikan tahsili esası, ceza kanununun muaddel 19 ncu maddesile kabul edilmiş bulunmaktadır.

Vilâyetler idaresi kanununun 68 nci maddesi mucibince idare heyetleri tarafından hükmolunan cezalarla soy adı kanununa, millet mekteblerine, sıtma mücadelersine aid mevzuatta yazılı cezalar gibi idarî mercilerce karar altına alınan ve yine amme para cezası mahiyetinde olan cezaların tahsiline dair hüküm bulunmaması, bazı salâhiyet ihtilâflarına ve tereddüdlere mahal vermekte idi.

Bu sebebden, ceza kanununun 19 ncu maddesi hükmünün ayni mahiyetteki bu cezalara da teşmili için açık bir hüküm vazına ihtiyaç hissedilmiştir.

Lâyihanın birinci maddesinde tazminat kabilinden olan para cezalarının da zikri, kanunlarımızda yazılı olan para cezalarının mahiyetlerinin muhtelif telâkkive içtihadlara yer vermesinden ileri gelmektedir.

Bu gün hukuku ammeye müteallik addedilen bir para cezası, yarın mahkemelerin içtihadı üzerine tazminat kabilinden olan cezalar idadına girmekte veya bu vaziyetin aksi vuku bulmaktadır. Bu sebebden para cezaları hakkında umumî bir tahsil şekli ihtiyarı zarurî görülmüştür.

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Adliye encümeni
Esas No. 1/34
Karar No. 66

4 - VII - 1939

Yüksek Reisliğe

Hususî kanunlarında tahsil sureti gösterilmemiş olan vergi; resim ve misil zamlarile Devlet vilâyet ve belediyelere aid hukuku amme veya tazminat kabilinden olan para cezalarının sureti tahsili hakkında 20 - I - 1939 tarih ve 6/378 sayılı Başvekâlet tezkeresile Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte evvel emirde encümenimizin mütaleası alınmak üzere Maliye encümeninin kararile encümenimize tevdi buyurulmuş olmakla Maliye vekâleti müsteşar muavini hazır olduğu halde tedkik ve mütalea olundu:

Hususî kanunlarında tahsil sureti gösterilmemiş olan vergi, resim ve misil zamlarile Devlet, vilâyet ve belediyelere aid hukuku amme veya tazminat kabilinden olan para cezalarının sureti tahsilinin muayyen esaslara raptını mutazammın olması itibarile kanun lâyihası heyeti umumiyesile şayanı kabul görülmüştür.

Ancak tazminat kabilinden olan para cezalarının amme para cezaları gibi hapse tahvil suretile infazları cihetine gidilmesi hukuk esaslarile kabili telif bulunmadığından bunların ancak Devlet alacağı gibi tahsili emval kanunu hükümlerine tevfikan tahsilleri ve hususî kanunlarda yazılı amme para cezalarının ise Türk ceza kanununun hükümleri dairesinde tahsil ve infaz edilmesi muvafık görülmüş ve birinci madde o şekilde düzeltilmiştir.

İkinci maddede yazılı harçlardan mahkeme harçları için mahkeme ilâmı meveud olmasına ve noter harçları hakkında ise noter kanununda sarahat bulunmasına binaen bu iki harç maddeden çıkarılmış ve diğerleri hakkında tahsili emval kanununa tevfikan tahsilleri cihetine gitmeden evvel alâkalılara damga kanununda yazılı itiraz salâhiyetinin tanınması muvafık olacağı mütalea kılınmıştır.

Diğer maddelerdeki hükümler muvafık görülmüştür.

Maliye encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Adliye E. Reisi	M. M.	Kâtib
Çorum	Kocaeli	Rize
M. Çağıl	*S. Yargı*	*F. Sirmen*
Balıkesir	Bingöl	Kayseri
O. N. Burcu	*F. Fikri*	*S. H. Ürgüblü*
Kayseri	Konya	Rize
R. Özsoy	*G. Gültekin*	*Sami K.*
Trabzon	Zonguldak	
F. A. Barutçu	*S. Devrin*	

Maliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Maliye encümeni
Esas No. 1/34
Karar No. 12

23 - XII - 1939

Yüksek Reisliğe

Hususî kanunlarında tahsil sureti gösterilmemiş olan vergi, resim ve misil zamlarile Devlet, vilâyet ve belediyelere aid hukuku âmme veya tazminat kabilinden para cezalarının tahsil sureti hakkında Maliye vekilliğince tanzim edilib 20 - I - 1939 tarihli ve 6/378 sayılı Başvekâlet tezkeresile Yüksek Meclise arzedilen kanun lâyihası encümenimizde ilk tedkikinde heyeti umumiyesile müzakereye şayan bulunmuş ve ancak ihtiva ettiği hükümlerin cezaya aid hukuk esasları ve umumî ahkâm ile alâkası bakımından evvel emirde Adliye encümeninin mütaleasının sorulması kararlaştırılmış idi.

Bu defa Adliye encümeni mazbatasile birlikte

kanun lâyihası yeniden ve Maliye vekâleti adına Tahsilât müdürü, Dahiliye vekâleti Mahalli idareler umum müdürü ve Adliye vekâleti ceza işleri müdürü hazır bulundukları halde tedkik olundu.

Birinci maddenin müzakeresinde tazminat kabilinden ve âmme para cezalarının tefrikı yüzünden tatbikatta uğranacak müşkülâtı ileri süren Maliye vekâleti mümessili Hükûmetin teklifi için ısrarda bulunmuş ise de Adliye encümeni tarafından yapılan tadilin hukuk esasları mıza ve damga kanununun cezalara aid faslında yapılan son tadilât ile kabul edilmiş bulunan esasa daha uygun olduğu görülmüştür. Binaenaleyh encümenin teklifi kabul olunmuşsur.

İkinci madde dahi Adliye encümeni tadili veçhile aynen kabul edilmiş,

Usul bakımından cezaların makable şamil olamıyacağı nazara alınarak, muvakkat maddeye şu fıkrının ilâvesi kararlaştırılmıştır;

«Şu kadar ki bu hükümlere aid tatbikatta borçlular hapsen tazyik olunamaz».

Halavesi uyarınca Bütçe encümenine gönderilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Mal. E. Reisi	M. M.	Kâtib
İstanbul	Rize	Malatya
A. Bayındır	*K. Kamû*	
Afyon K.	Diyarbakır	Gazianteb
Haydar Çerçel	*Zülfü Tiğrel*	*A. Aksu*
İzmir	İzmir	Kayseri
K. Dursun	*M. R. Mimaroğlu*	*Ö. Taşçıoğlu*
Kırklareli	Kırşehir	Kırşehir
H. Kuleli	*İ. Özkan*	*M. Seyfeli*
Manisa	Toka	Zongulak
F. Kurdoğlu	*Cemal Kovalı*	*Y. Ziya Özençi*

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
Mazbatu No. 116
Esas No. 1/34

15 - VII - 1940

Yüksek Reisliğe

Hususî kanunlarında tahsil sureti gösterilmemiş olan vergi, resim ve misil zamları ile Devlet, vilâyet ve belediyelere aid hukuku amme veya tazminat kabilinden olan para cezalarının tahsil sureti hakkında Maliye vekilliğince hazırlanıb Başvekâletin 20 - I - 1939 tarih ve 6/378 sayılı tezkeresile Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası Adliye ve Maliye encümenleri mazbtalarile birlikte Encümenimize tevdi buyurulmakla Maliye vekâleti namına Bütçe ve Malî kontrol umum müdürü ile Tahsilât müdürü hazır oldukları halde okundu ve konuşuldu.

Gerek Hükûmetin mucib sebeblerinde ve gerek Adliye ve Maliye encümenleri mazbatalarında tafsilen izah edildiği veçhile hususî kanunlarında tahsil sureti gösterilmemiş olan vergi, resim ve misil zamlarile Devlet, vilâyet ve belediyeye aid tazminat kabilinden olan para cezalarının tahsilinin bir esasa bağlanması lüzumu Encümenimizce de musib ve bu maksadla tanzim edilmiş olan lâyiha esas itibarile kabule şayan görülmüştür.

Lâyihanın birinci, ikinci maddesi Adliye encümeninin muvakkat madde Maliye encümeninin üç ve dördüncü maddeler de Hükûmetin teklifi veçhile kabul edilmiş ve kanunun bütün vekâletleri ilgilendirmesi itibarile kanunun beşinci maddesi tatbikına İcra Vekillerinin memur edilmesi şeklinde değiştirilmiştir.

Umumî Heyetin tasvibine arzedilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Bütçe En. Rs.	Rs. V.	M. M.
Kırklareli	Kastamonu	Kocaeli
B. Denker	*T. Coşkan*	*Salâh Yargı*
Kâ.		
İstanbul	Bursa	Elâzığ
F. Öymen	*A. N. Ayas*	*M. F. Altay*
Giresun	Gümüşane	İsparta
M. Akkaya	*D. Sakarya*	*R. Ünlü*
Kayseri	Kayseri	Muğla
S. H. Ürgüblü	*S. Serim*	*H. Kitabçı*
Muş	Seyhan	Sivas
Ş. Ataman	*N. Eldeniz*	*R. Çiner*

HÜKÛMETİN TEKLİFİ

Bazı Devlet alacaklarının tahsil sureti hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Hususî kanunlarmda tahsil sureti gösterilmemiş olan vergi, resim ve misil zamlarile Devlet, vilâyet ve belediyeye aid hukuku amme veya tazminat kabilinden olan para cezalarmm tahsilinde alâkalı idarece tahsili emval kanunu hükümleri tatbik olunur.

Tahsil edilemiyen para cezaları alâkalı idarenin en büyük memurunun talebi üzerine ceza kanununun muaddel 19 ncu maddesine tevfikan Cümhuriyet Müddeiumumiliklerince hapse tahvil ve infaz olunur.

MADDE 2 — Tapu, mahkeme, pasaport, kançılarya ve ikamet tezkereleri ve noter harçları ile Devlet namına alınan diğer harçlardan her hangi birinin yanlış tarife tatbikı veya maddî hata vukua getirilmesi yüzünden kanunun tayin ettiği mikdardan eksik tahsil olunduğu veya hiç tahsil olunmadığı muamelenin tekemmül ettiği malî yılı takib eden malî yıldan itibaren üç yıl içinde anlaşıldığı takdirde eksik alınan veya hiç alınmamış olan harç bir ihbarname ile alâkadarlardan istenilir.

Bir ay zarfında istenilen harç rızaen ödenmediği takdirde tahsili emval kanunu hükümlerine göre tahsil olunur. İhbarnamenin tebliği tarihinden itibaren beş sene içinde tahsil edilemiyenler müruru zamana uğrar.

Bu harçları tahakkuk ettirmekle mükellef olan ve varidat tahakkuk memuru sıfatını haiz bulunan memurların hatalarmdan mütevellid zararı tazmin ile mükellef tutulmaları hakkındaki Muhasebei umumiye kanununun 13 ncü maddesi hükmü mahfuzdur.

MADDE 3 — Tahsili emval kanununa ek olan 12 kânunusani 1331 tarihli kanun hükmü kaldırılmıştır.

MUVAKKAT MADDE — Bu kanunun neşri tarihinde henüz tahsil edilmemiş olan birinci ve ikinci maddelerde yazılı alacaklar dahi bu kanun dairesinde takib ve tahsil olunur.

ADLİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Bazı Devlet alacaklarının tahsil sureti hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Hususî kanunlarında tahsil sureti gösterilmemiş olan vergi, resim ve misil zamlarile Devlet, vilâyet ve belediyeye aid tazminat kabilinden olan para cezalarının tahsilinde alâkalı idarece tahsili emval kanunu hükümleri tatbik olunur.

Hususî kanunlarında tahsil sureti gösterilmemiş olan amme para cezaları Türk ceza kanununun 19 ncu maddesinde yazılı usul dairesinde tahsil olunur.

MADDE 2 — Tapu, pasaport, kançilarya ve ikamet tezkerelerile Devlet namına alınan diğer harçlardan her hangi birinin yanlış tarife tatbikı veya maddî hata vukua getirilmesi yüzünden kanunun tayin ettiği mikdardan eksik tahsil olunduğu veya hiç tahsil olunmadığı, muamelenin tekemmül ettiği malî yılı takib eden malî yıldan itibaren üç yıl içinde anlaşıldığı takdirde eksik alınan veya hiç alınmamış olan harç bir ihbarname ile alâkadarlardan istenilir.

Alâkalıların bu ihbarname üzerine damga kanunundaki usul ve şerait dairesinde itiraz hakları vardır. İtirazları reddolunan veya itiraz müddetini geçirenlerden istenilen harç rızaen ödemedikleri takdirde tahsili emval kanunu hükümlerine göre tahsil olunur.

İhbarnamenin tebliği tarihinden itibaren beş sene içinde tahsil edilemeyenler mururu zamana uğrar.

Bu harçları tahakkuk ettirmekle mükellef olan ve varidat tahakkuk memuru sıfatını haiz bulunan memurların hatalarından mütevellid zararı tazmin ile mükellef tutulmaları hakkındaki muhasebei umumiye kanununun 13 ncü maddesi hükmü mahfuzdur.

MADDE 3 — Hükûmet teklifinin üçüncü maddesi aynen

MUVAKKAT MADDE — Hükûmet tekifinin muvakkat maddesi aynen

MALİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ	BÜTÇE NCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ
Bazı Devlet alacaklarının tahsil sureti hakkında kanun lâyihası	*Bazı Devlet alacaklarının tahsil sureti hakkında kanun lâyihası*
MADDE 1 — Adliye encümeninin birinci maddesi aynen.	**MADDE 1** — Adliye encümeninin birinci maddesi aynen.
MADDE 2 — Adliye encümeninin ikinci madesi aynen.	**MADDE 2** — Adliye encümeninin ikinci madesi aynen.
MADDE 3 — Hükûmetin 3 ncü maddesi aynen.	**MADDE 3** — Hükûmetin üçüncü maddesi aynen.
MUVAKKAT MADDE — Bu kanunun neşri tarihinde henüz tahsil edilmemiş olan birinci ve ikinci maddelerde yazılı alacaklar dahi bu kanun dairesinde takib ve tahsil olunur.	**MUVAKKAT MADDE** — Maliye encümeninin muvakkat maddesi aynen.

Hü.	Adl. E.
MADDE 4 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.	MADDE 4 — Hükûmet teklifinin dördüncü maddesi aynen
MADDE 5 — Bu kanunun icrasına Adliye ve Maliye vekilleri memurdur.	MADDE 5 — Hükûmet teklifinin beşinci maddesi aynen

18 - I - 1939

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
C. Bayar	*T. F. Sılay*	*N. Tınaz*
Da. V.	Ha. V.	Mal. V.
Dr. R. Saydam	*Ş. Saraeoğlu*	*F. Ağralı*
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	*A. Çetinkaya*	*H. Çakır*
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alatas	*Rana Tarhan*	

Mal. E.	B. E.
Şu kadar ki, bu hükümlere aid tatbikatta borçlular hapsen tazyik olunamaz.	
MADDE 4 — Hükûmetin 4 ncü maddesi aynen.	MADDE 4 — Hükûmetin dördüncü maddesi aynen.
MADDE 5 — Hükûmetin 5 nci maddesi aynen.	MADDE 5 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

S. Sayısı : 224

İdare Heyetinin, Büyük Millet Meclisi 1940 malî yılı bütçesinde değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi ve Bütçe encümeni mazbatası (2/25)

T. B. M. M.
İdare Âmirliği
Muhasebe Müdürlüğü
No. 1084/22306

2 - VII - 1940

Yüksek Reisliğe

15 - V - 1940 tarihinde İstanbulda vefat eden Ankara mebusu Şakir Kınacının maaşa müstahak ailesine itası icab eden (4 200) lira tazminatın 1939 malî yılı bütçesinde tahsisat mevcud bulunmamasından tediye edilememiş olduğu için 1940 malî yılı bütçesinde yeniden açılacak 1939 malî yılına aid tahsisatsız borçlar faslına (4 200) lira tahsisat itası hususunda aşağıda yazılı kanun maddelerinin kabulünü arz ve teklif eyleriz.

İdare Âmiri — *H. Bayrak*

İdare Âmiri — *Dr. S. Uzel*

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
Mazbata No. 115
Esas No. 2/25

15 - VII - 1940

Yüksek Reisliğe

Büyük Millet Meclisi 1940 malî yılı bütçesinde değişiklik yapılmasına dair İdare Heyetinin kanun teklifi encümenimize havale buyurulmakla İdare Âmiri Dr. Saim Uzel (Manisa) hazır olduğu halde okundu ve konuşuldu.

1939 malî yılının son ayı içinde vefat etmiş onlan Ankara mebusu Şakir Kınacının maaşa müstahak ailesine itası icab eden tazminatın 1939 malî yılında tahsisat bulunamaması ve sene sonuna tesadüf etmesi itibarile tahsisat verilememesi yüzünden tediye edilemediği cihetle 1940 malî yılı bütçesinde yeniden açılacak bir fasla munzam tahsisat verilmek suretile tediyenin teğmin edilmek istenildiği mucib sebeblerin tedkikından ve alınan izahlardan anlaşılmakla teklif esas itibarile encümenimizce de kabul edilmiştir. Ancak istenilen tahsisatın bütçe dahilinden karşılanması zarurî olduğundan 22 nci fasıldan münakale yapılmak suretile karşılığının teğmin edilmesi muvafık görülmüş ve bu suretle lâyihada tadilât yapılmıştır.

Umumî Heyetin tasvibine arzedilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulmuştur.

Reis	R. V.	M. M.
Kırklareli	Kastamonu	Kocaeli
B. Denker	*T. Coşkan*	*Salâh Yargı*

Kâtib

İstanbul	Bursa	Elâzığ	Giresun
F. Öymen	*A. N. Ayas*	*M. F. Altay*	*M. Akkaya*

Gümüşane	İsparta	Kayseri
D. Sakarya	*R. Ünlü*	*S. H. Ürgüblü*
Kayseri	Muğla	Muş
S. Serim	*H. Kitabcı*	*Ş. Ataman*
Seyhan		Sivas
Naci Eldeniz		*Remzi Çiner*

İDARE HEYETİNİN TEKLİFİ	BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ
	1940 malî yılı Büyük Millet Meclisi bütçesine munzam tahsisat verilmesi hakkında kanun lâyihası
MADDE 1 — 1940 malî yılı Büyük Millet Meclisi bütçesine 1939 malî yılına aid tahsisatsız borçlar namile bir fasıl açılarak (4 200) lira tahsisat konmutur.	**MADDE 1** — 1940 malî yılı Büyük Millet Meclisi bütçesinin 22 nci [3090 sayılı kanuna müsteniden yeni yapılacak Meclis binasının inşaat masrafları ve istimlâk bedeli] faslından 4 200 lira tenzil edilerek [1939 malî yılına aid tahsisatsız borçlar] namile yeniden açılacak otuzuncu fasla munzam tahsisat olarak konulmutur.
MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.	**MADDE 2** — Aynen
MADDE 3 — Bu kanun Büyük Millet Meclisi tarafından icra olunur.	**MADDE 3** — Aynen

S. Sayısı : 225

Büyük Millet Meclisi 1940 yılı şubat ve mart ayları hesabı hakkında Meclis hesablarının tedkikı encümeni mazbatası (5/29)

Meclis Hesablarının Tedkikı encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Meclis H. T. Encümeni
Esas No. 5/29
Karar No. 11

23 - VII - 1940

Yüksek Reisliğe

Lira	K.	
232 916	57	1940 senesi şubat ayı iptidasında Ziraat bankasında mevcud para.
400 911	30	1940 senesi şubat ve mart aylarında alınan para.
633 827	87	Hepsi
477 880	71	1940 senesi şubat ve mart aylarında sarfolunan para.
155 947	16	1940 senesi nisan iptidasında Ziraat bankasında kalan para.

Büyük Millet Meclisi muhasebesinin 1940 senesi şubat, mart sarfiyatı evrakı gözden geçirilerek usulüne muvafık görüldüğü gibi 1940 senesi şubat ayı iptidasında Ziraat bankasında mevcud bulunan paraya 1940 senesi şubat ve mart ayları içinde alınan para ilâve edildikten ve sarfolunan para da yekûndan çıkarıldıktan sonra Ziraat bankasında 1940senesi nisan ibtidasında yukarıda yazıldığı üzere (155 947) lira (16) kuruş kalmış ve bunun Ziraat bankasından gelen hesab puslasına muvafık olduğu anlaşılmıştır.

Umumî Heyete arzolunmak üzere Yüksek Reisliğe sunulmuştur.

Meclis H. T. E. Reisi	M. M.	Murakib	Kâtib		
Çoruh	İstanbul	Van	Ankara	Çankırı	Malatya
M. M. Kansu	*Ziya Karamursal*	*H. Ungan*	*Rifat Araz*	*Ziya İsfendiyaroğlu*	*Dr. H. Oytaç*
Seyhan		Balıkesir			
İ. Mete		*M. Emir*			

S. Sayısı : 227

Mart - mayıs 1940 aylarına aid raporun sunulduğuna dair Divanı muhasebat riyaseti tezkeresi ve Divanı muhasebat encümeni mazbatası (3/275)

T. C.
Divanı muhasebat
U. 166 813
H. 1 654

17 - VI - 1940

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Muhasebei umumiye kanununun 76 ncı maddesi ahkâmına tevfikan üç ayda bir Büyük Millet Meclisine takdimi icab eden raporlardan Mart 1940 - mayıs 1940 aylarına aid raporun 18 fıkradan ibaret olduğu halde bir cedvel ile birlikte sunulduğunu derin saygılarımla arzeylerim.

D. M. Reisi
S. Oran

Divanı muhasebat raporu

1 — Ürgüb kaymakamlığından mütekaid Aziz Kalyoncu tarafından tekaüd maaşı tahsis muamelesine itirazen verilen dilekçe üzerine Mülkiye tahsis şubesinden yazılan müzekkere Divanı muhasebat H. umumiyesinde müddeiumumî huzurile okundu.

Şube müzekkeresinde : Ürgüb kaymakamlığından mütekaid Aziz Kalyoncu imzasile verilen merbut arzuhalde, tekaüd maaşının noksan tahsis edildiğinden bahsile dosyasının tekrar tedkiki taleb olunmakta ise de ifadesine ve tescil kaydine nazaran mumaileyhin tekaüd muamelesinin 1931 senesinde yapıldığı ve tekemmül ettiği anlaşılmış olub o tarihte tahsis muamelesine itiraz halinde tedkik mercii Şûrayi devlet olmasına göre kendisinin muayyen müddet zarfında bu makama müracaatla işinin tedkikini taleb etmesi muktazi iken bunu yapmamış olmasına ve Divanı muhasebatın Eylûl - Teşrinisani 1937 üç aylık raporu üzerine Meclisi Âlice ittihaz olunan 1048 numaralı kararın ikinci fıkrasında (Tahsis muamelelerine vaki itirazların Divanı muhasebat umumî heyetince tedkiki 2514 numaralı Divanı muhasebat kanunile kabul edilmiş bir esas olması itibarile bu kanunun neşrinden evvele aid itirazların kanunî miadında Devlet şûrasına karşı yapılması icab ettiğinden bu kabîl eski muamelelere aid müracaatların mürurü zaman noktasından Divanca kabul ve tedkik edilmemesi doğru) olduğu yazılı bulunmasına binaen arzuhal sahibinin bu müracaatinin kabul ve işinin tekrar tedkiki mümkün olamayacağından kendisine bu suretle tebli-

Divanı muhasebat encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Di. M. Encümeni
Esas No. 3/275
Karar No. 47

24 - VII - 1940

Yüksek Reisliğe

Mart - mayıs 1940 aylarına aid olub Divanı muhasebat Reisliğinin 17 - VI - 1940 tarihli ve 166813/1654 sayılı tezkeresile gönderilen ve Divanı muhasebat encümenine havale edilmiş bulunan üç aylık rapor Encümenimizce Divanı muhasebat Reisinin huzurile tedkik olundu.

Raporun fıkralarına mütenazır olarak ittihaz olunan kararlar aşağıya yazılmış ve Umumî Heyete arzedilmek üzere sunulmuştur.

1 — 1048 numaralı kararın ikinci fıkrasında yazılı olduğu üzere 2514 numaralı kanundan evvel tahsis muamelelerine vaki olacak itirazların Devlet şûrasına yapılması lâzım gelib tekaüd muamelesi 1931 senesinde tekemmül etmiş olan mevzubahs tekaüd muamelesine sonradan vaki olan itirazın mürurü zaman noktasından Divanca tedkikına imkân görülemediği yolunda ittihaz edilen karar muvafık görülmüştür.

ğat yapılması beyan edilmektedir,

Mütaleasına müracaat olunan Müddeiumumî Enver Arkun, Müddei Ürgüb kaymakamlığından mütekaid Aziz Kalyoncunun tekaüd muamelesi 1931 senesinde tekemmül etmiş ve kendisi o zaman kanunen muayyen olan mercie muayyen olan müddet içinde müracaatla işbu tahsis muamelesine itirazda bulunmamış olmasına göre bu kere vaki müracaati üzerine meselenin hâdiseden üç sene sonra intişar eden 2514 sayılı kanunun 73 ncü maddesine müsteniden Divanca tedkikine imkân olmadığı mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundukta :

Şube müzekkeresinde beyan edildiği üzere müstedi Aziz Kalyoncunun tekaüd muamelesi 1931 senesinde tekemmül etmiş olub o tarihte tahsis muamelesine itirazı halinde tedkik mercii Devlet Şûrası olmasına göre kendisinin muayyen müddet zarfında bu mercie müracaatla itirazın tedkikini istemesi gerekli iken bunu yapmamış olmasına ve mümasili muamelenin reddi yolundaki kararı tasviben Meclisi Âlice ittihaz buyurulan 1048 numaralı kararın 2 nci fıkrasında (tahsis muamelelerine vaki itirazların Divanı muhasebat Umumî Heyetince tedkiki 2514 numaralı kanun ile kabul edilmiş bir esas olması itibarile bu kanunun neşrinden evvele aid itirazların kanunî miadında Devlet şûrasına karşı yapılması icab ettiğinden bu kabîl eski muamelelere aid müracaatların müruru zaman noktasından Divanca tedkik edilmemesi doğrudur) denilmesine binaen arzuhal sahibinin itirazının bu noktadan reddine ve keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi Âliye arzına ve müstediye de tebliğine 2514 sayılı Divanı muhasebat kanununun 73 ncü maddesi uyarınca karar verilmiştir.

2 — Afyon Karahisar Yukarı Pazar 3 numaralı hanede mukim Naciye Altıntaş imzasile verilen dilekçe ile Millî Müdafaa vekâletinin tezkeresi ve askerî tahsis şubesinin müzekkeresi Divanı muhasebat heyeti umumiyesinde müddeiumumî huzurile okundu.

Dilekçede : İstiklâl harbinde hayatını feda ederek çalışan ve bilâhare Devlet demiryollarında istihdam edilmekte iken hastalanıb Bakırköy emrazı akliye hastanesinde tedavi olunan kardeşi Şemseddinin mağduriyetten kurtarılmak üzere evrakının tedkikile malûliyet maaşı tahsisi için bir karar ittihazı taleb olunmaktadır.

Vekâlet tezkeresinde; emekli istihkâm teğmen

2 — Ekalliyet mütaleasında beyan ve izah edildiği üzere Teğmen Şemseddin tekaüdlüğünü mucib olan malûliyetin İstiklâl harbinde başladığı muhtelif heyeti sıhhiye raporlarile müeyyed bulunan tedarrünü rie neticesi olarak husule geldiği ve binaenaleyh meşakı seferiyeden mütevelid bulunduğu anlaşılmakla maaşında yapılan tadil muamelesinin kabulü muvafık görülmüştür.

Behçetoğlu Şemseddin Altıntaş İstanbuldan 21 haziran 1336 tarihinde Anadoluya gelmiştir. Bu tarihten itibaren muhtelif kıtalarda istihdam edildikten sonra 12 mayıs 1337 tarihinde Garbî Anadolu menzil müfettişliği nakliyat işlerine memur edilmiş ve bu vazifeyi kış aylarında Millî mücadelede görmekte iken kömür olmamasından kesilen ağaçlarla lokomotiflerin idare edilmesi ve malzemenin noksanlığı ve nakliyat işlerinin zorlukla teğmini sırasında rie hastalığına tutulmuştur. Esasen hastalığın 1337 senesinde İstiklâl harbi içinde başlamış olduğu Trakya umum müfettişi Kâzım Dirik ile diğer zevatın vesikalarından anlaşılmış olub bu hali meşakı seferiyeden mütevellid olacağı fikir ve kanaatindeyiz. Ayni zamanda tederrünü rie hastalığının İstiklâl harbinde vuku bulduğu ilk tedavi gördüğü Konya hastanesinin 10 kânunuevvel 1337 tarih ve 5090 sayılı raporile müeyyed olub tekaüdlüğünden evvel muhtelif tarihlerde verilen raporlarile tekaüdlüğünü mucib olan rapordaki arızası da İstiklâl harbinde geçirdiği tederrünü rie hastalığına bağlıdır. Bu vaziyete göre hastalığın mahiyetini gösteren ilk raporu da mevcud olması hasebile bu muamele tevsik talimatına uygun olub Meclisi Âli kararının bu emekli hakkında tatbik edilmseinin muvafık olub olmayacağının bir kere de Heyeti Umumiyede tatbik edilmesi bildirilmektedir.

Şube mütalcasında ise; Anadolu Bağdad şimendiferi emrinde müstahdem iken Haydarpaşa hastahanesinde yapılan muayenesi neticesinde tanzim kılınan 24 - I - 1927 tarih ve 33/80 numaralı raporunun teşhishanesinde hastalığı «hali tevakkufda sol zerve tederrünü ve gözlerinde kabili tashih istiğmatizm kasrulbasar» gösterilen istihkâm birinci mülâzimi Şemseddinin mülga 11 ağustos 1325 tarihli kanunun 30 ncu maddesinin ikinci fıkrası mucibince tekaüdünün icrası sıhhat işleri dairesincede tasdik olunması üzerine mumaileyh 1 eylûl 1927 tarihinden itibaren mezkûr maddeye tevfikan 534 kuruşun tahsis edildiği 2576 tescil numaralı evrakın tedkikından ve ablasının haziran 1937 tarihli müracaatı üzerine Millî Müdafaa vekâletince beşinci derece ile tadil edilen maaşın üçüncü daire kararile reddedildiği bağlı evraktan anlaşılmış olub mumaileyhe vekâletçe derece ile tadilen tahsis edilen maaşın kabul edilemiyeceği hakkında üçüncü dairece ittihaz olunan 27 teşrinievvel 1939 tarihli kararda «mu-

maileyhin rie tederrümüne müptelâ bulunduğu hakkında İstiklâl harbinin devamı sırasında verilen 10 - XII - 1337 tarihli raporu ve bunu müteakib tekaüdü tarihine kadar muayenesine dair muhtelif raporları mevcud bulunmakta ise de hastalığa hangi tarihte ve ne gibi bir sebeb tahtında tutulduğu hakkında malûmat olmadığı gibi şehadetname mahiyetinde bulunan vesaik te hastalığın meşakı seferiyeden ileri geldiğine kanaat verici mahiyette görülmemiş ve esasen şühud vesikalarile yapılan tevsikin kabul edilmemesi Meclisi Âli mukarreratı iktizasından bulunmuş olduğundan Divanı muhasebat kanununun 73 ncü maddesi mucibince Umumî Heyette kabili tedkik olmak üzere reddi » muharrer bulunduğundan evrakı 7 teşrinisani 1939 tarih ve 156381/3889 numaralı takrirle Millî Müdafaa vekâletine iade kılınmış olduğu, ahvali sıhhiyesinden dolayı mülga 11 ağustos 1325 tarihli tekaüd kanununun 30 ncu maddesinin ikinci fıkrası mucibince tekaüdü icra kılınan mumaileyhin hastalığı hakkında Garb cebhesi menzil müfettişi ve halen Trakya umumî müfettişi General Kâzım Dirik imzalı 26 mart 1938 tarihli vesikada, Şemseddinin Garb cebhesi menzil müfettişliği emrinde çalıştığını ve Millî savaşın hararetli günlerinde bu değerli arkadaşın da geceli gündüzlü çalışmak suretile kafasını çok yorduğunu ve hatta aklî muvazenesini de gaybetmek emarelerini gösterdiği beyan edilmiş ise de hastalığın ne gibi bir vazifelen ileri geldiği zikrolunmadığından izahına mütekaidin şubesince lüzum gösterilmesi üzerine ikinci defa Kâzım Dirik verdiği 23 kânunuevvel 1938 tarihli vesikada, İstiklâl savaşının siklet merkezi Konya, Eskişehir, Ankara müsellesi üzerine olub kışın çok sert oluşu ve hatta kömür azlığından demiryolları lokomotiflerinin kesilen ağaçlarla idare edilişi, muharrik ve müteharrik malzemenin fersude bir halde bulunuşu bir çok gençleri iş başında yıprattığı gibi Teğmen Şemseddini de cılız ve sapsarı bir hale getirerek işine devam edemediğini, öksürüklü, hastalıklı geçirdiği günleri pek iyi hatırladığını ve yalnız harbin ve Millî mücadelenin savaşı ile değil hayatının da savaşı ile meşgul olduğunu bildirmiş ve demiryolu birinci bölük kumandanı İhsan Duran 11 mart 1937 tarihli vesikasında ise Sakarya muharebesi esnasında menzilin geceli gündüzlü devam eden sıkı çalışma hengâmında Şemseddinin hastalandığını ha-

tırladığını beyan eylemiş oldukları gibi ilk muayenesine aid 10 kânunuevvel 1337 tarihli raporda malûliyeti rie tederrünü gösterilmesinden dolayı üç ay tebdilhava verilmiş olan mumaileyhin bu rapordan sonra ve tekaüdünden evvel Haydarpaşa hastanesinin 1340 ve 28 haziran 1926 ve kânunusani 1927 tarihli raporları da ayni mahiyette bulunmuş ve tekaüdü tarihindeki malûliyetin dereceye girdiği Sıhhat işleri dairesince de tasdik edilmiş olmasına binaen bu raporlara ve şehadetnamelere müsteniden hastalığın meşak ve mezahimi seferiye dolayısile husule geldiğine vekâletçe kanaat hâsıl olarak muhassas 534 kuruş tekaüd maaşına 3107 numaralı kanuna tevfikan müracaatını takib eden 1 ağustos 1937 den itibaren beşinci dereceden 591 kuruş zammedilmiş ve 551 numaralı kanuna tevfikan ayni tarihten itibaren 25 lira ve bu terfih zammına 3255 numaralı kanun mucibince 24 haziran 1937 den itibaren 25 lira daha ilâve olunmuş ise de Sıhhat işleri dairesince malûliyetin temas ettirildiği 551 numaralı terfih kanununa bağlı emraz cedvelinin 45 nci bendinde (kabili takdir veya tayin bilcümle istidadat haricinde ve ancak meşakı seferiyeden mütevellid azayı teneffüsiyenin «hançere, rieteyin pelura» yahud azayı hazmiyenin «ema, periton ahşa ve saire« gayri faal kapalı tederrünü) diye muharrer bulunmakta olub istiklâl harbi esnasında verilen 10 kânunuevvel 1337 tarihli raporu ve bunu müteakib tekaüd tarihine kadar muayenesine aid muhtelif raporları bulunan mumaileyhin bu hastalığa tutulmasının meşakı seferiyeden ileri geldiği bir kaydi resmiye müstenid olmayıb şehadete istinad etmekte olduğu cihetle Sıhhat işleri dairesince bidayeten hastalığı bünyevî olduğu kabul edilerek mülga 14 ağustos 1325 tarihli kanunun 30 ncu maddesine tevfikan yapılan tekaüd muamelesinin Millî müdafaa vekâletince tanzim olunan 16 teşrinisani 1932 tarihli talimatnameye tevfikan derece ile tadili Meclisi Âlinin 1004 ve 1066 numaralı ve emsali kararları muvacehesinde mümkün olmadığı gibi akıl hastalığına da müptelâ bulunduğu bildirilen mumaileyhin bu hastalığa badettekaüd Devlet demiryollarında bulunduğu sırada yakalandığından 1935 senesinde idare ile alâkası kesilerek Bakırköy emrazı akliye hastanesine yatırıldığı cari muameleden anlaşılmakta ise de bu hastalığın askerlikle alâkası bulunmadığı cihetle bu

suretle de terfihine imkân görülemediği gösterilmiştir.

Mütaleasına müracaat olunan müddeiumumî Enver Arkun, tekaüd maaşı mevzubahs olan emekli istihkâm teğmeni Şemseddin Altınbaş müptelâ olduğu rie hastalığının askerî vazife ve seferî meşaktan mütevellid bulunduğuna kanaat hâsıl edilememiş olduğundan tekaüd maaşının derece üzerinden tadiline imkân olmadığı mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundukta :

Azadan beş zat, muamele sahibi teğmen Şemseddinin icrayi tekaüdüne esas olan tederrünü rie hastalığının 1337 senesinde ve İstiklâl harbi içinde başlamış olduğu Konya hastanesinden verilen 10 kânunuevvel 1377 tarihli ve 5090 numaralı raporile müeyyed olub tekaüdlüğünden evvel muhtelif tarihlerde verilen heyeti sıhhiye raporlarile tekaüdlüğünü mucib olan rapordaki arızasının da İstiklâl harbinde geçirdiği tederrünü rie hastalığına bağlanmış bulunması hasebile hastalığın meşakı seferiyeden mütevellid bulunduğuna kanaat hâsıl olmuş ve zikrolunan vesaik sonradan verilmiş şehadetname mahiyetinde görülmemiş olduğundan dairesince yapılan tadil muamelesinin kabulü lâzımgeleceği mütaleasında bulunmuşlar ise de;

Üçüncü dairece mütalea olunduğu veçhile hastalığa hangi tarihte ve ne gibi bir sebeb tahtında tutulduğu hakkında malûmat mevcud olmadığı gibi şehadetname mahiyetinde bulunan vesaik de hastalığın meşakı seferiyeden ileri geldiğine kanaat verici mahiyette bulunmamış ve esasen şehadet vesaikile yapılan tevsika müstenid emsali muamelelerin reddi hakkında ittihaz olunan kararları tasviben Meclisi Âlice kabul buyurulan 1004 ve 1066 numaralı kararlar muvacehesinde muamele sahibinin vazife malûlü telâkkisine imkân görülememiş olmakla tadile müteallik evrakın dairesine iadeten ve keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi Âliye arzına ve müstediye cevaben tebliğine 2514 numaralı Divanı muhasebat kanununun 73 ncü maddesi uyarınca ve ekseriyetle karar verilmiştir.

3 — Mamuretülâziz valiliğinden mütekaid olub Tokad mebusluğuna intihabından dolayı bilâhare tekaüd maaşı tadil edilen Nâzımın karısı Nazmiye tarafından verilen arzuhal ile Dahiliye vekâletinin mütaleanamesi ve Mülkiye tahsis şubesinin müzekkeresi Divanı muhasebat Heyeti umumiyesinde müddeiumumî huzurile okundu.

Arzuhalde; kocasının 4 eylûl 1336 tarihinde Dahiliye vekilliğine intihab edilmesine ve 25 eylûl 1336 tarihinde istifa etmiş bulunmasına binaen kocasının maaşı 1683 numaralı tekaüd kanununun 25 nci maddesine göre tadil ve dul maaşının da ana göre düzeltilmesi ve için 2514 numaralı kanunun 73 ncü maddesi mucibince bir karara bağlanması taleb edilmektedir.

Tezkerede; Nâzım vefatından evvel Dahiliye vekilliği yaptığından bahsile tekaüd maaşının 1683 numaralı kanunun 25 nci maddesine göre tadili talebinde bulunmuş ve vekâlette buna dair bir kayid olmadığından keyfiyet Büyük Millet Meclisi Umumî Kâtibliği ile Başvekâlet müsteşarlığından sorulmuştu. Umumî kâtiblikten alınan cevabda; Mumaileyhin 4 - IX - 1336 tarihinde Dahiliye vekâletine intihab edilerek 6 - IX - 1336 da vekâletten istifa ettiği ve bilâhare ikinci içtima senesinde Ankara İstiklâl mahkemesince 15 sene kürek cezasına mahkûm edilmiş olmasına mebni mebusluğunun sakıt olduğu ve Başvekâlet müsteşarlığının yazısında da 4 eylûl 1336 tarihinde Dahiliye vekilliğine intihab edildiği 5 eylûl 1336 tarihinde istifanamesinin 6 eylûl 1336 tarihinde Büyük Millet Meclisinin 6 ncı içtimaında kabul buyurulduğu Zabıt ceridesinin üçüncü cildindeki malûmata müsteniden bildirilmekte ise de vekillik umurunu bilfiil yaptığına dair her hangi bir kayid ve malûmata tesadüf edilemediğinden maaşının tadili yolundaki dileğinin isafı kabil olmadığı cevabı verilmiş ve bittabi ailesine de mebusluktan muhassas maaş üzerinden yetim maaşı bağlanmış olduğu bildirilmiştir.

Şube müzekkeresinde; tescil dosyasının tedkikinde müteveffanın evvelce mülkiye tekaüd kanununun hükmü meri bulunduğu bir zamanda tekaüd edildiği ve bilâhare mebusluğa intihab edildiği için tekaüd maaşının aslı 50 liraya tadil olunduğu ve 1683 numaralı tekaüd kanununun zamanı meriyetinde vefat ettiği için karısına o yolda maaş tahsis edildiği görülmektedir. Bu kere dairesinden alınan tezkerede ve müteveffanın vakti-

3 — Eski Tokad mebusu ölü Nâzımın Dahiliye vekilliğine intihabı icra olunmuş ise de vazifeye başlayamamış olduğu anlaşılmasına ve 1683 numaralı kanunun 25 nci maddesinde ise bilfiil vekillik yapmış olanların bu maddedeki haklardan istifade edecekleri yazılı bulunmasına binaen muhassas yetim maaşının tadili mümkün olamadığına dair Divanca ittihaz olunan karar muvafık görülmüştür.

le vukubulan müracaati üzerine kendisine tebligat yapılmak üzere İzmir vilâyetine yazılıb dosyaya bağlı bulunan 23 teşrinisani 1930 tarihli tahriratta filhakika Nâzımın Dahiliye vekilliğine intihabı icra edilmiş ise de burada bilfiil vazife görmeden istifa eylediği de yazılı bulunmakta ve dairesinin de mütalea eylediği veçhile 25 nci maddeye göre maaş tahsisi bilfiil vekillik yapmış bulunmakla mümkün görünmekte olduğundan müstediyenin talebinin isafına kanunî bir yol görülememekte olduğu beyan edilmiştir.

Mütaleasına müracaat olunan Müddeiumumî Enver Arkun, Dahiliye vekâletine intihab edilen Nâzımın işbu vekâlet vazifesini bilfiil ifaya başlamadan evvel istifa etmiş olmasına göre 1683 sayılı tekaüd kanununun 25 nci maddesi mucibince tekaüd maaşına müstahak olamayacağı gibi yetimlerine de bu esasa göre yetim maşı tahsisi kanuna uygun olmayacağı mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundukta :

1683 numaralı kanunun 25 nci maddesinde (Türkiye Büyük Millet Meclisinin teessüsünden itibaren Büyük Millet Meclisi Reisliğinde bulunanlar ve İcra Vekilleri Heyetine dahil olubda bilfiil vekillik etmiş olanlar tekaüd müddetini ikmal etmemiş olsalar da kendilerine birinci derece üzerinden tekaüd maaşı tahsis edilir) diye yazılıdır.

Eski Tokad mebusluğundan mütekaid Nâzımın 4 eylûl 1336 tarihinde Dahiliye vekilliğine intihab olunduğu ve 5 eylûl 1336 tarihli istifanamesinin 6 eylûl 1336 tarihinde Büyük Millet Meclisince kabul buyurulduğu anlaşılmakta ise de vekillik umurunu bilfiil ifa ettiğine dair bir kayid ve malûmata tesadüf edilemediği Büyük Millet Meclisi Umumî Kâtibliğinin işarına atfen Dahiliye vekâletinden bildirilmesine göre kendisine mebusluktan muhassas tekaüd maaşı üzerinden tahsis edilmiş olan yetim maaşının vekillik maaşı üzerinden tadiline kanunî imkân görülmediğinden tadil talebinin reddine ve keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi Âliye arzına, müstediye de tebliğine 2514 numaralı Divanı muhasebat kanununun 73 ncü maddesi uyarınca karar verildi.

4 — Kayseri matbaa müdürlüğünden mütekaaid Mahmud Kalaçın tekaüd maaşı tahsis muamelesine itirazen verdiği dilekçe ile Dahiliye vekâletinin mütaleanamesi ve Mülkiye tahsis şubesinin müzekkeresi Divanı muhasebat heyeti umumiyesinde müddeiumumî huzurile okundu.

Dilekçede aynen; (Kayseri vilâyeti matbaa müdürlüğünde maaşla çalışmakta iken 13-VII-1929 tarihinde 65 yaşını doldurmuştum. Fakat 65 yaşını doldurmam dolayısile vazife ile alâkam kesilmediği gibi tekaüde sevkim hakkında da hiç bir muameleye tevessül olunmamıştı. Ancak 1 - VI - 1930 tarihinde vilâyet matbaa müdürlüğü vazifesinin ücrete tahvili üzerine mezkûr vazifede ücretle ipka edildim. 6 - VII - 1938 tarihine kadar da ücretle çalışarak bu tarihte istifa ile; tekaüdlüğüm hakkında hiç bir muameleye tevessül edilmemiş ve bir karar verilmemiş olduğundan bahisle gereken muamelenin yapılması hususunu istida eylemiştim. Altı ay sonra tekaüdlüğüme dair gelen senedi resmiden anladım ki 65 yaşını doldurduğum tarihte hükmen mütekaid addedilerek hakkımda 1325 tarihli tekaüd kanununun tatbik ve buna göre maaş tahsis edilmiş resmî sened de 13 - VII - 1929 da 65 yaşını doldurarak hükmen mütekaid vaziyete girmiş ise de tekaüdlüğünü istememiş ve resen de böyle bir muameleye tevessül edilmeyerek 1 haziran 1929 dan 6 temmuz 1938 tarihine kadar ücretle Kayseri matbaa müdürlüğünde istihdam edilmiştir.

3107 numaralı kanun mucibince müruru zaman ve Divanı muhasebatça müttehaz karar nazarı dikkate alınarak tekaüde sevkini takib eden 1 teşrinievvel 1938 den itibaren 65 yaşını bitirdiği taarihte meri olan 1325 tarihli mülkiye tekaüd kanununa göre maaş bağlanmıştır) denilmekte ise de 65 yaşını 13 - VII - 1929 da doldurmakla beraber o tarihte filen ve hukukan memuriyetten alâkam kesilmemiş olduğu gibi gerek bu hususta ve gerekse tekaüdlüğüm hakkında hiç bir karar alınmamış ve bir muameleye tevessül olunmamıştı. 65 yaşını dolduran bir memuru tekaüde sevketmek idarenin vazifesi cümlesinden olub her hangi şahsî bir talebe de lüzum gösterilmeyeceği mevzuat muktezasındandır. Halbuki benim bu babda sebketmiş bir talebim de yoktur. Bu itibarla o tarihte hükmen mütekaid vaziyete girmiş olmam bahse mevzu olamaz. Ayni zamanda 1683 sayılı aknunun 3 ncü maddesinin son

4 — 1683 numaralı kanunun meriyetinden evvel 65 yaşını doldurmuş olmasından dolayı vaziyeti o zamanki mevzuata göre teayyün etmiş olan muamele sahibinin mezkûr kanun hükmünden istifadesi mümkün olamıyacağına dair Divanca ttihaz olunan karar evvelce mümasili hâdiseler hakkında Meclisi Âlice müttehaz kararlara uygun görülmüştür.

fıkrası mucibince mülkî memurların tekaüd muameleleri mensub oldukları vekâletin tasdikile yapılacağına göre bir memurun ancak bu tasdikten sonra hükmen mütekaid vaziyete gireceği de tabiidir. Diğer taraftan 1683 sayılı kanunun muvakkat 5 nci maddesinin ikinci fıkrasında (Bu kanunun meriyete girdiği tarihten itibaren tekaüd talebi veya tekaüde sevk kararı vaki olduğu ve işbu taleb ve kararlar 3 ncü madde mucibince tasdika iktiran ettiği halde tahsis muamelesi meriyet tarihinden sonraya kalmış olanlara tekaüd maaşları eski hükümlere göre tahsis edilir ve bunlar hakkında 1 - VI - 1930 tarihinden itibaren işbu kanun hükmü tatbik olunur) denilmektedir.

1683 sayılı kanunun meriyet tarihinden önce tekaüde sevkim hakkında bir talebim vuku bulmadığı, resen de böyle bir muameleye tevessül edilmeyib bu hususlaki kararın vukuu tasdika iktiran ettiği tarihlerle tahsis muamelesi 1683 sayılı kanunun meriyetinden çok sonraya müsadif bulunduğu nazarı itibare alınırsa ve mart - mayıs 1932 Divanı muhasebat raporları üzerine müttehaz 767 sayılı Büyük Millet Meclisi kararının (1683 sayılı tekaüd kanununun muvakkat üçüncü maddesinin son fıkrasına tevfikan tekaüdlüğünün tasdikile tekemmülü kanunun neşrinden sonraya kalmış olanlara yeni tekaüd kanununa göre maaş tahsis edilmesi ahkâmı mevzuaya uygun görülmüştür) hükmünü muhtevi 1 nci maddenin ikinci fıkrası da göz önünde bulundurulduğu takdirde hakkında yeni tekaüd kanununun tatbiki ve mezkûr kanuna göre tahsisi icab etmektedir. Diğer taraftan memuriyette 65 yaşını doldurmakla alâkası kesilmiş olsa bile bir memurun hükmen mütekaid sayılamıyacağı ve tekaüdlük halinin ancak kanunen muayyen merasimin yapılmasile tahakkuk edeceği binaenaleyh işbu tekaüdlük hali ne zaman tahakkuk ederse o tarihte meri mevzuata tebaan maaş tahsisi lâzımgeldiğine dair Devlet şûrası birinci dava dairesince ittihaz olunan 37 - 900, 37 - 1707 sayılı 24 - IX - 1937 tarihli kararı da, 65 yaşımı doldurduğum tarihte filen ve hukukan memuriyetten bile alâkam kesilmemiş ve tekaüdlüğüm hakkındaki muamele de 1683, 2097 sayılı kanunların meriyetinden sonra yapılmış olduğuna göre bana da yeni tekaüd kanununa tevfikan maaş tahsis edilmesi lâzımgeldiğini müeyyed bulunmaktadır) denilerek yukarıda tafsil edilen hükümler

karşısında eski tekaüd kanununa göre maaş bağlanmasında kanunî isabet olmadığından yanlışlığın tashihile 2097 numaralı kanun delâletile 1683 sayılı kanun gereğince maaş tahsisi hakkında icab eden kararın verilmesi istenilmektedir.

Tezkerede; Divanca 3352 sayı ile tescil edilen dosyasının tedkikinden de anlaşılacağı veçhile mumaileyh 1280 doğumlu olduğundan 1683 numaralı kanunun meriyetinden evvel 13 temmuz 1929 tarihinde 65 yaşını bitirerek hükmen mütekaid vaziyete girmiş ve 1 haziran 1929 dan 6 temmuz 1938 tarihine kadar ücretle Kayseri matbaa müdürlüğünde istihdam olunmuştur. Bu itibarla Divanı muhasebatça ittihaz olunan karara tevfikan hükmen mütekaid vaziyete girdiği tarihten meri olan 325 tarihli mülkiye tekaüd kanununa göre maaş bağlanmıştır. Muamelesinde kanuna uymayan bir cihet bulunmadığı bildirilmiştir.

Şube müzekkeresinde; tescil dosyası tedkik edildikte : son vazifesi olan Kayseri vilâyet matbaa müdürlüğü 1 haziran 1929 tarihinde ücrete kalb edildiği için maaşlı vazifesi hitama ererek bundan sonra ücretle istihdam edilmiş ve 6 temmuz 1938 tarihinde bilistifa doğum tarihi 1280 olduğundan 65 yaşını eski hükümler zamanında bitirmiş olmak itibarile mezkûr kanuna göre hesab edilen maaşının 3107 numaralı kanuna tevfikan resen tekaüde sevkini takib eden teşrinievvel 1938 den itibaren bağlandığı görülmüştür. Eylûl - Teşrinisani 1939 aylarına aid Divanı muhasebat raporları üzerine Meclisi Âlice ittihaz buyurulan 666 numaralı kararın ikinci fıkrası 1683 numaralı tekaüd kanununun, daha evvel 65 yaşını ikmal suretile memuriyetten alâkası filen ve hükmen münkati olarak vaziyetleri o zamanki mevzuatı kanuniyeye nazaran teayyün etmiş olanlar hakkında teşmil ve tatbiki caiz ve mümkün olmadığından Divanca yapılan muamele Encümenimizce de muvafık görülmüştür) diye yazılı olmasına ve üçüncü dairece ittihaz olunan 17 mart 1938 tarih ve 815 numaralı karar; yaşlarını eski hükümler zamanında ikmal edipte 1683 numaralı kanun zamanında resen tekaüde sevk edilenlere eski hükümlere göre hesab edilecek tetekaüd maaşının 3107 numaralı kanuna tevfikan resen tekaüde sevkini takib eden ay başından itibaren tahsis edilmesi lâzım geleceği merkezinde bulunmasına binaen yapılan muamelede bir mugayereti kanuniye yoktur. Arzuhal merbutatına gelince:

bunlardan Şûrayi devlet kararı kazaî mahiyette bir hüküm olmak itibarile ancak hangi şahıs hakkında ise onun için tatbiki lâzım gelib arzuhale bağlı Şûrayi devlet kararı ise yalnız hüküm bahsını ihtiva etmek ve bunda isim zikredilmemiş bulunmak itibarile kime aid olduğu belli olmayıp muhteviyatına göre müstediye de bir taallûku olmadığı anlaşıldığından mezkûr karar hakkında bir söz söylemeğe mahal olmadığı gibi Mahmudun memuriyetle alâkası eski hükümler zamanında filen ve hükmen katedilmiş olduğu için 666 numaralı karar muvacehesinde hakkında eski hükümlerin tatbiki zarurî olub artık ne 1683 numaralı tekaüd kanununun muvakkat beşinci maddesinin ikinci fıkrasını ve ne de üçüncü maddesinin son fıkrasını ve Meclisi Âlinin 767 sayılı kararını mevzubahs etmeğe mahal ve imkân olmadığı) beyan edilmiştir.

Mütaleasına müracaat olunan müddeiumumî Enver Arkun, Müddeinin 65 yaşını 1683 sayılı kanunun neşrinden evvel doldurarak hükmen mütekaid vaziyete girmiş olmasına göre bu tarihde meri olan ahkâm dairesinde tekaüd maaşı tahsisi muvafık ve bu itibarla hakkında tatbik edilen muamele kanuna uygun bulunmakla bunun tasdiki lâzım geldiği mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundukta :

Mümasili muamelenin reddi hakkında ittihaz olunan kararı tasviben Meclisi Âlice müttehaz 666 numaralı kararın ikinci fıkrasında (1683 numaralı tekaüd kanununun daha evvel 65 yaşını ikmal suretile memuriyetten alâkası filen ve hükmen münkati olarak vaziyetleri o zamanki mevzuatı kanuniyeye nazaran teayyün etmiş olanlar hakkında teşmil ve tatbiki caiz ve mümkün değildir) diye yazılıdır. Müstedinin ibraz eylediği Devlet şûrası kararı ise kazaî mahiyette bir hükmü ihtiva etmekte bulunması hasebile ancak zati hâdiseye maksur ve o hâdiseye tatbiki lâzım gelmekte bulunmasına binaen sözü geçen şûra kararile ihticaca mahal görülmemiştir. Bu itibarla muamele sahibi Mahmud Kalaçın memuriyetle alâkası eski hükümlerin meri bulunduğu zaman kesilmiş olmasına binaen hakkında 666 numaralı karara tebean tatbik edilen muamelede kanuna muhalefet görülmediğinden tadil talebinin reddine ve keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi Âliye arzına, müstediye de tebliğine 2514 sayılı kanunun 73 ncü maddesi uyarınca karar verilmiştir.

5 — Adliye vekâleti ceza ve tevkif evleri umum müdürlüğünde memur Tevfik Boralıdağ nezdinde misafir Hüsniye Tekinci imzasile verilen dilekçe ile Millî Müdafaa vekâletinin tezkeresi ye askerî tahsis şubesinin müzekkeresi Divanı muhasebat U. Heyetinde müddeiumumî huzurile okundu.

Dilekçede; ölen Zekâi Tekinciden tahsis edilen maaşın noksan olmakla beraber esarette geçen müddetlerinin dahili hesab edilmediği ve yanlış hesab neticesi müteveffanın fiilî hizmetinin otuz seneden noksan gösterilmesinden ikramiyeden mahrum kaldığı beyan edilerek yeniden tedkikat yapılması taleb olunmaktadır.

Millî Müdafaa vekâleti tezkeresinde; yapılan tedkikatta fiilî hizmetinin otuz seneyi mütecaviz olmayıb 28 sene iki ay 21 günden ibaret bulunduğu ve bu hizmetinin harb zamanlarile birlikte 33 sene 11 aya baliğ olduğu anlaşılmış ve buna nazaran maaşı 62 lira 56 kuruş hesablanmış ve Divanı muhasebatın 55536 tesdil numarasına kaydolunmuştur. Binaenaleyh ne tahsis muamelesinde ve ne de hizmet müddetinin hesabında bir yanlışlık olmadığı) bildirilmiştir.

Şube müzekkeresinde; 308 Kırklareli doğumlu olub 1 mart 1325 senesinde kıtaya dühul ve 22 mayıs 1937 tarihinde vefat eden sınıf 6 hesab memuru Zekâinin kıtadan yetişmiş olmasına binaen 1683 sayılı tekaüd kanununun ikinci maddesinin dördüncü bendile 8 nci bendinin son fıkrasına tevfikan 19 yaşını ikmal tarihinden vefatına kadar geçen müddetten Büyük harbi müteakib terhis edildiği 19 kânunusani 1335 den tekrar tavzifi olan 15 teşrinievvel 1335 tarihine kadar ordu haricindeki müddetin ve 332 senesinde takvimin tebeddülünden dolayı 13 günün tenzilinden sonra fiilî hizmeti 25 sene bir ay 12 günden ibaret olub müstahak olduğu 9 sene itibarî zamla beraber 34 sene bir ay 12 güne baliğ olan hizmetine göre 34 sene üzerinden 62 lira 56 kuruş tekaüd maaşı isabet edib adı geçen kanunun 49 ncu maddesi mucibince dilekçe sahibine 31 lira 28 kuruş tahsis edildiği görülmüş ve yapılan tahsiste bir yanlışlık olmhadığı anlaşılmıştır. Yalnız vekâletin cevabı tezkeresinde; 28 sene iki ay 21 gün fiilî hizmetinden 20 yaşına vusulünden evvelki iki sene 4 ay ve askerlik haricinde geçen 8 ay 26 gün ve 13 gün takvim farkı ki ceman üç sene bir ay 9 günün tenzili gösterilmemiştir.

Esarette geçen müddetin dahili hesab edilmesi

5 — Divanı muhasebat umumî heyetince ittihaz olunan kararda tafsilen beyan ve izah olunduğu üzere muhasas maaşın hesabında bir yanlışlık olmadığı anlaşıldığından bu hususdaki talebin reddi yerinde görülmüştür.

hakkındaki talebine gelince, zabitanın esarette geçirdikleri müddet filî hizmet olarak kabul edilmekte olmasına binaen Zekâinin askere duhul tarihinden vefatına kadar geçen müddetten ancak yirmi yaşına vüsulünden evvelki ve Büyük harbi müteakib terhis ile tekrar tavzif olunduğu tarihe kadarki müddet ve bir sene 13 gün takvim farkı tenzil edilmiş olduğu cihetle tahsis işinin ve müddetinin kanuna uygun bulunduğu gösterilmiştir.

Mütaleasına müracaat olnan müddeimmı Enver Arkun, iddia sahibi Hüsniyenin kocasının hizmet müddetinin hesabı doğru olmakla beraber kendisine tahsis edilen maaşın hesabında da yanlışlık olmadığı anlaşılmakta olmasına göre vaki iddianın varid olmadığı mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundu.

Tahsis dosyasının tedkikinde : 308 doğumlu olub 1 mart 1325 tarihinde kıtaya duhul ve 22 mayıs 1937 tarihinde ölen sınıf 6. hesab memuru Zekâinin kıtadan yetişmiş olması itibarile 1683 numaralı kanunun ikinci maddesinin dördüncü ve sekizinci bendine tevfikan 19 yaşını ikmal tarihinden vefat tarihine kadar geçen müddetinden terhisi dolayısile ordu haricinde açıkta kaldığı (19 kânunusani 1335 - 15 teşrinisanı 1335) müddet ile 1332 senesinde takvim tebeddülünden dolayı 13 günün tenzilinden sonra filî hizmeti 25 sene bir ay 12 günden ibaret olub müstahak olduğu dokuz sene itibarî zammın ilâvesile 34 sene bir ay 12 güne baliğ olan hizmetine göre tahsisi icab eden tekaüd maaşından 1683 numaralı kanunun 49 ncu maddesi mucibince karısına yetim maaşı bağlanmış olub yapılan tahsiste bir yanlışlık olmadığı anlaşılmış olmakla tadil talebinin reddine ve keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi Âliye arzına, müstediye de tebliğine 2514 numaralı kanunun 73 ncü maddesi uyarınca karar verildi.

6 — Bursa Cümhuriyet müddeiumumî muavini iken vefat eden Rüknettin Fekelioğlu zevcesi Nehide imzasile verilen dilekçe ile Adliye vekâletinin ve Mülkiye tahsis şubesinin mütaleanameleri Divanı muhasebat heyeti umumiyesinde müddeiumumî huzurile okundu.

Arzuhalde; kocasının irtihalindeki âmiller göz önünde tutularak 1683 numaralı kanunun 45 nci maddesine göre maaş tahsis edilmemiş olmasına itiraz edilerek kocasının vazife başında vefat ettiği Bursaya tayininden evvel bulunduğu Çorluda yedi sene mütemadiyen vazife görüp buranın

6 — Bu fıkrada mevzubahs Rükneddin Fekeli oğlunun sureti vefatı 1683 numaralı kanunun 45 inci maddesinde tadad olunan ahval ve şeraite uygun olmadığı cihetle ailesinin mezkûr madde hükmünden istifadeleri mümkün olamıyacağından Divanın bu hususdaki kararı muvafık görülmüştür.

sert havasının tesirile hasta olduğu ve bir sene sıhhî izin aldıktan sonra sıhhî mahzur itibarile Çorludan farklı olmayan Konyaya tahvil edildiği ve ondan sonra bu gibi hastalar için ancak mezar olabilen Bursaya gönderildiği, Bursada yedi kişiden mürekkeb olan müddeiumumilik teşkilâtı içinde bir aralık faal olarak yalnız kocasının kaldığı ve bu sırada Bayramın birinci günü bir otopsi yapılırken soğuk aldığı ve bunun neticesinde hastalandığı ve bayramın ikinci günü hasta yatarken arkadaşı Reşadın nöbet vazifesini yapmak mecburiyetinde kaldığı ve o gün bir meşhud bir suç hâdisesinden döndükten sonra bir daha iyileşemiyerek vefat ettiği ve doktor raporlarına rağmen vahim tehlikeler istihfaf edilerek sıhhatine aykırı yerlere gönderilen zevcinin yalnız bu sebeble bile kırk beşinci maddeden istifadesi icab ederken zatürreeye tutulması ve buna rağmen iş görmeğe mecbur kalması yüzünden hayatını kaybettiği halde bu cihetlerin nazarı dikkate alınmadığı beyan olunarak kocası hakkında evvel ve ahir verilen raporla yapılan ve yapılacak olan tahkikat ve profesör doktor Kemal Cenabla Bursa Hükûmet tabibinin şehadetleri müddeasını teyid eder olduğu dermeyan edilmektedir.

Adliye vekâletinden gelen tezkerede mumaileyhin vefatı üzerine mahallinden gelen roparlarda kendisinin ötedenberi mübtelâ olduğu müzmin bronşit ve anfizemin son defaki vazifesi esnasında şiddetli soğuk algınlığından ileri gelen grib hastalşğının tedaviye rağmen zatürree ile ihtilâtı neticesi üç gün sonra zaafı adelei kalbden vefat ettiği ve mahalli hükûmet tababetinin yazısında fethi meyit ameliyesinde soğuk alarak hastalandığı bildirildiği ve diğer Hükûmet tabibinin yazısında şeker bayramının üçüncü günü Rüknettin evine gittiği ve o esnada ortada müstevli bir halde grib bulunduğu, esasen anfizen ile müzmin bronşit bulunan hastayı muayene ettiği, ateş sıkıntısı olduğunu, fazla öksürdüğünü gördüğü ve gribe tutulduğunu anlayarak bir hafta istirahatine lüzum gösterdiği) yazılı bulunduğu beyan olunarak 45 nci maddeye göre maaş tahsisine imkân olmadığı bildirilmektedir.

Şube müzekkeresinde; müteveffanın ailesine 45 nci madde nazarı dikkate alınmıyarak 49 ncu maddeye göre maaş tahsis olunduğu anlaşılmış ve kendisinin vazife esnasında ve vazifeden dolayı hastalanarak vefat ettiğini kabul etmek mümkün ise de mevzubahs 45 nci maddede kazaen ve-

ya mecruh olub tedavi esnasında vefat edenlerden bahsedilmiş olub hastalanarak vefat edenler hakkında bir hüküm mevcud bulunmamış ve Meclisi Âlinin 659 numaralı kararının 8 nci ve 1038 numaralı kararın 2 nci fıkralarına nazaran bu vaziyette olanların 45 nci maddeden istifadeleri mümkün bulunmamış olduğundan arzuhal sahibinin iddiası haklı görülmediği beyan edilmiştir.

Mütaleasına müracaat olunan Müddeiumumî Enver Arkun; 1683 sayılı tekaüd kanununun 45 nci maddesi kazaen veya mecruh olub tedavi sırasında vefat edenler hakkında hüküm vazetmiş olub hastalanarak vefat edenler hakkında bir hükmü ihtiva etmemekte olmasına göre hastalanarak vefat edenlerin hastalığı vazifeden mütevellid bulunsa bile hakkında sözü geçen 45 nci madde hükmünün tatbikına imkân olmayacağı ve bu itibarla vaziyeti bu şekilde olan Bursa Cümhuriyet müddeiumumi muavini müteveffa Rüknettin hakkında da bu esasın tatbikı muktazi olub ailesine 45 nci maddedeki esasat dairesinde yetim maaşı tahsisi caiz olmayacağı mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundukta :

1683 numaralı tekaüd kanununun 45 nci maddesinde :

Harbte veya eşkiya müsademelerinde şehiden ve hazarda kendisinin sunu taksiri olmayarak vazife icabı kazaen veya mecruh olub tedavi sırasında veya icra olunan cerrahî ameliyat neticesinde veya sebebi malûm olmayarak muhasra içinde vefat eden zabitlerle mülkî ve askerî memurların yetimlerine birinci derecemalûliyet maaşının % 75 i tahsis olunacağı tasrih edilmiş olub müstediyenin kocasının vefatı bu maddede tadad olunan eşkâlden birisine temas eder mahiyette vukubulmamış olduğundan tadil talebinin reddine ve keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi Âliye arzına ve muamele sahibine de tebliğine 2514 sayılı kanunun 73 ncü maddesi uyarınca karar verilmiştir.

7 — Ankarada Şükriye mahallesi 22 numarada malûl Hâzim Güler imzasile verilen dilekçe ile Millî Müdafaa vekâletinin ve Askerî tahsis şubesinin mütaleanameleri Divanı muhasebat Heyeti umumiyesinde müddeiumumî huzurile okundu.

Dilekçede; İstiklâl harbi malûlü olub tahsis edilen 75 kuruş maaşını Ankara defterdarlığından almakta iken yevmiye ile Devlet demiryolları Kay-

7 — Üç seneden fazla devam eden müddet zarfında yoklama ilmühaberi ibraz edilmemesinden dolayı kesilen maaşların tekrar tahsisinde arada geçen müddet zarfındaki mazereti hükmen tevsik edilmeyenlerin bu müddete aid maaşlarının tesviyesi mümkün olamıyacağından Divanı muhasebatça bu babda müttehaz karar 1683 numaralı kanunun 61 nci maddesi hükmüne uygun görülmüştür.

seri hattında çalışması ve mesafenin uzak bulunması hasebile maaşlarını almağa gelemediği gibi yoklama ilmühaberi de gönderemediğinden maaşı 1 - IX - 1933 tarihinden itibaren terkin olunub bilâhare müracaati üzerine 1 mart 1937 den iadeten tahsis olunmuş ise de müterakimleri verilmediği, efrada bağlanan maaşın tekaüd maaşı olmayıb hayat kaydile tahsis edildiği cihetle tekaüd kanununun 61 nci maddesinin malûller hakkında tatbiki doğru olmadığından müterakim maaşlarının da itası taleb olunmaktadır.

Millî Müdafaa vekâletinin tezkeresinde; (Ankara emvalinden malûliyet maaşını almakta iken sağlık ilmühaberi vermediğinden dolayı 1683 numaralı kanunun 61 nci maddesi mucibince 1 eylûl 1933 den itibaren kesilmiş olan bu malûl maaşı, kesildikten itibaren üç sene zarfında müracaat edilmemesinden, müracaat tarihi olan 1-III-1937 den itibaren iadeten bağlanmıştır. Bu malûl bağlı dilekçesinde de üç sene müracaat etmediğini esasen itiraf etmekte olub 1683 numaralı tekaüd kanununun 61 nci maddesinin mütekaidin, dul ve yetimlere aid olduğunu ve malûl erlere şümulü bulunmadığını iddia etmekte ise de bu kendisinin indî ve şahsî bir mütaleasından ibarettir. Bu malûl hakkında vekâletimizce yapılmış olan iadeten tahsis muamelesinin kanuna uygun olduğu ise meydandadır)denilerek 60793 sayılı tescil numarasında mahfuz bulunan bu malûle aid tahsis evrakının tedkik buyurulması ve ona göre hakkında Umumî heyetçe karar verilmesini bildirmiştir.

Şube müzekkeresinde; Divanın 60793 tescil numarasında kayidli evrakı tahsisiye tedkik edildikte 28 - X - 1336 tarihinden itibaren beşinci dereceden 75 kuruş maaşla tekaüdü icra kılınan efraddan Yakuboğlu Hazimin bu maaşı Ankara defterdarlığınca tediye edilmekte iken ademi müracaatına binaen 1 eylûl 1933 tarihinden itibaren kaydinin terkin edildiği ve müracaati olan 1 mart 1937 den itibaren 1683 sayılı tekaüd kanununun 61 nci maddesi mucibince maaşı mezkûrun iadeten tahsis olunduğu anlaşılmıştır.

Adı geçen kanunun 61 nci maddesine göre kesilmiş olan maaşın iddia eylediği gibi malûllerin bu maddeden istisnasına imkân olmadığı ve yapılan muamelenin kanuna tamamen uygun bulunduğu tahakkuk eylemektedir. Devlet demiryolları Kayseri hattında çalışmasından dolayı maaş almağa gelmediğini beyan eden mumaileyhin vazi-

yeti 61 nci maddenin son fıkrasına da temas etmemekle beraber ademi müracaatın tevsiki hükme talik edilmiş olmasına göre 1 eylûl 1933 den 1 mart 1937 tarihine kadar üç seneden fazla geçen müddet zarfında müracaat edememesi katği bir mecburiyetten ileri geldiği hükmen sabit olmadıkça bu müddete aid maaşlarının itasına imkân görülemediği beyan edilmiştir.

Mütaleasına müracaat olunan müddeiumumi Enver Arkun; müddeinin 1683 sayılı kanunun 61 nci maddesi mucibince 1 eylûl 1933 tarihinden 1 mart 1937 tarihine kadar geçen müddet zarfında tekaüd maaşı için müracaat etmemesinin katği bir mecburiyetten mütevellid olduğu hükmen sabit olmadıkça bu müddete aid maaşlarının verilmesine imkân olmadığı mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundukta :

1683 numaralı kanunun 61 nci maddesinde (maaş sahibleri senede iki defa yoklama muamelesine tâbidir. Mütevali iki yoklamada veya aralarında geçen zaman zarfında ilmühaber ibraz etmiyenlerin maaşları kesilir. Bilâhare hüviyet ve istihkaklarını isbat eyledikleri takdirde müracaatları tarihinden itibaren maaşları iadeten tahsis ve geçmiş zamana aid olanlarla beraber tediye olunur. Üç sene müracaat olunmadığı halde esaret ve ağır hastalık gibi katği bir mecburiyet neticesi olarak müracaat edemediklerini hükmen tevsik eyleyemeyenlere arada geçen müddete aid maaşları verilmez) denilmekte olub eylûl 1933 den 1 mart 1937 tarihine kadar üç seneden fazla devam eden müddet zarfında yoklama ilmühaberi ibraz ve maaş talebi için müracaat etmemesinden dolayı kesilen maaşının müracaatinden itibaren bağlanmasında kanuna uyarsızlık görülmediğinden tadil talebinin reddine, ancak mezkûr maddesinin son fıkrası mucibince bu müddet zarfında müracaat edememesinin katği bir mecburiyetten ileri geldiği hükmen tevsik edildiği takdirde nazarı dikkate alınacağının müstediye tebliğine bu keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi Âliye arzına karar verilmiştir.

8 — Süvari yüzbaşılığından emekli Mahmud Karahan vekili Ankara Tüze caddesi Altan sokak 1 numarada avukat Aziz Baban imzasile verilen dilekçe ile Millî müdafaa vekâletinin ve Askerî tahsis şubesinin mütaleanameleri Divanı muhasebat heyeti umumiyesinde müddeiumumî huzurile okundu.

Dilekçede; Divanı harbce üç sene mahkûmiyet ve tard cezasına mahkûm olub 2330 numaralı kanunla affe uğrayan müvekkili süvari yüzbaşısı Mahmud Karahanın maaş tahsisi hakkındaki talebinin Millî müdafaa vekâletince kabul edilmemesi üzerine Askerî temyiz mahkemesine müracaat ederek buradan istihsal ettiği kararda (hakkı tekaüdiyesinin mahkûmiyetinin tasdikten geçtiği tarihe kadar kendisine iadesi) denilmiş olduğu ve mahkûmiyetin tasdiki âliye iktiranı ise 18 kânunusani 1926 tarihine müsadif bulunduğu cihetle mahkeme kararına tevfikan hizmet müddetinin bu tarihe kadar hesab edilmesi lâzım geldiği halde 13 temmuz 1336 tarihinden 18 kânunusani 1926 tarihine kadar ki hizmetinin nazarı itibare alınmadığı ve müvekkilinin ise 13 temmuz 1336 tarihinde askerlikten alâkası kesilmiyerek 18 kânunusani 1926 tarihine kadar hizmetinin devam ettiği ve maaş aldığı ve Divanı harb kararının infaz olunmadığı gibi tevkif edilmediği dairesile yapılan muhabere ile de sabit olduğu ve 13 temmuz 1336 tarihinin takibatın başlangıç tarihi olduğu ve 2330 numaralı af kanunu ile hüküm ve cezanın tamamen ortadan kaldırıldığı cihetle askerlikten filen ayrıldığı 18 kânunusani 1926 tarihine kadar hizmetinin kabulü ve bu tarihten başlamak üzere tekaüd maaşı bağlanması icab edeceği beyanı ile üçüncü daire kararına göre yapılan muamelenin tashihi umumî heyetçe yapılacak tedkikat sırasında kendilerinin de hazır bulunması taleb olunmaktadır.

Vekâletin tezkeresinde;

Mahmud Karahana tahsis edilen maaş hakkında vekili Avukat Aziz imzalı itiraz dilekçesi okundu. Bu dilekçede tekaüd maaşına esas tutulan filî hizmetinin Askerî temyiz mahkemesinin kararına göre 18 - I - 1926 tarihine kadar hesab edilmesi ve tahsis mebdeinin de ayni tarihe tashihi istenilmektedir. Halbuki mezkûr mahkemeden istihsal eyleliği 4 - IV - 1939 tarihli karar veçhile 2330 sayılı af kanununun ikinci maddesinden istifade eden Karahanın filî hizmet müddeti bu karara tevfikan 18 - I - 1926 tarihine kadar hizmet ifa eylediğine ve ne de açık maaşı aldığına dair bir kayid ve malûmat mevcud olmadığından bu müddetin filî hizmetine ilâvesine imkân olmadığı gibi 2330 numaralı af kanununun neşri tarihinden itibaren tekaüd haklarını iade eylemekte olmasına göre tekaüd maaşı mebdeinin daha evvelki tarihe götürülmesi de caiz olamıyacağından Divanı muhasebatça bu babda ittihaz olunan karar ahkâmı mevzuaya uygun görülmüştür.

dar hesab edilmiş ve ancak 13 - VII - 1336 dan 18 - I - 1926 tarihine kadar hizmette bulunduğuna dair bir kayid bulunmamış olduğundan bu babda üçüncü dairece ittihaz olunan karara göre her iki tarih arasında ve hizmet haricinde geçtiği anlaşılan zamana aid beş sene 6 ay beş günlük müddetin tenzili suretile ve 2330 sayılı kanunun neşir tarihi oaln 23 - X - 1933 dan itibaren maaş bağlanmıştır) denilmektedir.

Şube müzekkeresinde;

Mumaileyh hakkında üçüncü dairece ittihaz olunan 29 eylûl 1930 tarihli kararda (vazifesini suiistimal suçundan üç sene müddetle kürek ve müebbeden rütbe ve memuriyetten mahrumiyet cezasına mahkûm olub bu mahkûmiyeti Temyizi askerice de tasdik olunduğu evraka bağlı 18 kânunusani 1926 tarihli kararnameden anlaşılan süvari yüzbaşısı Mahmud Karahanın mahkûmiyet vaziyetine göre kendisine tekaüd maaşı tahsis edilemiyeceği yolunda Millî müdafaa vekâletinden cevab verilmesi üzerine mumaileyhin Askerî temyiz mahkemesine müracaatla buradan istihsal ettiği 4 - IV - 1939 tarihli kararda 2330 numaralı af kanununun ikinci maddesinden istifade eden Karahanın bu kanunun 12 nci maddesi mucibince tekrar tavzif ve istihdamına imkân görülemeyib ancak tekaüd hakkının yüksek tasdikten geçtiği 18 kânunusani 1926 tarihine kadar kendisine iadesi muharrer bulunmuş olmasından dolayı kaziyei muhakeme halini alan bu karara göre tekaüd maaşı tahsisi zarurî bulunmaktadır.

Ancak mahkeme kararına nazaran suçun 1336 senesinde işlendiği anlaşılmakla beraber muhakeme olunmak üzere açığa alındığı tarih tesbit edilememiş ise de safahatı askeriye cedvelinde İstiklâl harbi zammının 15 mayıs 1335 den 13 temmuz 1336 tarihine kadar gösterilmiş olmasına göre kânunusani 1926 tarihine kadar hizmette bulunmadığı anlaşılmakta ve bu tarihler arasında mevkuf kalmış ise bu müddetin tekaüd hesabında sayılmasına imkânı kanunî olmadığından bu cihetin tayin ve tevsiki müstahdem bulunduğu tarihde aldığı 1050 kuruş yüzbaşı muhassasatının 1683 sayılı kanunun 4 ncü maddesine bağlı cedvelde tatbiki ile 18 nci derecede bulunan memur gibi tekaüd maaşının hesablanması ve bu maaşın 2330 numaralı af kanununun neşri olan 28 teşrinievvel 1933 tarihinden tahsis edilmesi lâzım geleceğinden bu hususların tashih ve ikmali zım-

nında evrakın Millî Müdafaa vekâletine iadesi) muharrer bulunmuş ve bu karar dairesinde Millî Müdafaa vekâletine iade kılınan evrakı tahsisiyede tashihat yapılarak safahatı askeriye cedvelinde İstiklâl harbine iştirakinin münteha tarihi olarak gösterilen 13 temmuz 1336 dan mahkûmiyetin tasdiki Aliye iktiran ettiği 18 kânunusani 1926 tarihine kadar ki müddet tenzil olunmak suretile beş sene büyük harb ve iki sene İstiklâl muharebe zammile beraber mecmuu 22 sene hizmetine göre 2330 numaralı af kanununun neşri olan 28 teşrinievvel 1933 den itibaren tahsis edilen 17 lira 60 kuruş maaşı 17 teşrinievvel 1930 tarihinde Divanca 60141 numaraya tescil olunmuştur. Karahanın hizmeti her ne kadar bidayeten dairesince temyiz kararına tevfikan mahkûmiyetin tasdiki âliye iktiran ettiği 18 kânunusani 1926 tarihine kadar hesab olunmuş ise de mahkûmiyetle neticelenen ve vazifesini suiistimal ve esliha ve cephane sirkatinden dolayı müebbeden rütbe ve memuriyetten mahrumiyetle küreğe konulmasına 21 haziran 1341 tarihinde karar verilmiş olan mumaileyhin yapılan araştırılmalara rağmen tevkif tarihi vekâletçe tesbit edilememekle beraber safahati askeriye cedvelinde istiklâl harbi zammı mebdei 15 mayıs 1335 ve münteha tarihi de 13 temmuz 1336 olarak gösterilmiş olmasına ve işlediği suçun da 1336 senesi ibtidalarına tesadüf eylemesine göre suçun mahiyeti itibarile 13 temmuz 1336 tarihinde vazifesine nihayet verildiği bu kayidle sabit olduğundan mezkûr 13 temmuz 1336 dan mahkûmiyetinin tasdika iktiran ettiği 18 kânunusani 1926 tarihine kadar geçen müddet üçüncü daire kararına müsteniden vekâletçe tenzil olunmuştur. Esasen 2330 numaralı af kanununun 12 nci maddesinde (bu kanunun 1 nci ve ikinci maddeleri hükümlerinden istifade edenlerin memuriyetten muvakkaten ve müebbeden mahrumiyet veya bir sanat ve bir mesleğin icrasından menedilmek gibi kanunî tesir ve neticelere ve memurin ve hâkimler kanunlarile bunlara müzeyyel kanunlara ve sair hususî kanunlara tevfikan yapılmış ve yapılacak olan tasfiye ve memuriyetten af ve iskat ve sair umum inzibatî ve idarî muamelelere ve 34, 854, 1289 numaralı kanunlar mucibince Devlet ve müessesatında istihdam edilmemelerine dair verilen karara bu kanun ahkâmı şamil değildir) denilmekte olub duhul tarihinden 13 temmuz 1336 tarihine kadar mesbuk hizmeti 15 seneden

dun bulunan mumaileyhe tekaüd maaşı tahsisi mümkün olmadığı gibi bu maddenin sarahati karşısında af kanununun neşri üzerine vazifeye alınmasına da imkân bulunmadığı halde tahsis muamelesi sırf askerî temyizden istihsal olunan karara müsteniden yapılmış bulunmaktadır. Binaenaleyh mumaileyhin 13 temmuz 1336 tarihinden sonra vazife görmediği yukarıda arzolunan safahati askeriye cedvelindeki kayidle sabit olduğuna göre muamele sahibinin istiklâl harb zammının münteha tarihi olan 13 temmuz 1336 dan mahkûmiyetin tasdikı âliye iktiran ettiği kânunusani 1926 tarihine kadarki müddetin hizmet müddetine ilâvesine ve 2330 numaralı af kanunu neşri olan 28 teşrinievvel 1933 den muteber olmasına binaen bu tarihten tahsis edilen tekaüd maaşı mebdeinin de 18 kânunusani 1926 tarihine tashihine imkân bulunmamaktadır yolunda mütalea beyan edilmitşir.

Mütaleasına müracaat olunan Enver Arkun vazifesini suiistimal suçundan dolayı üç sene hapis ve müebbeden rütbe ve memuriyetten mahrumiyet cezalarile mahkûm olan Mahmud Karahanın 13 temmuz 1336 tarihinde tahtı muhakemeye alındığı anlaşılmakta olub vaki olan iddialara rağmen bu tarihten sonra kendisinin istihdam edildiğinin tevsikine imkân hâsıl olamamış bulunduğundan dairesince de hakkında tatbik edildiği üzere bu tarihten sonra mahkûmiyetinin yüksek tasdika iktiran ettiği tarihe kadar geçen müddetin kendisi için filî hizmet olarak kabulüne imkân bulunmadığı ve hakkında Askerî temyiz heyetince ittihaz olunan hükümden tekaüd hakkına 2330 sayılı af kanunu esas ittihaz edilmiş bulunmasına göre bu esasa tevfikan filî hizmeti itibarile müstahak olacağı tekaüd maaşının işbu kanunun neşri tarihinden başlaması muktazi bulunmakta olduğundan tahsis edilen tekaüd maaşı için sözü geçen af kanununun neşri tarihinden mebde ittihaz edilmesi yolunda tatbik edilen muamelenin de uygun bulunduğu mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundukta:

Davacı (1) Mirî esliha şirkati ve vazifei memuriyetini suiistimal suçundan muhakeme altına alındığı 13 temmuz 1336 tarihinden üç sene müddetle kürek ve müebbeden rütbe ve memuriyetten mahrumiyet cezasına dair olan mahkeme hükmünün katiyet kesbettiği 18 - I 1926 tarihine kadar geçen zamana aid müddetin filî hizmet müddetine ilâvesini (2) tekaüd maaşı mebdei-

nin 18 - I - 1926 tarihine ircaını istemekte ve birinci iddiasına Askerî temyiz mahkemesinden istihsal eylediği 4 - IV - 1939 tarihli kararın (hakkı tekaüdiyesinin mahkûmiyetinin tasdikten geçtiği tarihe kadar kendisine iadesi) diye yazılı fıkrasına istinad eylemekte ise de 1683 numaralı askerî ve mülkî tekaüd kanununun birinci maddesinde (umumî bütçeden maaş alan mülkî ve askerî memurlar ile ordu ... ve jandarma zabitlerine ... bağlanacak tekaüd maaşı bu kanuna göre hesab ve tahsis olunur ...) ve 71 nci maddesinde (bu kanunun meriyetinden sonra yapılacak tahsislerde - mütekaddim zamana teallûk etseler de - 25 senеyi ikmal için müessir olacak filî hizmetler ve tekaüd maaşının hesabında itibara alınacak müddetler bu kanunda yazılı olanlardan ibarettir) ve 185 numaralı tefsir kararında ise (1683 numaralı askerî ve mülkî tekaüd kanununun 23 ncü maddesinde yazılı filî hizmet, memuriyet sıfatı uhdesinde baki kaldığı halde maaşlı geçen müddettir) diye yazılı olub muamele sahibi Mahmud Karahanın 13 temmuz 1336 dan 18 - I - 1926 tarihine kadar Devlet bütçesinden maaş almak suretile hizmet ifa eylediğine dair bir kayıd bulunmadığı Millî Müdafaa vekâletinin ve Midyat malmüdürlüğünün işarından anlaşılmasına ve askerî temyiz mahkemesince ittihaz olunan karar ile mumaileyhe yeniden bir hak ihdas edilmiş olmayıp belki evvelce yine mahkeme kararile mahrum kaldığı tekaüd olmak hakkının 2330 numaralı af kanununun neşri üzerine iadesini tanımaktan ibaret bulunduğu cihetle sözü geçen temyiz mahkemesi kararının bu hususa müteallik fıkrasının (kanunen şayanı kabul filî hizmetine göre tekaüd hakkının kendisine iadesi) suretinde imali zarurî bulunmasına binaen mevzubahs müddet zarfında vazife ifa ederek maaş aldığı tevsik olunmadıkça bu müddetin filî hizmetine ilâvesi mümkün olamıyacağı kararlaştırıldıktan sonra tekaüd maaşı mebdeinin 18 - I - 1926 tarihine ircaı keyfiyetine nakli müzakere edildikte :

Mümasili bir muamele dolayısile ittihaz olunan 15 - I - 1940 tarihli kararda gösterildiği veçhile Askerî temyiz mahkemesince tekaüd hakkının iadesine mesned gösterilen 2330 numaralı af kanununun neşri tarihinden muteber bulunduğu cihetle muamele sahibine tahsis edilen tekaüd maaşına sözü geçen af kanununun neşri tarihinin esas tutulması suretile yapılan muame-

lede kanuna uyarsızlık görülmediğinden bu noktadan da tadil talebinin reddine ve keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi Âliye arzına ve vekil avukatına tebliğine karar verilmiştir.

9 — 1934 senesinde vefat eden zevci emekli General Fuaddan yetim maaşı tahsisine dair evrakının üçüncü daire kararile reddedilmesine itirazla keyfiyetin Divan kanununun 73 ncü maddesine tevfikan umumî heyette tedkiki talebini havi Zehra Tuğlu imzasile verilen arzuhal ile bu babda Millî Müdafaa vekâletinden cevaben gelen 25 - III - 1940 tarih ve 5407/1379 numaralı tezkere ve askerî tahsis şubesinin müzekkeresi Divanı muhasebat heyeti umumiyesinde müddeiumumî huzurile okundu.

Arzuhalde : Kanunun 48 nci maddesinin, yetim maaşının birinci derecede zevce ve evlâda tahsis edileceğini âmir olan ilk fıkrası mutlak ve tahsisin ihtiyaç ve malûliyet şartlarına tâbi tutulduğu vaziyetler son fıkrada münderiç ve bu da zevç ve babalara munhasır bulunduğu ve zevcinin vefatından ve maaşın tahsisinden sonra ücretli bir vazifeye girmiş olsa idi yetim maaşının da nısfı tesviye edilecek iken mücerred hini vefatta vazifede olması dolayısile bu kanunî hakkından ilelebed mahrum edilmesi doğru olmadığı ve zevcinin, kendinden maada müstahakkı maaş kimsesi olmadığından bu tahsisin diğer birini de alâkadar ve müteessir edemiyeceği beyanile maaşının kabul ve tescili istenilmiş ve Millî Müdafaa vekâleti tezkeresinde; Bayan Zehranın, kocasının emekli maaşile geçinemediklerinden ebelikle Üsküdar belediyesinde çalışmakta iken 14 temmuz 1934 de kocasının vefatı üzerine yetim maaşı tahsisini istemiş ise de kaza kaymakamlığınca dilekçesi vekâlete gönderilmeden maaş verilemiyeceği tebliğ edilerek muameleye konulmamış ve o vakit 1683 sayılı kanunun 48 nci maddesi mucibince maaş bağlanıb 1746 numaralı kanun hükmüne tâbi tutulması lâzımgelen bu muamele yapılmamış ve ahiren istifa ve müracaat etmiş olmasile vazifeden ayrıldığı tarihi takib eden 1 - I - 1940 dan itibaren maaş bağlanmış olduğu ve vaktinde dilekçesinin muameleye konulmamasından ötürü mağdur kalan bu yetim hakkında üçüncü dairece verilen karar 1683 sayılı kanunun 64 ncü maddesinin şümulü dahilinde görülmediği beyan edilerek 2514 sayılı kanunun 73 ncü maddesi mucibince keyfiyetin bir kere de umumî heyette

9 — 1683 sayılı tekaüd kanununun 47 nci maddesine 1746 numaralı kanunla eklenen fıkrada yetim maaşı almakta iken maaş veya ücretle tavzif edilenlerin vaziyeti sarahaten tayn edilmiş olduğu halde yetim maaşına müstehak oldukları anda maaş veya ücretle müstahdem olanlar hakkında yapılacak muamele tasrih edilmediği cihetle evvelce Divanı muhasebat umumî heyetince bunlara hisse tefrik edilmemesi yolunda içtihatta bulunulmuş idise de işbu fıkradaki ekseriyet mütaleasında izah olunduğu üzere maaş almakta iken tavzif edilenler ile muvazzaf iken yetim maaşı hakkı teveccüh edenler arasında bir tefrik yapılmaması mezkûr 1746 numaralı kanunun maksadına daha uygun olacağından maaş hakkı teveccüh ettiği sırada müstahdem bulunanlara da hisse ayrılarak sureti tediyelerinin mezkûr kanun hükmüne tevfiki yolunda ahiren ittihaz olunan karar musib görülmüştür.

tedkikine lüzum gösterilmiştir. Tahsis şubesi müzekkeresinde ise :

Arzuhal mündericatı ve vekâletin bu cevabı hikâye edildikten sonra Zehranın 1 eylûl 1939 da tekrar müracaatı üzerine askerî mütekaidin şubesinden Üsküdar askerlik şubesine yazılan 24 teşrinisani 1939 tarihli yazı ile « belediye kabileliğinden istifa etmedikçe maaş tahsisi mümkün olmadığı tebliğ edilmesi üzerine 4 kânunuevvel 1939 da istifa eden mumaileyhaya 1 kânunusani 1940 dan itibaren zevcinden dolayı 45 lira 20 kuruş maaş bağlanarak evrakı gönderilmiş ve cereyanı hale göre kocasının vefatında müstahdem bulunduğuna binaen yetim maaşına müstahak olmayan mumaileyhaya istifası üzerine maaş tahsisine gidilmesinin 1683 sayılı kanunun 64 ncü maddesile nasıl telif edildiğine » dair yazılan istizaha verilen karşılıkta « mumaileyhanın her ne kadar kocasının vefatından evvel belediye ebeliğine girdiği tahakkuk ediyorsa da 1934 de kocasının ölümü üzerine maaş için müracaat etmesi ve mezkûr kanunun 48 nci maddesi mucibince birinci derece müstahaklar meyanında bulunması ve bir maaşın halen tediyesine hukukî bir mâni olsa bile bu, onun tahsis olunmasını istilzam edemiyeceği cihetle maaşın tahsis edildiği ve ikinci sınıf muamele memuru İbrahim ölümünde ayni vaziyette olan karısı Fatma Edibeye de bu suretle Şûrayi Devlet kararile maaş bağlandığı » bildirilmiş ise de kanunun 64 ncü maddesinde (vefat tarihinde müstahak olmayanlara bilâhare maaş tahsis olunmaz) denilmekte ve vefat tarihinde maaşlı veya ücretli bir vazifede bulunanlara da maaş veya ikramiye verilemeyeceği Divan raporları üzerine Meclisi Âlice 1934 ve 1935 senelerinde müttehaz 892 numaralı kararın 12 nci ve 1938 numaralı kararın ikinci fıkraları iktizasından bulunmakta olduğundan mumaileyhaya maaş tahsisine imkân olmadığı ve istizah cevabında bahsolunan Fatma Edibeye de, Devlet şûrasına müracaatla istihsal ettiği 12 - IV - 1937 tarihli kararın Meclisi Âli mukarreratına muhalif olmasına rağmen imali zarurî görülerek maaşının tescili 9 K. evvel 1937 tarihinde Umumî heyetçe kabul olunduğu ve Şûra kararları taallûk ettiği hâdiselere maksur olduğundan onun arzuhal sahibi Zehraya tatbikine imkân ve bu sebeble de Millî Müdafaanın bu babdaki mütaleası varid görülemediği mealindeki müzekkere üzerine üçüncü dairece, 9 mart 1940

da kanunun 64 ncü maddesile Meclisi Âlinin maruz kararları muvacehesinde mumaileyhaya maaş tahsisi mümkün bulunmadığına karar verilerek evrakının takrirle iade edilmiş olduğu tavzih edilmiş ilâveten 1683 sayılı kanunun 64 ncü maddesi kendilerine bilâhare maaş tahsis olunmayacağı yazılan ve vefat tarihinde müstahak olmayanların 47 nci maddede mevzubahs olan ve vefat tarihinde evli veya 25 yaşını ikmal etmiş kızlar ile 20 yaşına vâsıl olmuş bulunan erkek çocuklardan ibaret olması lâzım geleceği cihetle vefat tarihinde maaşlı veya ücretli vazifede bulunanların 47 nci maddede sayılan sebeblerden birile iskatı hak etmedikçe maaştan mahrum edilmeleri muvafık olamıyacağı mütalea edilebilirse de Meclisi Âli mukarreratı muvacehesinde bu suretle muameleye imkân olmadığından askerî mütekaidin şubesince ebelikten istifasına da sebebiyet verilerek esasen kocasının maaşından istifade edemeyen ve ebelik maaşından da mahrum ve büsbütün mağdur bırakılan mumaileyha hakkında 73 ncü maddeye tevfikan heyetçe karar ittihazı dermeyan olunmuştur.

Müddeiumumî Enver Arkun :

Müteveffa emekli General Fuadın zevcesine tahsis edilen yetim maaşının üçüncü daire kararile reddine 1683 sayılı tekaüd kanununun 64 ncü maddesinde vefat tarihinde maaşa müstahak olmayanlara bilâhare maaş tahsis edilemiyeceği gösterilmiş ve sahibi istihkak Zehranın da kocasının vefatı tarihinde ebelikte müstahdem bulunmuş olub bu gibilerin yetim maaşına müstahak olmayacakları evvelce Yüksek Meclisin de tasvibine iktiran etmiş olan müttehaz kararla kabul edilmiş olmasına istinad edildiği anlaşılmış ise de 1683 sayılı kanunun vazetmiş olduğu esaslar dairesinde yetim maaşına müstahak olarak yalnız sahibi istihkakın bulunduğu vaziyet dolayısile ve yine mevzu ahkâm dairesinde işbu maaşın bir müddet için kısmen veya tamamen tediye edilememesi keyfiyeti ile yetimin yetim maaşı hakkını iskat etmiş olarak vefat tarihinde maaşa müstahak olmaması arasında fark olub birinci şıkta bence maaş tahsis edilib ancak işbu maaşın tediyesine kanunen mâni olan vaziyetine devamı müddetince kısmen veya tamamen tediye edilmemesi ve ikinci vaziyete göre de yetim maaşının tahsis olunmaması muktazi bulunmakta ve kanunun 64 ncü maddesindeki vefat tarihinde maaşa müstahak olmamak tabirinin bu tarihte kanunda gös-

terilen eşkâl dairesinde iskatı hak etmiş olarak maaşa müstahak olmayanlara matuf olduğu açık bir surette anlaşılmaktadır. Bu vaziyete göre bir dul kadının kocasının vefatı tarihinde ücretli bir vazifede müstahdem bulunması bu vaziyetin devamı müddetince kanunen tahsis edilmesi icab eden yetim maaşının 1746 sayılı kanun mucibince nısfının tediye edilmemesini gösterir ise de bu vaziyet maaş hakkının sukut etmiş olduğunu ifade etmiyeceği gibi ücretli vazifenin hitamile işbu maaşın tamamının tediyesine başlanması da kanunun ruhuna uygun bulunmaktadır.

Bu esasa göre General Fuad zevcesi Zehranın kocasının vefatında ücretle müstahdem bulunması yetim maaşı hakkının sukutunu icab ettiremiyeceğinden buna mümasil bir mesele hakkında evvelce müttehaz kararın iadei müzakeresi suretile kabulü ve keyfiyetin üç aylık raporla Yüksek Meclise arzı muvafık olacağı mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundukta :

Azadan beş zat, üçüncü daire kararında gösterildiği veçhile Meclisi Âlinin 892/12 ve 938/2 sayılı kararları muvacehesinde başkaca karar ittihazı mümkün olamıyacağından tahsis evrakının tescil edilmiyerek dairesine iadesi lâzımgeleceği mütaleasında bulundular ise de :

1683 sayılı tekaüd kanununun 48 nci maddesinde yetim maaşlarının birinci derecede zevce ve evlâda tahsis olunacağı musarrah olub gerek mezkûr maddede gerek sair maddelerde bunlardan vefat tarihinde maaşlı veya ücretli vazifede bulunanlara maaş tahsis edilmiyeceğine delâlet eder bir kayid ve işaret bulunmamasına göre 64 ncü madde hükmünün ancak ikmali sin veya ölüm gibi sebeblerle maaş hakkını iskat edenler için nazarı itibare alınması lâzımgeleceğine ve 47 nci maddeye müzeyyel 1746 sayılı kanunla mevzu hükümde hasren, yetim maaşı almakta bulunanların maaşlı vazifeye tayinleri halinde yetim maaşlarının tamamının ve ücretli vazife alırlarsa nısfının bu vazifelerde bulundukları müddetçe tesviye edilmeyib o vazifeden infikâklerinde ise iadeten tahsis ve tesviyesini âmir bulunmasına ve müzekkerede mevzubahs Şûra kararında da musarrah olduğu veçhile bir maaşın tahsisi ile anın badettahsis diğer bir sebebden dolayı muvakkaten tecil ve kat'ı başka, başka hüküm ve neticeler olmasına ve esasen maaşlı bir yetimin ücretli vazifeye tayininde yetim maaşının nısfı verildiği halde hini vefatta vazifede bulunanların bu hak ve

müsaadeden dahi mahrum edilmeleri kanunun vazınca maksud olamıyacağına binaen vefat tarihinde maaşlı veya ücretli vazifede bulunan hak sahiblerine de, vazifede bulundukları müddetçe 1746 sayılı kanun hükmü mahfuz kalmak şartile 1683 numaralı kanun mucibince maaş tahsisi maksadı kanuna daha uygun düşeceğinden arzuhal sahibi Zehraya kocasından tahsis edilen yetim maaşının tesciline ve keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi Âliye de arzına ekseriyetle karar verilmiştir.

10 — Arabkirde Çarsancak hususî muhasebe eski memurlarından Cemal Karamın imzalı arzuhal ile Dahiliye vekâletinin ve mülkiye tahsis şubesinin mütaleanameleri Divanı muhasebat H. umumiyesnde müddaiumumî huzurile okundu.

Dilekçede:

Mumaileyh gözlerine arız olan hastalığın tedavisi zımnında 5 mart 1334 tarihinde istihsal edilmiş rapora rağmen kendisine mezuniyet verilmiyerek 9 mart 1334 tarihinde vuku bulan infikâkinin kanunsuz olarak istifa şeklinde telâkki edildiği ve esnayı memuriyette gözlerine arız olan hastalığa ve on sene evvel mübtelâ olduğu hastalığın tedavisi gayri kabil ve memuriyet vazifesini ifaya mâni olduğuna dair olan raporun Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâletince tasdiki dolayısile tam maaşla tekaüdünün icrası lâzım geldiği ve infikâki esnasında istihsal etmiş olduğu raporunun nazarı itibare alınmadığı ve bundan başka 25 seneyi ikmal etmişcesine tekaüd edilmiyerek 456 lira tazminat tahakkuk ettirildiği ve hizmet cedveline nazaran 20 sene 5 ay 19 gün devam eden memuriyetinden 1325 tarihinde yapılan tensikte açıkta kaldığı müddet ile tahvili memuriyet dolayısile memuriyet haricinde geçirdiği zamanların indirildiği ve 5 ay 24 gün de meşrutiyet ilânında Arabkir malmüdür muavini vekâletine tayin kılınmış ve 1325 senesinde asaleti tasdik edilmediğinden yerine başkasının tayini dolayısile açıkta kaldığı ve bu esnada neşredilen 11 ağustos 1325 tarihli mülkiye tekaüd kanununun 7 nci maddesi ahkâmı teşmil edilmiş olduğu ve umumî seferberlikte Eğin malmüdür muavinliğinde bulunub vazife haricinde gece ve gündüz memur olduğu Erzurum ve Erzincan cephelerine zahire ve saire sevkile uğraştığı halde bundan dolayı hizmetine bir şey zammedilmediğinden her veçhile hukukunun zi-

10 — Muamele sahibi sabık hususî muhasebe memurlarından Cemal Karamın Divanı muhasebat umumî heyeti kararında izah olunduğu üzere evvelce yapılan tahsis muamelesinde kanuna uyarsızlık olmadığından tadil talebinin reddi muvafık görülmüştür.

yaa uğradığı ileri sürülerek meri tekaüd kanunu ahkâmınca tekaüdlüğünün icrası ve işinin 2514 sayılı kanunun 73 ncü maddesine göre tedkiki taleb olunmaktadır.

Vekâletin tezkeresinde:

Müseccel dosyanın tedkikinden de anlaşılacağı üzere malûliyeti tekaüd kanununun 43 ncü maddesine göre tasdik edilen mumaileyhin filî hizmeti 19 seneden ibaret bulunduğu için her hizmet senesine mukabil birer maaş hesabile 456 lira tazminat verilerek ilişiğinin katı yoluna gidilmitşir. Muamelede gadrini mucib bir cihet görülemediği beyan edilmiştir.

Şube müzekkeresinde ise;

Tescil dosyası tedkik olundukta: Gözlerindeki arızadan dolayı bir ay tedavi ve istirahate muhtaç olduğuna dair istihsal ettiği rapor vilâyet makamınca kabul olunmıyarak 9 mart 1334 tarihinde müstafi addedildiği ve 29 mart 1939 tarihinde istihsal ettiği rapor Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâletince tekaüd kanununun 43 ncü maddesine göre tasdik edilmesi üzerine hesab edilen 20 sene 5 ay 19 gün hizmetinden 13 gün takvim farkı ve 11 ay 29 gün maaşsız açık müddetleri tenzil edildikten sonra geriye kalan sene kesri altı aydan noksan olduğundan hizmet vahide icra olunarak 19 sene hizmet müddetine ve beş lira son memuriyet maaşına göre 456 lira tazminat tahakkuk ettirildiği görülmüştür.

Arzuhalde zikredilen hususatın kanunî bir mesnedi olmayıb gerek 1325 tarihindeki tensikat dolayısile ve gerek tahvili memuriyetten mütevellid açıkların hizmetten indirilmesi kanunî olduğu gibi kendisi 1325 tarihli mülkiye tekaüd kanununa tevfikan tekaüd edilmediği için bu kanunun 7 nci maddesile bir alâkası bulunmadığından bu cihetten olan iddiasının da tedkikine mahal olmadığı ve Eğin malmüdür muavini iken Erzurum ve Erzincana yaptığı sevkiyattan dolayı da bir zam hesab edilmesinin kanunda bir yeri olmadıktan başka zaten harb zammını icabettirecek bir vaziyeti olsaydı dahi filî hizmeti 20 seneden dûn olmasına binaen maaş yapılamayıb tazminat tahakkuk ettirildiği için yine bunun istifade edememesi lâzımgeleceğinden bu cihetin de tedkike değer bir tarafı bulunmadığı ve malûliyetleri 43 ncü maddeye göre tasdik edilen memurların tam maaşla ve hizmeti 25 seneden dun olduğu halde 25 sene hizmet etmiş gibi tekaüdünün icrasına dair kanunda bir hüküm bulun-

madığından bu iddialarının da yerinde olmadığı ve binaenaleyh, dairesinden gelen tezkerede de söylendiği gibi mağduriyeti mucib bir cihet görülemediği ve maahaza işin 2514 sayılı kanunun 73 ncü maddesine göre tedkiki taleb edildiğinden Heyeti umumiyece bir karar ittihazı lâzımgeldiği gösterilmiştir.

Mütaleasına müracaat olunan müddeiumumî Enver Arkun:

Müddei hakkında tatbik edilen muamelenin mevzuata uygun olduğu anlaşılmakta olmasına göre bunun tasdikından başka yapılacak bir muamele olmadığı mütalcasında bulunarak icabı müzakere olundukta :

Muamele sahibinin göz ârızasından dolayı istihsal eylediği tabib raporunda gösterilen malûliyetin 1683 numaralı tekaüd kanununun 43 ncü maddesine temas eder mahiyette olduğu Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâletince tasdik edilmesi üzerine tesbit olunan hizmetinden takvim farkı ve maaşsız açık müddetlerinin tenzilinden sonra şayanı kabul 19 sene hizmeti üzerinden 26 ncı ve 43 ncü maddeler mucibince tazminat tahakkuk ettirildiği anlaşılmaktadır.

Sözü geçen tekaüd kanununun 71 nci maddesinde (bu kanunun meriyetinden sonra yapılacak tahsislerde mütekaddim zamana taallûk etse de ... filî hizmetler ve tekaüd maaşının hesabında nazarı itibare alınacak müddetler bu kanunda yazılı olanlardan ibarettir) diye yazılı olmasına göre 1325 tarihli kanunun yedinci maddesinin mumaileyh hakkında mahalli tatbiki bulunmadığı ve itibarî hizmetler tekaüd maaşına istihkak halinde nazarı itibare alınabileceğinden harbi umumide Eğin malmüdür muavini iken ifa eylediği askerî vazifeden dolayı yapılması istenilen itibarî zam iddiasının da şayanı kabul olmadığı ve 43 ncü madde mucibince tekaüdü icra edilen memurlara tam maaşla ve 25 sene hizmet üzerinden maaş bağlanması hakkında bir hüküm bulunmadığı cihetle yapılan tahsis muamelesinde kanuna uyarsızlık görülmediğinden tadil talebinin reddine ve keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi Âliye arzına ve müstediye tebliğine 2514 numaralı kanunun 73 ncü maddesi uyarınca karar verilmiştir.

11 — Kocaeli hususî muhasebe sicil ve ayniyat kâtibi Dursun Erolun tekaüd muamelesine itirazını mutazammın dilekçesi ile Dahiliye vekâletinin tezkeresi üzerine mülkiye tahsis şubesinden yazılan 3 - IV - 1940 tarihli müzekkere Divanı muhasebat II. Umumiyesinde müddeiumumî huzurile okundu.

Mumaileyh dilekçesinde tekaüd kanununun 42 nci maddesi mucibince vazife icabı malûlen tekaüde sevkedildiği için bu maddeye göre hizmet müddeti her kaç sene olursa olsun 25 sene hizmet etmiş gibi 23 ncü maddeye tevfikan kabul edilmesi lâzımgelen Millî mücadele zammının altıncı madde mucibince ayrıca hesab edilmesi lâzımgeldiği halde kendisine maaş tahsisinde bu noktanın nazarı dikkate alınmadığından bahisle mevzubahs mücadele zammından mütevellid farkın maaşına eklenmesini talcb etmektedir.

Şube müzekkeresinde : Tedkik olunan tesvil dosyasına nazaran malûliyetinin 42 nci maddesinin (C) fıkrasına temas ettirilmek suretile tasdik edildiği görülerek 16 sene 7 ay 15 günden ibaret hizmetinden dolayı mevzubahs fıkraya tevfikan 25 sene hizmet mukabilinde verilmesi lâzımgelen tekaüd maaşı % 25 fazlasile bağlandığı ve başkaca millî mücadele zamanındaki hizmetinden dolayı 23 ncü maddeye göre bir şey verilmediği anlaşıldığı;

Bu hususta dairesinden alınan tezkerede yapılan muamelede bir yanlışlık olmadığı söylenmekle beraber esasen mümasil bir taleb dolayısile Divanı muhasebatın eylûl, teşrinisani 1936 raporları üzerine Meclisi Âlice ittihaz buyurulan 1035 sayılı kararın 4 ncü fıkrası (müddeti hizmetleri 25 seneden az olduğu halde 1683 numaralı mülkî ve askerî tekaüd kanununun 42 nci maddesi hükmüne tevfikan 25 sene hizmet etmiş gibi kendilerine malûliyet maaşı tahsis edilenlere aid mücadele zamlarının metzkûr müddete ilâve edileceğine dair bir kaydi kanunî mevcud ve ibarei kanuniye böyle bir telâkkiye müsaid bulunmadığından Divanca verilen karar yerinde görülmüştür) diye yazılı bulunmasına binaen mumaileyhin itirazı varid değilse de keyfiyetin 2514 sayılı kanunun 73 ncü maddesine tevfikan heyeti umumiyece bir karara rabtına lüzum gösterilmektedir.

Mütaleasına müracaat olunan müddeiumumî Enver Arkun, hizmet müddeti 25 seneden az olmakla beraber kendilerine 1683 sayılı tekaüd kanununun 42 nci maddesine tevfikan 25 sene hizmet etmiş gibi malûliyet maaşı bağlananlara aid millî mücadele zamlarının da mezkûr müddete ilâvesi caiz olamıyacağı mümasili hâdiseler üzerine kararlaştırılmış olmakla Divanı muhasebatın bu fıkra hakkındaki red kararı muvafık görülmüştür.

11 — Hizmet müddetleri 25 seneden az olduğu halde 1683 numaralı kanunun 42 nci maddesi mucibince 25 sene hizmet etmiş gibi malûliyet maaşı bağlananlara aid millî mücadele zamlarının da mezkûr müddete ilâvesi caiz olamıyacağı mümasili hâdiseler üzerine kararlaştırılmış olmakla Divanı muhasebatın bu fıkra hakkındaki red kararı muvafık görülmüştür.

met etmiş gibi malûliyet maaşı tahsis edilenlerin Millî mücadele zamlarının 25 seneye zammına sözü geçen kanun maddesi ile bu hususta evvelce üç aylık raporlar üzerine Yüksek Meclisçe kabul buyurulan karar hükümleri mâni bulunmakta olduğundan talebinin tervicine kanunen imkân olmadığı mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundukta :

Mümasili bir muamelenin reddi hakkında ittihaz olunan kararın eylûl - teşrinisani 1936 üç aylık rapora derci suretile Meclisi Âliye arzedilmesi üzerine ittihaz buyurulan 1035 numaralı kararın 4 ncü fıkrasında (müddeti hizmetleri 25 seneden az olduğu halde 1683 numaralı mülkî ve askerî tekaüd kanununun 42 nci maddesi hükmüne tevfikan 25 sene hizmet etmiş gibi kendilerine malûliyet maaşı tahsis edilenlere aid mücadele zamlarının mezkûr müddete ilâve edileceğine dair bir kaydi kanunî mevcud ve ibarei kanuniye böyle bir telâkkiye müsaid bulunmadığı) beyanile kabul ve tasvib edilmiş olduğundan bu karar muvacehesinde tadil talebinin kabulüne imkân görülmediğinin müstediye tebliğine ve keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi Âliye arzına 2514 numaralı kanunun 73 ncü maddesi uyarınca karar verilmiştir.

12 — Hendek hukuk hâkimi Ali Rıza karısı Ayşe imzasile yetim maaşı tahsis muamelesine itirazen verilen dilekçe ile Adliye vekâletinin tezkeresi üzerine Mülkiye tahsis şubesinden yazılan 6 - IV - 1940 tarihli müzekkere Divanı muhasebat heyeti umumiyesinde müddeiumumî huzurile okundu.

Muamele sahibi:

Hendek vakıflar idaresile belediyesi arasında tahaddüs eden bir ihtilâf neticesinde rüyet edilen davada müddeabih gayrimenkullerin keşfine karar verilmesi üzerine icab eden keşif kocası tarafından ayrı ayrı yapılarak buna aid zabıtnameler keşfin ikmal edildiği gün tanzim edilerek keşfi müteakib o akşam 21 kânunusani 1939 tarihinde hastalanarak şuurunu kaybetmiş ve zabıtnameleri imzaya kudreti kalmamış olduğunu Hendek asliye mahkemesi tarafından Cümhuriyet müddeiumumiliğine yazılan ve bir sureti dosyaya bağlı bulunan 1 mart 1939 tarihli yazıya atfen söyledikten sonra bu yüzden 6 şubat 1939 tarihinde vefatın vuku bulduğu kaydedilerek bu vaziyetin 1683 numaralı kanunun 42

12 — Hendek hukuk hâkimi Ali Rıza Oranın sureti vefatı 1683 numaralı tekaüd kanununun 45 nci maddesinde sayılan evsaf ve şeraite uygun olmadığından yetimlerine bağlanan maaşın tadili mümkün olamayacağına dair Divanı muhasebatça müttehaz karar mümasili hâdiseler hakkındaki mukarrerata uygun ve muvafık görülmüştür.

nci maddesine uygun olub kocasının vazife başında veya her halde vazife icabı olarak vefat ettiğinin sabit olduğunu ileri sürerek işinin 2514 numaralı kanunun 73 ncü maddesi uyarınca Divanı muhasebat heyeti umumiyesince tedkikile 1683 numaralı kanunun 42 nci maddesi mucibince yetim maaşı tahsis olunmasını taleb ve bu babda kocasının hastalığı ve vefatı hakkında verilmiş iki aded rapor, rapteylemektedir.

Şube müzekkeresinde; tescil dosyası tedkik edilerek kocasının vefatından dolayı tekaüd kanununun 49 ncu maddesine göre maaş bağlandığı görülmüş olub dairesinden alınan tezkerede de müteveffanın vaziyetinin yukarıda adı geçen raporlara nazaran kanunun 45 nci maddesine uygun olmadığı bildirilmekte;

Filhakika mevcud iki aded raporda Ali Rızanın hastalandığını ve tedavi altına alındığını ve nihayet öldüğü söylenmekte ise de bu vaziyetin vazife ile alâka ve münasebeti hakkında bir şey denilmemekte olduğu, Hendek asliye mahkemesinden Cümhuriyet müddeiumumiliğine yazılıb bir sureti dosyaya bağlı bulunan tezkereye nazaran da adı geçenin vazifesinden avdetini müteakib hastalandığı kabul edilebilirse de bu hastalığın vazife ile alâka ve rabıtasını gösteren bir kayid mevcud olmadığı gibi esasen haziran - ağustos 1931, eylûl - teşrinisani 1931 aylarına aid Divanı muhasebat raporları üzerine Meclisi Âlinin ittihaz buyurduğu 695 numaralı kararın 8 nci fıkrası (tekaüd kanununun 45 nci maddesi vazife esnasında kazaen veya mecruh olub da vefat edeceklere aid bir hükmü mahsus olub vazifeden avdet ederken hastalanıb da vefat edenler hakkında bir hükmü istisnaî olmadığından bu gibilere umumî ahkâma tevfikan maaş tahsisi muktazi bulunduğu karargir olmuştur) diye yazılı olduğundan iddiası gayri varid bulunduğu gösterilmiştir.

Mütaleasına müracaat olunan Müddeiumumî Enver Arkun, 1683 sayılı tekaüd kanununun 45 nci maddesi vazife esnasında kazaen veya mecruh olub da vefat edenlerin yetimlerine tahsis edilecek maaş mikdarını göstermekte olub bu hükmün vazifeden avdet ederken hastalanıb da vefat edenlerin yetimleri hakkında tatbikına imkân olmıyacağı cihetle vaki talebin kabulüne imkân olmadığı mütaleasında bulunarak icabı müzakere edildikte:

Muamele sahibinin ibraz eylediği vesikaya nazaran kocasının vazifesinden avdetini müteakib hastalanarak öldüğü anlaşılmakta ise de bu hastalığın vazifeden mütevellid olduğunu gösterir bir kayid ve malûmat mevcud olmamakla beraber Divanı muhasebatın haziran, ağustos, eylûl, teşrinisani 1931 üç aylık raporları üzerine Meclisi Âlice ittihaz buyurulmuş olan 695 sayılı kararın 8 nci fıkrasında: (Tekaüd kanununun 45 nci maddesi vazife esnasında kazaen veya mecruh olub da vefat edeceklere aid bir hükmü mahsus olub vazifeden avdet ederken hastalanıb vefat edenler hakkında bir hükmü istisnaî olmadığından bu gibilere umumî ahkâma tevfikan maaş tahsisi muktazi bulunduğu) gösterilmiş olmasına binaen yetimlerine derece üzerinden maaş bağlanmasına imkânı kanunî bulunmadığının cevaben tebliğine ve keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi Âliye arzına 2514 sayılı kanunun 73 ncü maddesi uyarınca karar verilmiştir.

13 — İstanbul Defterdarlığı istihlâk memuru iken malûlen tekaüdü icra kılınmış olan Ali Şükrü Yeniyıldız tarafından tekaüd muamelesine vaki itirazı üzerine 21 - XII - 1939 tarihli içtimada ittihaz olunan karar itirazen ikinci defa verilen arzuhal ile sebkeden istifsara cevaben Maliye Ivekâletinden gelen tezkere ve Mülkiye tahsis şubesinden yazılan müzekkere Divanı muhnasebat heyeti umumiyesinde Müddeiumumî huzurile okundu.

Arzuhalde : ilk defa kendisine 16 sene hizmet hesabile ikramiye verilmiş iken itirazı üzerine askerî kâtiblikten kadro harici kaldıktan sonra geçen müddet mevzubahs olarak ikramiye namile tekrar 147 lira verilmiş ise de :

1 - Emlâki milliyede müzayede memurluğunda muvazzaf memur iken kendisinin talebi olmadığı halde 1 - VI - 1927 tarihindeki teşkilâtda emvali metruke müzayede memurluğuna tahvil edilmiş ise de bu hususta kendisinin bir gûna taahhüdü olmadıktan başka bu tahvilin oranın muamelâtını islâh için yapıldığı, binaenaleyh burada geçen hizmetinin filî hizmet sayılması icabedeceği;

2 - Bakırköy emrazı akliye ve asabiye hastahanesinden verilmiş olan malûliyet raporunda hastalığının (bünye ve istidad ile fikri say ve mesuliyet korkuları gibi vazife yüzünden) olduğu ka-

13 — Muamele sahibinin emvali metrûke müzayede memurluğunda ücretle geçen hizmetinin tekaüd hakkı bahşeden hizmetlere ilâvesi mümkün olamıyacağı gibi maaş bağlanması için meşrut olan 20 senelik filî hizmetin altı aydan fazla kesirlerin seneye iblâğı suretile ikmali de emsali hakkında müttehaz kararlarla tecviz edilmemiş bulunmasına binaen Divanın bu hususlaki reddi muvafık görülmüştür.

bul edilmiş iken her nasılsa tekaüd kanununun 26 ncı maddesine göre kabulü cihetine gidilmiş olduğundan 31 ağustos 1933 tarihinden 31 mayıs 1935 tarihine kadar açık maaşı almak suretile geçen müddetin resmen mezun bulunduğu surette kabulile hizmeti filiyeden addi muvafıkı muadelet olacağı;

3 - Hizmet müddeti 20 seneden fazla ise de üç ay noksan olsa dahi altı aydan fazla kesirlerin iblâğı icabedeceğinden bu cihetin de nazarı itibare alınması beyan ve maaş tahsisi taleb olunmaktadır.

Vekâlet tezkeresinde; tahsis muamelesinin istinad ettiği kanunî sebeblerin Divanda mahfuz tahsis dosyasında münderiç olduğu ve 3-I-1940 tarihli Heyeti umumiye kararına göre muktazi tadilât yapılmış olub itirazname mündericatı başkaca tadili icabettirecek kanunî esaslardan ari bulunduğu bildirilmektedir.

Şube müzekkeresinde ise; Tahsis dosyasına nazarana mumaileyhin malûlen tekaüde sevkedildiği ve evrakı merbuta meyanında bulunan ve ilk itiraz üzerine yazılmış olan 12 - XII - 1939 tarihli ve 2782/171 numaralı derkenarda da tafsilen arzolunduğu veçhile bidayeten 16 sene 4 ay 17 gün filî hizmet tesbit edilerek 16 sene üzerinden ikramiye verildiği ve bu muamelede cihet askeriyede açık maaşı almak suretile geçen müddetin hizmet hesabına alınması muktazi iken zuhul edildiği anlaşılması üzerine Heyeti umumiyece ittihaz buyurulan karar mucibince 2 teşrinievvel 1337 tarihinden 17 K. sani 1341 tarihine kadar devam eden ve üç sene 3 ay 16 günden ibaret olan bu müddet ilâve edilmek suretile hizmet müddeti 19 sene 8 ay 3 güne baliğ olmakla iblâğan yirmi sene üzerinden müstahak olduğu ikramiyeye nazaran farkının ayrıca tesdil olunduğu anlaşılmış ve emvali metrûke müzayede memurluğunda ücretle istihdam edilmiş olub bu hizmete tayini ne sebeb ve suretle vaki olursa olsun ücretle geçen bu müddetin kabulü mümkün olamayacağı gibi lâğvi memuriyetten sonra açık maaşı almak suretile geçen müddet hastaliğile geçmiş ve bu hastalık vazifeden doğmuş olsa dahi bu müddetin filî hizmet sayılması kabil olamıyacağından ve Meclisi Âlinin 1048 numaralı kararının dördüncü fıkrasının sarahati muvacehesinde 19 sene 8 ay 3 gün hizmetin iblâğen 20 sene addile maaş tahsisine de imkân olmadığından vekâletçe de mütalea edildiği veçhile tadil muameleyi mu-

cib bir sebeb görülemediği beyan kılınmaktadır. Mütaleasına müracaat olunan müddeiumumî Enver Arkun :

Müddeinin evvelce vaki olan müracaati üzerine şayanı kabul olan açık müddeti filî hizmetine ilâve edilmiş olub emvali metrûke müzayede memurluğunda ücretle istihdam edilmiş olmasına binaen işbu hizmeti ile memuriyetinin lâğvı dolayısile açıkta geçirdiği müddetin filî hizmet addedilmesine imkân olmadığından hakkında tatbik edilen muamelenin kanuna uygun olduğu mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundukta :

185 numaralı tefsir kararında (1683 numaralı askerî ve mülkî tekaüd kanununun 23 ncü maddesinde yazılı filî hizmet, memuriyet sıfatı uhdesinde baki kaldığı halde maaşlı geçen müddettir) ve Divanı muhasebatın eylûl - teşrinisani 1937 raporları üzerine ittihaz buyurulan 1048 sayılı kararın 4 ncü fıkrasında (..... tekaüd kanununun 43 ve 26 ncı maddeleri mucibince malûliyet ve tahdidi sin dolayısile tekaüd maaşına kesbi istihkak için 20 ..... sene filî hizmet lâzım olub bu müddetler filen ikmal edilmemiş ise itibarî hizmetlerin nazarı itibare alınmayacağ 1695 sayılı kararla kabul edilmiş ve 6 aydan fazla kesirlerin seneye iblâğı da itibarî zamdan başka bir mahiyette görülmemiş olduğundan Divanca tatbik olunan muamele muvafık görülmüştür) diye yazılı olmasına ve muamele sahibi emlâki metrûke müzayede memurluğunda ücretle istihdam edilmiş olub bu hizmete tayini her ne suretle olursa olsun ücretle geçen hizmetinin tekaüd hesabında itibara alınması mümkün olamıyacağına ve 19 sene 8 ay filî hizmetine mukabil 20 sene üzerinden maaş tahsisi yolundaki talebinin kabul ve tervicine de imkân bulunmadığına ve keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi Âliye arzına ve kendisine de tebliğine 2514 sayılı kanunun 73 ncü maddesi hükmüne istinaden karar verilmiştir.

14 — Balıkesir Asliye ceza hâkimi Osman Ragıb (Canönyıl) ailesine bağlanan maaşa aid olub Adliye vekâleti Zat işleri müdürlüğünce tanzim edilerek tescili için Divana gönderilen evrakın Üçüncü dairece reddine itirazen Adliye vekâletinden gelen tezkere ile Mülkiye şubesinin müzekkeresi Divanı muhasebat Heyeti umumiyesinde müddeiumumi huzurile okundu.

Daire kararında; mumaileyhin Eskişehir Müddeiumumisi iken Düzce Müddeiumumisi Ta-

14 — Hâkim Osman Ragıb Canönyılın sureti vefatı 1683 numaralı kanunun 45 nci maddesine temas eder mahiyette olmadığından Divanı muhasebatın bu babdaki kararı muvafık görülmüştür.

hir hakkında tahkikata memur edilerek oraya gönderildiği ve ailesi tarafından vaki müracaat üzerine Düzce noteri Mustafa Nuriden alınan ve dosyada bağlı bulunan izahnamede tahkikatın üçüncü günü kendisi yatmakta olduğu Düzcedeki Trabzon oteline çıkarken ayağı kayarak merdivenden aşağı düşmüş ve ayağı fena halde incinmiş olduğunun yazılı bulunduğu ve Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâleti Hıfzıssıhha işleri dairesi reisliğinin 22/2062 sayılı tezkeresi suretinde Eskişehir Memleket hastanesi sıhhî heyetinin 1 kânunusani 1940 tarih ve 173 sayılı raporunda adı geçenin vazifeten Düzcede bulunduğu esnada 15 teşrinisani 1938 tarihinde düştüğü ve bundan dolayı sağ (rükbede) bir kontosyon neticesi şiş ödem ve tereffüü hararet ile müterafik bir (hidrops) teşekkül ettiği, bir ay devam ettikten sonra ateşin tedricen düştüğü ve bu sırada mumaileyhin geçirmiş olduğu intan tesirile miyokradit ârazı şiddetli ademi intizam ciheti üsret teneffüsü (Hipotonsiyom) görülmeğe başladığı ve bu ârızaları dolayısile sık, sık hâd zaafı kalb akislerinden dolayı daimî surette tedavi görürken naklen tayin edildiği Balıkesir Aslî ceza hâkimliği vazifesinde 23 teşrinisani 1939 tarihinde mutaddan fazla çalıştığı bir günün akşamı anî olarak hâd zaafi kalbden vefat ettiği ve mevti mucib olan hâd zaafı kalbin, vazifeten Düzcede bulunduğu sırada düşerek sağ rükbesinde zuhur eden Artrittin sebebiyet verdiği miyokraditten tevellüd ettiği anlaşılmış ve miyokraditlerde anjin döpvatrinin zuhuru fennen mümkün bulunduğu Balıkesir merkez Hükûmet tabibinin 15 teşrinisani 1939 tarih ve 329 sayılı raporunda Osman Ragıbın anjin döpvatrinden öldüğü hakkındaki beyanatı da bu kanaati tevlid eder mahiyette görüldüğü ve binaenaleyh mumaileyhin ölümünde vazife esnasında düşmeden mütevellid sağ rükbedeki artrittin âmil olduğu kanaatine varılmış olmakla vaziyetinin 1683 sayılı kanunun 45 nci maddesinin hazerde kendisinin sunu taksiri olmıyarak vazife icabı mecruh olub tedavi sırasında vefat eden (fıkrasına) uygun olduğu zikredildiği ve Balıkesir Cümhuriyet Müddeiumumiliğinin 19 kânunuevvel 1939 tarih ve 1406 sayılı yazısının son fıkrasında Osman Ragıbın Balıkesirdeki vazifesine başlamasından ölümüne kadar devam eden iki ay zarfında 183 dava neticelendirmek gibi büyük bir gayret ve vazifesine bağ-

lılık gösteren Ragıb Canonyılın ölümü fazla mesaiden ileri geldiği kanaati hâsıl olduğu yazılı bulunduğu ve bu itibarla ailesine 1683 numaralı tekaüd kanununun 45 nci maddesine tevfikan maaş bağlandığı görülmüştür.

Balıkesir merkez Hükûmet tababetince verilmiş olub dosya arasında bulunan 5 - XII - 1939 tarihli ve 329 numaralı raporda mumaileyhin anjin döpvatrinden vefat ettiği yazılı olub gerçi Sıhhiye vekâletince ölümün vazifeye raptı hususunda mesned ittihaz olunan Eskişehir memleket hastanesi heyeti sıhhiyesinin 1 - I - 1940 tarihli ve 179 numaralı raporunda mevti mucib olan had zâfı kalbin Düzcede bulunduğu sırada düşerek sağ rükbesinde artrit olduğu ve bu artrittin sebebiyet verdiği miyokarditin tevlid ettiği bir arıza olduğu kanaati izhar edilmiş ve vekâletçe de miyokaraditlilerden anjin döpvatrinin zuhuru fennen mümkün bulunduğu mütaleasile ölümü 1683 numaralı kanunun 45 nci maddesindeki mecruh olub tedavi sırasında vefat eden fıkrasına temas ettirilmiş ise de vekâlet tezkeresinde ölümü mucib olan anjin döpvatrinin sukut neticesinde hâsıl olan arızaya raptı mümkün olduğu yazılı olub mümkün olan bir şeyin vaki olması da olmaması da varid olduğundan ölümünün mucib olan hastalığın sukut neticesindeki arızaya raptı katiyen tesbit edilememiş olduktan başka bu cihet katği olarak kabul olunsa bile 45 nci maddenin mevzubahs fıkrası kazaen hâdis olan mecruhiyetin tedavisi sırasında vuku bulan ölümden dolayı bu madde hükmünün tatbikını âmir bulunmuş ve eldeki hâdisede ise bir mecruhiyet mevcud olmayıb ölümün yukarıda izah olunduğu üzere düşme hâdisesinden mütevellid bulunduğu meşkûk bir hastalık neticesinde vuku bulmuş olmasına ve Meclisi Âlinin 695 numaralı kararının 8 nci ve 1038 numaralı kararının 2 nci fıkralarına nazaran vazifeden dolayı hastalanıb da vefat edenler hakkında 45 nci maddenin tatbikı mümkün bulunmamasına mebni yapılan tahakkukun kabul ve tescili cihetine gidilemiyeceğinden tahsis evrakının reddine karar verildiği;

Vekâlet tezkeresinde ise;

Balıkesir asliye ceza hâkimi Osman Ragıb Canonyıl yetimlerine vazife icabı olarak bağlanan maaş hakkında üçüncü dairece ittihaz olunan karara nazaran mütalealarının bildirilmesi

Sıhhat ve içtimaî muavenet vekâletine yazılmıştı. Cevaben varid olan 8 - IV - 1940 tarih ve 71/5849 sayılı yazıda mumaileyhin ölüm vaziyetinin 1683 sayılı kanunun 45 nci maddesinin (hazerde kendi sunutaksiri olmayarak vazife icabı mecruh olub tedavi sırasında vefat eden) fıkrasına uygun görülmesi esbabı 5 - II - 1940 tarih ve 2062 sayılı yazıda mufassalan arzedilmiş olub bu kere gönderilen Divanı muhasebatın yazısı üzerine evvelki fennî kanaati tekidden başka dermeyan edilecek bir mütalea bulunmadığı işar kılınmış olduğundan keyfiyetin bir kere de Umumî heyette görüşülmesi istenilmektedir.

Müddeiumumî Enver Arkun, müteveffa Balıkesir asliye ceza hâkimi Osman Ragıbın vefatı keyfiyetinin 1683 sayılı tekaüd kanununun 45 nci maddesinde tasrih edilen kendisinin sunutaksiri olmayarak vazife icabı kazaen veya mecruh olub tedavi sırasında veya icra olunan ameliyat neticesinde vefat gibi hallerden birine müşabih bulunmamakta olmasına binaen ailesine işbu maddei kanuniyeye tevfikan yetim maaşı tahsisi kabil olmıyacağı mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundukta:

Üçüncü daire kararında gösterildiği üzere, muamele sahibi Balıkesir asliye ceza hâkimi Osman Ragıb Canonyılın ölümünü intac eden hastalığın sukut neticesinde hâsıl olduğu iddia olunan arızaya raptı katğiyetle tesbit edilememiş olmakla beraber bu cihet kabul edilmiş olsa bile 1683 numaralı kanunun 45 nci maddesinde kendi sunutaksiri olmayarak vazife icabı kazaen veya mecruh olub tedavi sırasında veya icra olunan cerrahî ameliyat neticesinde vefat eden zabitler ile mülkî ve askerî memurların yetimlerine birinci derece malûliyet maaşının % 75 i tahsis olunacağı musarrah olub, eldeki hâdisede ise kaza neticesinde hâdis olmuş bir mecruhiyet mevcud olmayıb mahiyeti meşkûk bir hastalık neticesinde vuku bulmuş olan ölümün, bir sene evvel vukua gelmiş ve tedavi görmüş bulunan düşme hâdisesine ircaı suretile yetimleri hakkında sözü geçen 45 nci maddenin tatbikına kanunî imkân bulunmadığından tescil talebinin reddile tahsis evrakının Adliye vekâletine iadesine ve keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi Âliye arzına 2514 sayılı Divanı muhasebat kanununun 73 ncü maddesi uyarınca karar verilmiştir.

15 — Nafia vekâletinden yazılan 15 nisan 1940 tarih ve 2-158/4295/4717 numaralı tezkere üzerine Mülkiye Tahsıs şubesinden yazılan mütaleaname, D. M. Heyeti umumiyesinde M. Umumî Enver Arkun huzurile okundu.

Vekâlet tezkeresinde;

İstihkâm yüzbaşılığından müstafi olub Çanakkale Nafia fen memurluğundan dolayı talebi üzerine 1 eylûl 1938 tarihinden itibaren tekaüdü icra kılınan Memed Edib Con üç arzuhal verib bunun ilk ikisinin hizmet tesbiti hakkında ve üçüncüsünün de tekaüdlük talebine dair bulunduğu ve kendisine üçüncü arzuhale göre ve 1683 numaralı tekaüd kanununun 8 nci maddesinin beşinci fıkrasına tevfikan arzuhalin kaydını takib eden ay başından itibaren maaş bağlanmış olduğu halde buna itiraz ederek tekaüd maaşı mebdeinin, tekaüdlük talebini ihtiva etmiyen 27 eylûl 1935 tarihli ilk arzuhale göre tayin ve tashihini istemekte olduğundan bahsile itirazın tedkikile neticesinin bildirilmesi ve bu babdaki dosyasının iadesi taleb edilmektedir.

Şube müzekkeresinde; tekaüd kanununun 8 nci maddesinin beşinci fıkrası (Mülkî memurlardan açıkta iken tekaüdü icra edilenlere tekaüd talebleri hakkındaki istidalarının kaydını ve yahud tekaüde sevkleri hakkındaki karar tarihini takib eden ay başından) diye yazılı bulunmasına ve adı geçene, açıkta iken tekaüdlüğünü istediği 1 ağustos 1938 tarihli arzuhalini takib eden 1 eylûl 1938 den itibaren tekaüd maaşı bağlanmış olmasına ve dosya meyanında bulunan Millî Müdafaa vekâletinin 6 - IV - 1939 tarihli tezkeresinde yazılı olduğu üzere mevzubahs ilk iki arzuhal tekaüdlük talebini ihtiva etmeyib tekaüdlüğüne aid bazı hidematın tesbiti ile buna aid vesikanın talebine dair bulunmasına ve arzuhalde bahsettiği 15 - X - 1935 tarihli arzuhaline dair dosyada da bir malûmat bulunmadığı yine Millî Müdafaa vekâletinin diğer tezkeresinde yazılı olmasına göre tekaüd maaşının mebdeinin tashihi için kanunî bir yol görülmememte olduğu gibi arzuhalinde teşkilâtı mahsusada ifa eylediği hizmetin tekaüdlük hesabına dahil edilmesi hakkında vaki müracaati üzerine Arzuhal encümenince ittihaz olunan kararın bazı parçalarını alarak bunların delâletile ilk müracaatinin tekaüdlük talebi olduğu ileri sürülmekte ise de bir sureti dosya meyanında bulunan mezkûr kararın mütaleasından da anlaşıldığı veçhile bu karar münhasır

15 — Muamele sahibi Edib Conun 1 ağustos 1938 tarihinden evvel tekaüd talebinde bulunduğu tevsik edilememiş olduğu cihetle mezkûr tarihi takib eden ay başından itibaren bağlanan maaş mebdeinin değiştirilmesi mmükün olamıyacağına dair Divanı muhasebatça müttehaz karar tekaüd kanunu hükümlerine uygun görülmüştür.

ran mumaileyhin teşkilâtı mahsusada ifa eylediği hizmetin tevsik ve tesbitine dair olub tekaüdlük talebi ile hiç bir alâkası ve münasebeti olmamasına göre bu cihetin de tekaüd maaşı mebdeinin değişmesi için ortada bir sebeb görülememekte ve tekaüdlüğüne esas tutulmuş olan arzuhalinde alelıtlâk tekaüdlük talebinde bulunarak evvelce böyle bir talebi vaki olduğunu söylememiş olması da bu mütaleayı tevlid etmekte olduğu gösterilmiştir.

Mütaleasına müracaat olunan Müddeiumumî Enver Arkun :

Açıkta iken tekaüdlüğünü istediği anlaşılan müddeinin bu babdaki 1 ağustos 1938 tarihli arzuhali tarihini takib eden eylûl 1938 ibtidasından itibaren tekaüd maaşı tahsisi suretile tatbik edilen muamele uygun olub bundan evvel tekaüdlüğünün icrası hakkında müracaatta bulunduğunu tevsik eylediği takdirde tekaüd maaşının mebdeinin ona göre tashihi tabii bulunduğu cihetle halen yapılacak bir muamele olmadığı mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundu. Neticede;

Tahsis şubesi müzekkeresinde gösterildiği üzere 1683 sayılı tekaüd kanununun 8 nci maddesinin 5 nci fıkrasında (Mülkî memurlardan açıkta iken tekaüdü icra edilenlere tekaüd talebleri hakkındaki istidalarının kaydini takib eden ay başından) diye yazılı olub muamele sahibi Edib Conun açıkta iken 1 ağustos 1938 tarihli arzuhali ile tekaüdünün icrasını istemesi üzerine bu talebini takib eden 1 eylûl 1938 tarihinden itibaren tekaüd maaşı bağlanmış olmasına ve evvelce vermiş olduğunu iddia eylediği ilk iki arzuhalin tekaüd talebi ile alâkası olmayıb sicilline geçmemiş olan bazı hizmetlerinin tevsik ve tesciline dair olduğu ve 15 - X - 1935 tarihli arzuhalinin dosyasında mevcud olmadığı ve buna dair bir kayid de bulunmadığı Millî Müdafaa vekâletinden bildirilmesine ve ibraz eylediği Arzuhal encümeni kararı munhasıran mumaileyhin teşkilâtı mahsusadaki hizmetinin kabulüne dair olub tekaüdlük talebine dair bir kaydi ihtiva etmemekte bulunmasına binaen tekaüd maaşı mebdeinin tadiline mahal olmadığına ve ancak 1 ağustos 1938 tarihinden evvel vukuunu iddia eylediği tekaüdlük talebleri kaydi resmî ile tevsik olunduğu takdirde nazarı dikkate alınacağının kendisine tebliğine ve keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi Âliye arzına 2514 sayılı kanunun 73 ncü maddesi uyarınca karar verilmiştir.

16 — Millî Müdafaa vekâleti müsteşarlığından mütekaid General Nazmi Soluğun derece ile tadil edilen tahsis muamelesinin reddine dair üçüncü daire kararile yazılan red takririne itirazen Millî Müdafaa vekâletinden gelen tezkere D. M. U. H. de müddeiumumî huzurile okundu:

Red takririnde; Millî Müdafaa vekâleti müsteşarlığından mütekaid Korgeneral Nazmi Soluğun derece ile tadil edilen maaşına aid olub Millî Müdafaa vekâleti mütekaidin şubesinden tescili için Divana gönderilen tahsis bordrosuna bağlı evrakın tedkikinde :

1683 sayılı askerî ve mülkî tekaüd kanununun 3 ncü maddesini değiştiren 3360 numaralı kanunun (F fıkrası delâletile 2162 numaralı kanunun ikinci maddesi mucibince sıhhî ahvaline binaen tekaüd edilen mumaileyhe itibarî zamlarla mecmuu 58 sene hizmeti üzerinden ve 1 teşrinisani 1939 tarihinden itibaren 313 lira 20 kuruş maaş tahsis edilmişiken tekaüdlüğünü icab ettiren göz arızasının vazifeden ileri geldiğinden bahisle 5 nci derece malûliyet farkı olarak 93 lira 40 kuruşun ilâvesile maaşının 406 lira 60 kuruşa iblâğ edildiği ve 551 numaralı kanuna tevfikan 25 lira terfih zammı verildiği görülmüştür. Mumaileyhin ilk defa Konya hastanesi heyeti sıhhiyesince 18 haziran 1932 tarihinde yapılan muayenesine aid raporunda gösterilen göz arızasile kalb eviyesindeki tevessü ve dahame daimî sabit hizmetlerde istihdamını icab ettirir mahiyette görülerek terfih kanununun 14 ncü maddesile 1683 numaralı kanunun 31 nci maddesine tevfikan icrayi tekaüdü sıhhat işleri dairesince tasdik edilmiş olduğu halde Erkâni harbiyei umumiye riyasetile yapılan muhabere ve Âli askerî şûraca ittihaz olunan karar üzerine tekaüdünden sarfı nazar olunarak istihdam edilmekte iken 11 kânunuevvel 1932 tarihinde Gülhane hastanesinde yapılan muayenesine istinaden sıhhiye dairesince tekrar tekaüdüne lüzum gösterilmiş olmasına rağmen istihdamına devam olunduğu ve bundan sonra 21 - VII - 1938 tarihinde bir daha Gülhane ve 25 - IX - 1939 tarihinde de Ankara merkez hastanelerinden verilen raporlar üzerine 3360 numaralı kanunun (F) fıkrası delâletile 2162 numaralı kanunun ikinci maddesine tevfikan müddeti hizmetine göre tahsis edilen maaşın derece ile tadilini taleb etmesinden dolayı 1932 ve 1938 tarihli raporlardaki göz arızasının bir sene zarfında çok ağır olan vazifesinin tesirile artmış olduğu beyanile ve Anka-

16 — Emekli Korgeneral Nazmi Soluğun gözlerindeki miyopî hastalığı daha ziyade vilâdî olub bunun zuhur ve ilerlemesinde, vücudün henüz tam icab eden tekâmülü iktisab etmemiş olduğu gençlik ve mekteb yaşlarındaki göz çalışmasının dahli düşünülebilirse de 25 - 30 yaşından sonraki göz faaliyetinin, hastalığın ilerlemesine tesiri kabul edilemiyeceği Gülhane hastanesi heyeti sıhhiyesinin katği mütaleanamesinden anlaşılmakta olduğu cihetle maaşının tadili hakkındaki talebinin reddi muvafık görülmüştür.

ra merkez hastanesinin 25 - IX - 1939 tarihli raporu üzerine tekaüdü cihetine gidilmiş ve mevcud arızanın 551 numaralı kanunun 38 nci bendine uygun bulunduğu sıhhat işleri dairesince tasdik edilmiş ise de Gülhane hastanesinin 21-VII-938 tarihli raporunda hastalık ve malûliyetin fennen tabiat ve sebebi gösterilmemiş olduğundan bu hususun ikmal ettirilmesi istizah edilmiş idi. Mezkûr hastane heyeti sıhhiyesi tarafından 3 şubat 1940 tarihinde raporun arkasına yazılan derkenarda (Miyoplu hastalığı daha ziyade vilâdî bir neşvünema faktürüne merbut bir hastalık olub bunun zuhur ve ilerlemesi de vücudun henüz tam icab eden tekâmülü iktisab etmemiş olduğu gençlik ve mekteb yaşlarındaki göz çalışmasının dahli düşünülebilirse de 25 - 30 yaşından sonraki göz faaliyetinin hastalığın ilerlemesine tesiri kabul edilemez) denilmiş olduğundan heyeti sıhhiyenin bu izahatına rağmen mevcud arızanın vazife ile alâkalandırılarak maaşının derece ile tadili nasıl mümkün görüldüğü hakkında tekrar yapılan istizaha sıhhat işleri dairesinden verilen karşılıkta : (Emekli korgeneral Nazmi Soluğa aid Gülhane hastanesinin 21 - VII - 1938 tarihli raprunda yazılı miyopi gerçi ilâve edilen meşruhat dahilinde bünyevî mahiyette ise de adı geçenin tekaüdlüğünü icabettiren Ankara hastanesinin son raporunda kiristalenlerdeki sikleroz hâdisesinin ilerlemesinde mesainin tesiri olacağı gerek ârâz hanesindeki (mesai mevcud arızanın ilerlemesine sebebiyet verir) cümlesinden ve gerek rapora ilâve edilen fennî mütaleadan anlaşılmaktadır. kendisini daimî kontrol ve tedavi altında bulunduran Ankara hastanesinin muahhar raporlarına ve bunlardaki fennî mütalealara istinaden derece tayin edildiği) bildirilmiş ise de;

Gülhane hastanesinin 27 - VII - 1938 tarihli raporuna mezkûr hastane heyeti sıhhiyesince yazılan zeyil derkenarında; 25 - 30 yaşından sonraki göz faaliyetinin hastalığın ilerlemesine tesiri kabul edilemez denildiği halde Ankara merkez hastanesinin 25 - IX - 1939 tarihli raporunda (mesaii mevcud arızanın ilerlemesine sebebiyet verir) denildiğine göre her iki mütalea birbirine mübayin görülerek Gülhane hastanesinin mütaleası hastalığın göz faaliyetinden değil esasen bünyevî olub zamanla artmış olması merkezinde bulunduğu kanaatini vermekte olduğundan her iki hastanenin mütalealarına tekrar müracaat olunarak alınacak neticeye göre keyfiyetin Sıhhat iş-

leri dairesince bir daha tedkik ettirilmemesi sebebinin beyanı mealindeki son istizaha karşı da yine Sıhhat işleri dairesinden yazılan derkenarda, Nazmi Soluk hakkında mutahassıslar fennî mütalealarını raporlara yazmışlardır. Buna ilâve edilecek başkaca fennî bir mütalea yoktur.

22 - II - 1940 tarih ve 21013 sayılı ilâmda bildirildiği veçhile uzun zamandanberi müşarileyhi daimî kontrol ve tedavi altında bulunduran cismi büllürilerde ileri derecede iskloroz katarak başlangıcı bulunduğunu tesbit eyleyen Ankara heyeti sıhhiyesinin Gülhane hastahanesi raporlarından 14 ay muahhar raporlarına istinaden derece tayin edildiği bildirilmiş olmakla ikinci derecede yapılan tedkikatta: mumaileyhin tekaüdlüğünün tasdika iktirandan bir hafta evvel Ankara Cebeci hastahanesince yapılan muayenesine aid 25 - IX - 1939 tarihli raporda gözdeki miyopi ve katarakt başlangıcı zikrolunduktan sonra bu ârızanın ilerlemesine mesainin sebebiyet verebilmesi ihtimalâtı fenniyeden bulunduğu mütaleasına müsteniden beşinci dereceden icrayi tekaüdü sıhhat işleri dairesince kabul edilmiş bulunmakta ise de bundan evvel Gülhane hastahanesinde yapılan muayenesine aid 21 temmuz 1938 tarihli raporun teşhis ve enzar sütununun imlâ edilmemiş olmasından dolayı ikmalen ve Ankaranın Cebeci hastahanesi raporundan muahharan Gülhane hastahanesi heyeti sıhhiyesinden yazılan 3 şubat 1940 tarihli mütaleanamede miyopi hastalığı daha ziyade vilâdî olub bunun zuhur ve ilerlemesi de vücudun henüz tam icabeden tekâmülü iktisab etmemiş olduğu gençlik ve mekteb yaşlarındaki göz çalışmasının dahi düşünülebilirse de 25 - 30 yaşından sonra göz faaliyetinin hastalığın ilerlemesine tesiri kabul edilemiyeceği bildirilmiş olmasına göre esasen her iki rapora nazaran miyopi olduğu kabul edilen hastalığın ilerlemesine bu katğı mütalea karşısında çalışmanın tesiri olmayıb sinninin ilerlemesi sebebiyet vermiş olduğuna kanaat edilmekte olduğundan tadil muamelesinin reddine 2514 numaralı Divanı muhasebat kanununun 73 ncü maddesi mucibince Umumî Heyette kabili tedkik olmak üzere 3 ncü dairece karar verilmiş olduğu yazılı bulunmaktadır.

Buna itirazen Millî Müdafaa vekâletinden yazılan 18 - IV - 1940 tarih ve 22499/6348 sayılı tezkerede;

Kor general Nazmi Solukun tekaüdlüğünün

malûliyet derecesi üzerinden tadili dolayısile vaki istizahlara Sıhhat işleri dairesince fennî esaslara müstenid cevablar verilmiş ve fakat tadil muamelesi 3 ncü dairece reddedilmiştir. 2514 numaralı Divanı muhasebat kanununun 73 ncü maddesine tevfikan Umumî heyet tarafından da keyfiyetin tedkik ve müzakeresi istenilmekte olduğu anlaşılmıştır.

Mütaleasına müracaat olunan Müddeiumumi Enver Arkun dosya arasında mevcud olan sıhhî heyetler raporlarına göre gözlerde mevzubahs olan miyopi hastalığını vazifeden mütevellid olarak kabul etmeğe imkân görülmediği mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundu:

Neticede;

Üçüncü dairenin red kararında gösterildiği veçhile muamele sahibi emekli korgeneral Nazmi Soluğun tekaüdlüğünün tasdika iktiranından bir hafta evvel Ankara Cebeci hastanesince yapılan muayenesine aid 25 - IX - 1939 tarihli raporda gözdeki miyopi ve katarakt başlangıcı zikrolunduktan sonra bu ârızanın ilerlemesine mesainin sebebiyet vermesi ihtimalâtı fenniyeden bulunduğu mütaleasına müsteniden 5 nci dereceden icrayı tekaüdü Millî Müdafaa vekâleti Sıhhat işleri dairesince kabul edilmiş ise de Gülhane hastanesinde yapılan muayenesine aid 21 temmuz 1938 tarihli raporun teşhis ve enzar sütununun imlâ edilmemiş olmasından dolayı ikmalen ve Ankara Cebeci hastanesinin raporundan sonra Gülhane hastanesi Heyeti sıhhiyesinden yazılan 3 şubat 1940 tarihli mütaleanamede hastalığı daha ziyade vilâdî olub bunun zuhur ve ilerlemesinde vücudun henüz tam icab eden tekâmülü iktisab etmemiş olduğu gençlik ve mekteb yaşlarındaki göz çalışmasının dahli düşünülebilirse de 25 - 30 yaşlarından sonraki göz faaliyetinin, hastalığın ilerlemesinde tesiri kabul edilemiyeceği bildirilmiş olmasına ve her iki rapora göre miyopi olduğu kabul edilen hastalığın ilerlemesine - bu katği mütalea karşısında - çalışmanın tesiri olmayıb sinnin ilerlemesinin sebebiyet vermiş olduğunu kabul etmek icab edeceğinden sözü geçen red kararının tadiline mahal görülmediğinden evrakın Millî Müdafaa vekâletine iadesine ve keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi Âliye arzına 2514 sayılı Divanı muhasebat kanununun 73 ncü maddesi uyarınca karar verilmiştir.

17 — Bursa Sedbaşı Veledi Harat mahallesi Abdülâziz çıkmazı 3 numarada Pirlepeli Memedoğlu Âdem Sorun imzasile verilen dilekçe ve M. M. vekâletinden alınan mütaleaname D. M. U. H. de Müddeiumumî Enver Arkun huzurile okundu.

Muamele sahibi dilekçesinde, harb malûlü olduğu Askerî temyiz mahkemesince kabul olunması üzerine 1932 senesindeki rapora göre 4 ncü ve eylûl 1939 tarihli raporla da 1 nci dereceden tekaüdü icra kılınmış ise de malûliyetin değişmez mahiyette olmasına binaen bidayetten itibaren birinci dereceden kabul edilmesi lâzım geldiğini ve vekâletçe 1 teşrinievvel 1336 tarihinden ieibabaren birinci dereceden 300 kuruş maaş tahsis edilmiş ve yirmi beş lira terfih zammı verilmesi hakkında muamele ifa kılınmış olduğu halde 1932 senesinden evvele aid raporu bulunmadığından maaşının haziran 1932 tarihinden itibaren tahsis olunduğunu bilâhare kendisine verilen resmî senedden öğrendiğini ve maaş tahsisi için eylûl 1336 senesinde şubeye müracaat ettiği halde bu müracaatın ifadeye müstenid bulunduğu hakkında Divandan yapılan istizah üzerine maaşının 1336 senesinden verilmediğini ve bu müracaatına aid istidanın, Bursa Hükûmet konağının yanmış olması hasebile bulunmadığından müracaatın idare heyeti kararile tevsik edildiğini beyan ederek 1932 senesinden bağlanan maaş mebdeinin 1336 senesine tashihini taleb eylemektedir.

Beyanı mütalea olunmak ve yine iade edilmek üzere dilekçenin leffile Millî müdafaa vekâletine yazılan tezkereye alınan karşılıkta (Bu malûlün büyük harbde Anse Falit letarjik hastalığına mübtelâ olduğundan malûliyet maaşı tahsisi talebinde bulunmuş, fakat ilk tedavi gördüğü hastane raporunu ibraz edemediğinden dolayı talebi reddedilmiş ise de Askerî temyiz mahkmesine açtığı dava neticesinde mahkemenin 8 - V - 1939 tarih ve 376/142 numaralı kararile büyük harb malûlü olduğu kabul edildiğinden ve Sıhhiye dairesince de malûliyeti birinci dereceden tasdik edildiğinden kendisine ilk müracaat tarihini takib eden ay başı olan 1 teşrinievvel 1336 dan itibaren birinci dereceden maaş bağlanıb berayi tescil Divana gönderildiği halde bu erin 1932 senesinden daha eski raporu olmadığından malûliyet derecesinin neye istinaden 1336 senesinden itibaren kabul edildiği mealindeki istizah üzerine

17 — Muamele sahibi Adem Sorunun mayıs 1932 tarihinden evvel müracaatı ve malûliyeti tevsik edilemediği cihetle maaş mebdeinin değiştirilmesi hakkındaki talebinin reddi muvafık görülmüştür.

keyfiyet Sıhhiye dairesince bir daha tedkik edilerek malûliyeti 4-VI-1932 tarihinden itibaren 4 ncü ve 8 - VIII - 1939 dan itibaren de birinci dereceden kabul edilmiş ve malûliyet maaşı da ona göre yeniden ve tadilen tahsis edilerek bu tahsis işi de Divanca 60792 tescil numarasile tasdik kılınmış olan bu er hakkındaki bilûmum muhabere ve tahkikat evrakı tescil dosyasında mevcud olduğu beyan edilmiştir.

Askerî tahsis şubesinden yazılan mütaleanamede ise:

Büyük harb malûlü olmasından dolayı maaş tahsisi için 1932 senesinde müracaatta bulunan muamele sahibi Âdem Sorunun vaka zamanına aid raporu olmamasına binaen maaş tahsis edilemiyeceği hakkında Millî müdafaa vekâleti mütekaidin şubesinden verilen cevab üzerine Askerî temyiz mahkemesine müracaat edib bu mahkemeden verilen 8 - V - 1939 tarih ve 376/142 numaralı kararda (Davacı Âdemin Büyük harbde 162. Alayda asker olduğu ve 1335 senesinde kıtasile beraber esir düştüğü ve esarette iken Ansefalit Leterjik'den hastalanarak hastaneye gönderilmiş olduğu en yakın âmirlerinden yapılan tahkikat ve şahadetle tebeyyün ettiği ve Bursa askerî hastanesinden verilen 4 - VI - 1932 tarihli ve 789 numaralı raporlarda mumaileyhin Ansefalit Leterjik hastalığı geçirdiği ve bu günkü malûliyetinin de bu illetten mütevellid olduğu katği surette tesbit edildiği ve sıhhat işleri dairesinin 25 teşrinievvel 1935 tarih ve 4065/11922 sayılı yazısile de işbu malûliyetinin 1122 sayılı kanunun 3 ncü maddesine uygun ve derece dahilinde olduğu tasrih edildiği cihetle davacının bu günkü malûliyetine sebeb olan hastalığı hizmeti vataniyesini ifa sırasında müptelâ olduğu bu vaziyetten mütevellid bulunduğu en yakın âmirlerinden yapılan tahkikat ve şehadet ve resmî raporla tebeyyün etmiş bulunmasına göre davasının kabulü ve kendisine malûliyet terfih zammı verilmesi) muharrer bulunmuş olduğundan bu karara ve mülga 11 ağustos 1325 tarihli tekaüd kanununun 27 nci maddesine tevfikan birinci dereceden 300 kuruş malûliyet maaşı tahsis olunub 23 şubat 1341 den itibaren de 25 lira terfih zammı verilmesi hakkında mütekaidin şubesince yapılan muamele Divana tevdi olunmuş ise de mumaileyhin 4 haziran 1932 tarihinden evvele aid roporu olmayıb askerî temyiz mahkemesince bu raporla malûliyeti kabul edilmiş ol-

makla beraber kararda maaşın tahsis mebdei gösterilmemiş olduğundan 1932 senesine kadar raporu mevcud olmayan ve raporu mevcud olsa bile bu seneye kadar müracaat ettiği kayden tevsik edilemeyen mumaileyhe 1336 senesinden maaş tahsis edilmesi sebebinin beyanına dair yapılan istizah üzerine Bursa vilâyeti idare heyetinden alınan 6 kânunuevvel 1939 tarihli mazbatada Bursa askerlik şubesi kaydine nazaran eylûl 1336 tarihinde müracaat ettiği gösterilmiş ise de askerlik şubesinden çıkarılan Künyenin bir esasa müstenid olmayıb bu evrakın hulâsasına nazaran 1932 senesinden sonra tanzim olunduğu ve nitekim Âdemin Anadolu Boğaziçi şubesinden askere sevkedildiğini ifade ettiği cihetle esas kaydinin bu şubeden bulunması lâzımgeleceği gibi 1932 senesinden evvelki raporu olmadığına göre 1336 senesindeki sıhhî vaziyetinin dereceye girib girmediğinin sıhhat işleri dairesince tesbiti hakkında tekrar yapılan istizah üzerine 1932 senesinden evvel takib raporu olmadığından derece tayinine fennen ve maddeten imkân olmadığı ve mahkeme ilâmı 1932 ve 1933 tarihli raporlara istinad ettiği cihetle mezkûr raporlardaki arızanın 1122 numaralı kanunun 3 ncü maddesine göre 4 ncü ve temmuz 1939 tarihli raporile de birinci dereceden müstahakkı terfih olduğu sıhhat işleri dairesinden bildirildiğinden istizahtan evvel 1336 senesinden itibaren birinci derece ile yapılan tahsise aid muamelenin mütekaidin şubesince ibtal olunarak haziran 1932 den itibaren dördüncü dereceden 125 kuruş maaş ve 1000 kuruş terfih zammı tahsis olunub 1939 tarihli son raporuna göre de 1 eylûl 1939 dan itibaren birinci derece farkı olarak 175 kuruş zammı ile maaşının 300 ve 1500 kuruşun ilâvesile terfih zammının 2500 kuruşa iblâğına dair tadilen yapılan tahsis evrakının 6 şubat 1940 tarihinde 60792 numaraya tescil olunduğu dosyasının tedkikinden anlaşılmıştır.

Mumaileyhin vaka zamanına aid raporu olmamasına göre Meclisi Âli mukarreratı muvacehesinde kendisine maaş tahsisi esasen mümkün değil ise de tahsis muamelesi sırf askerî temyizden istihsal olunan karara göre yapılmış bulunmaktadır.

Harbi umumide Anadolu Boğaziçi şubesinden askere alındığı hakkındaki ifadesi üzerine yapılan tedkikat neticesinde kaydine tesadüf edilemediği adı geçen şubeden bildirilmiş olmasına bi-

naen safahati askeriyesinin tedkiki mümkün olmadığı gibi esaretten avdetinden sonra maaş tahsisi için müracaatı da başkaca tevsik edilememektedir. Gerçi 1938 senesinde Bursa askerlik şubesinden çıkarılan künyede 3 eylûl 1336 tarihinde müracaat ettiği gösterilmekte ise de yine bu şubeden vilâyet makamına yazılan 18 - X - 1937 tarih ve 3523 numaralı tezkerede şube kuyudatının ziyaa uğradığı beyan edildikten sonra 3 eylûl 1336 tarihli müracaatında ifadesine atfedildiği ilâve edilmektedir ki bu da 1938 senesinde Bursa şubesinden çıkarılan künyenin bir esasa müstenid olmayıb sırf ifadeye ve bu evrakdaki malûmata nazaran tanzim edilmiş olduğu kanaatini vermektedir, nitekim 1933 senesinde Bursa askerlik şubesinden Boğaziçi ve Üsküdar şubelerine yazılan ve yine bu dosya arasında bulunan muhabere evrakı ile de mumaileyhin askerlik künyesi istenildiği halde adı geçen şubelerden verilen cevabda doğumuna nazaran yapılan araştırma neticesinde künyesinin bulunamadığı bildirilmiştir. Binaenaleyh 1336 senesinde malûliyet maaşı tahsisi için müracaat ettiği hiç bir suretle tevsik edilememiş olan mumaileyhe askerî temyiz kararile 1932 senesinden tahsis edilen maaş mebdeinin 1336 senesinde tahsisine imkân olmadığı gibi raporlarına nazaran Sıhhat işleri dairesince 1932 senesinden 4 ncü ve 1939 senesinden birinci olarak tesbit edilen derecesinin tekaüdünden itibaren birinci derece olarak tebdili de mümkün görülememiş ve 1336 senesinde müracaat ettiği hakkında Bursa idare heyetinden verilen 6-XII-1939 tarihli mazbatanın ise 1938 senesinde Bursa askerlik şubesinden çıkarılan ve mesnedi olmayan künyeye istinad ettirilmiş olmasından dolayı şayanı kabul olamıyacağı beyan olunmaktadır.

Mütaleasına müracaat olunan Müddeiumumî **Enver Arkun:**

Harb malûlü olduğu Askerî temyiz heyeti kararile kabul edilen ve raporlarına nazaran Millî müdafaa sıhhat işleri dairesince malûliyeti 1932 senesinden itibaren dördüncü ve 1939 senesinden itibaren de birinci derece olarak tesbit edilen müddeinin 1932 senesinden evvel müracaatı tesbit edilememekle beraber bu tarihten evvel malûl olub olmadığının ve malûl ise derecesinin tayin ve tesbitine de imkân bulunamamakta olduğundan malûliyet maaşı mebdeinin 1336 senesinde tashihi mümkün olmadığı mütaleasında bu-

lunarak icabı müzakere olundukta:

Şube müzekkeresinde, bertafsil izah olunduğu üzere büyük harbde malûliyetine dair vaka zamanına aid raporu mevcud olmamasından dolayı maaş tahsisinin mümkün olamıyacağı yolunda Millî müdafaa vekâletinden yapılan tebligat aleyhine Askerî temyiz mahkemesine açtığı dava üzerine bu mahkemeden verilen 8 - V - 1939 tarihli ve 378/142 sayılı kararla büyük harb malûlü olduğu kabul edilmiş olmasına binaen 3107 sayılı kanun mucibince mayıs 1932 tarihli istidasını takib eden 1 haziran 1932 tarihinden itibaren tahsis olunan maaş mebdeinin 1336 senesine ircaını isteyen muamele sahibi Âdem Sorunun mayıs 1932 tarihinden daha evvel maaş tahsisi talebinde bulunduğuna dair kaydi resmî gösterememesi ve Bursa idare heyetinden verilen 6 - XII - 1939 tarihli mazbatanin 1938 senesinde Bursa askerlik şubesinden çıkarılan ve mesnedi olmayan künye kaydine istinad ettirilmekte bulunması ve 1932 senesinden evvelki malûliyet derecesinin tayin ve tesbiti mümkün olamaması itibarile maaş mebdeinin talebi veçhile 1336 senesine ircaına imkânı kanunî bulunmadığından tadil talebinin reddine ve keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi Âliye arzına ve müstediye tebliğine 2514 sayılı kanunun 73 ncü maddesi uyarınca karar verilmiştir.

18 — Elâzığın Nailbey mahallesinde başçavuşluktan malûlen mütekaid Memed Rüştü Erzan imzasile verilen dilekçe ile Millî Müdafaa vekâletinin ve Askerî tahsis şubesinin mütalea-nameleri D. M. U. H. de Müddeiumumi huzurile okundu:

Dilekçede; Devlet şûrası İkinci deavi dairesince ittihaz olunan karar üzerine 3107 numaralı kanuna tevfikan 1 teşrinisani 1928 den itibaren malûliyet maaşı tahsis olunmuş ise de Büyük harb malûlü olmasından dolayı maaşın o tarihten tahsisi lâzımgeleceği hakkında tekrar Devlet şûrasına müracaat ettiği ve bu müracaatin Divanı muhasebata yapılacağından tecavüz noktasından reddedildiği, kendisine tahsis edilen maaşın tekaüd maaşı olmayıb malûliyet maaşı olmasına binaen 3107 numaralı kanuna tevfikan müracaatini takib eden ay başından yapılan tahsisin doğru olmadığı ve bu kanun tekaüd maaşı tahsis edileceklere aid bulunduğu ve bahusus kanunun neşri malûliyeti

18 — Muamele sahibinin maaşa istihkakı tarihinden itibaren beş sene mürurundan sonra müracaatı vaki olduğu cihetle 3107 numaralı kanun mucibince müracaatını takib eden ay başından itibaren bağlanmış olan maaş mebdeinin değiştirilmesi mümkün olamıyacağından Divanın bu babdaki kararı muvafık görülmüştür.

Di. M. E. Reisi	M. M.	Kâtib
Niğde	Çanakkale	Kastamonu
Faik Soylu	*R. Bulayırlı*	*H. Dicle*
Balıkesir	Bolu	Bolu
H. Şeremetli	*C. Özçağlar*	*E. Yerlikaya*
Erzurum	Kastamonu	Maraş
N. Dumlu	*Nuri Tamaç*	*M. Erten*
	Sivas	
	M. Gürleyük	

tarihinden muahhar bulunduğu ve makabline teşmil edilemiyeceği ve binaenaleyh tahsis edilen maaş mebdeinin ya malûl olduğu kânunusani 1334 veya malûlen terhis edildiği mart 1335 tarihine tashihi lâzımgeleceğine karar verilmesi istenilmektedir.

Beyanı mütalea olunmak üzere Millî Müdafaa vekâletine yazılan tezkereye karşılık olarak alınan 3 - IV - 1940 tarihli ve 641/5973 sayılı tezkerede (Malûliyet maaşının tahsis tarihine itiraz eden Elâzığ seyyar jandarma taburu dördüncü bölük çavuşu ve Elâzığın Nailbey mahallesinden Şükrüoğlu 1306 doğumlu Memed Rüştü Erzanın Büyük harbde ayaklarının donmasını müteakib ilk tedavi gördüğü hastaneden aldığı raporunu ibraz edemediğinden Büyük Millet Meclisinin 892 ve 1004 sayılı kararları mucibince donma hâdisesinin vazifeden mümbais olduğuna kanaat getirilemediğinden maaşının bağlanamıyacağı kendisine tebliğ edilmişti.

Bunun üzerine bu malûl Devlet şûrasına dava açmış ve Devlet şûrasının 18 - I - 1938 tarih ve 37/652 sayılı kararına tevfikan mezkûr tarihten evvel neşredilmiş ve meriyete girmiş olan 3107 sayılı kanun mucibince ilk müracaat tarihini takib eden ay başı olan 1 - II - 1928 den itibaren maaşı bağlanmıştır. Bu malûl bağlı dilekçede 3107 numaralı kanunun malûl maaşlarına şümulü olmadığını ve bu kanunun ahkâmı yalnız tekaüd maaşları için muteber olacağını iddia etmekte ise de bu kendisinin şahsî ve indî bir mütaleasından ibaret olub şayanı kabul değildir. Maaşının tahsisi tarihine itirazen Millî Müdafaa vekâleti aleyhine açtığı ikinci davasına karşı bu suretle cevab verilmiştir.

Devlet şûrası bu davasını Divanı muhasebata müracaat etmeden açtığı cihetle bu davasının tecavüzü merci noktasından reddine karar verilmiştir. Bu malûlün maaşının tahsisine tekaddüm eden bilûmum muhaberat ve tahkikat evrakı Divanın 55738 sayılı tescil dosyasında mahfuzdur denilmektedir.

Şube müzekkeresinde; 1334 senesinde Erzincanda harekâtı askeriye esnasında sol ayağının incimad etmesi neticesi sakat kaldığını ve tedavi edildiği Erzincan ve Amasya hastanelerinden verilen raporlarını zayi ettiğini iddia eden mumaileyhin İstiklâl harbinde vaki davet üzerine Elâzığ hastanesinin 14 teşrinisani 1338 ta-

rih ve 1190 numaralı raporile ihraç edildiği askerlik şubesinden çıkarılan kayidden anlaşılmakta ise de Büyük harbde malûliyetine dair zayiat şubesinde kaydı bulunmamasından dolayı maaş tahsisi hakkında 1928 senesinden itibaren müteaddid defalar yaptığı müracaata vekâletçe cevab verilmiş olduğu halde Devlet şûrasına müracaat ederek ikinci deavi dairesinin 18 - I - 1938 tarihli kararile harb malûlü olduğu kabul olunması üzerine 6 ncı dereceden malûliyeti sıhhat işleri dairesince tasdik edildiğinden maaş tahsisi için ilk müracaatını takib eden 1 teşrinisani 1928 tarihinden itibaren dairesince tahsis edilen 50 kuruş maaşın Divanca tesbit olundlğu dosyasının tedkikından anlaşılmıştır.

Askerî ve Mülkî tekaüd kanununun 8 ve 50 nci maddelerine fıkralar eklenmesine dair 6 şubat 1937 tarihinde neşrolunan 3107 numaralı kanunun birinci maddesinde (Ancak sahiblerinin tahriren müracaatları yukarıkı fıkralarda gösterilen tarihlerden itibaren beş sene zarfında vuku bulmazsa bu maaşlar müracaat tarihlerini ve resen tekaüde sevk halinde de bu muamelelerin salâhiyetli makamlarca tasdik edildikleri tarihleri takib eden ay başından itibaren bağlanır. Şu kadarki bu müracaatların ağır hastalık ve esaret gibi katğı bir mecburiyet neticesi olarak hükmen tevsik edildiği takdirde bu sebeble geçmiş müddetlere aid haklar mahfuzdur) ve muvakkat maddesinde ise (şimdiye kadar tahsis muameleleri tekemmül etmemiş olan tekaüd ve yetim maaşlarile 1683 numaralı kanunun 50 ve muvakkat 5 nci maddeleri mucibince henüz alâkaları tamamen kesilmemiş olanlar hakkında da bu kanun hükümleri tatbik olunur) denilmekte olmasına göre tahsis muamelesinin tekemmülü 3107 numaralı kanunun neşrinden muahhar olanların istihkak tarihi ile müracaat tarihi arasında beş sene geçmemiş ise maaşlarının istihkak tarihinden bu müddet mürur ettiği takdirde ise müracaat tarihini takib eden ay başından tahsisi lâzım gelmekte olub muamele sahibine malûliyet maaşı tahsisi icab edeceği hakkında Devlet şûrasınca ittihaz olunan 18 - I - 1938 tarihli kararın 3107 numaralı kanun meriyete girdiği 6 şubat 1937 tarihinden muahhar bulunmasına ve bu karara tevfikan tahsis muamelesinin de vekâletçe mart 1938 tarihinde tekemmül ettirilmesine binaen gerek bu kanuna ve gerek Umumî Heyetin 26 - IV - 1937 tarihli kararına tevfikan mumaileyhin ilk müracaatını

takib eden bir teşrinisani 1928 tarihinden tahsis edilen maaş mebdeinin talebi veçhile Büyük harbden terhis edildiği tarihe tashihine imkân bulunmamakta ve Divanı muhasebat umumî heyetinin yukarıda yazılı bulunan 26 - IV - 1937 tarihli kararında tebaruz ettirildiği üzere Bütçe encümeni mazbatasında (filhakika tekaüd ve yetim maaşları sahiblerinin esbabı maişetini teğmin ve tevhin maksadına müstenid olub vaktinde müracaatla bu haklarını istemeyenlerin müruru zaman haddine varan uzun müddetten sonra müracaatları halinde mezkûr iskatı hak müddetini aşan müterakimlerede şamil bir surette maaşlarının tahakkuk ve tediye ettirilmesi kabili telif görülmemiş ve buna mâni tedbirler ittihaz edilmemiş olmasının bazı yolsuzluklara da sebebiyet verdiği anlaşılmış olduğundan bu lâyihanın kabul edilmiş olduğu) gösterilmiş olub buna nazaran da mumaileyhe müracaatını takib eden 1 teşrinisani 1928 tarihinden tahsis edilen maaş mebdeinin tashihi mümkün görülmemekte olduğu gösterilmiştir.

Mütaleasına müracaat olunan müddeiumumî Enver Arkun tahsis muamelelerinin tekemmülü 3107 sayılı kanunun neşrinden sonra olanların istihkak tarihi ile müracaat tarihi arasında işbu kanunla hakkın taleb edilmesi için konulan beş sene müddetin geçmemesi muktazi olub müddeinin ise bu müddeti geçirmiş olmasına binaen istihsal eylediği Devlet şûrası kararı üzerine tahsis edilen malûliyet maaşına müracaatini takib eden tarih olan 1 teşrinisani 1928 tarihinin mebde ittihazı uygun olduğu ve bu itibarla hakkında tatbik edilen muamelenin tasdiki lâzımgelmekte bulunduğu mütaleasında bulunarak icabı müzakere olundukta :

Askerî ve mülkî tekaüd kanununun 8 ve 50 nci maddelerine fıkralar eklenmesine dair ve 6 şubat 1937 tarihinde neşrolunan 3107 sayılı kanunun birinci maddesinde (Ancak sahiblerinin tahriren müracaatları yukariki fıkralarda gösterilen tarihlerden itibaren beş sene zarfında vukubulmazsa bu maaşları müracaat tarihlerini ... takib eden ay başından itibaren bağlanır. Şu kadar ki, bu müracaatların ağır hastalık ve esaret gibi katği bir mecburiyet neticesi olarak geciktiği hükmen tevsik edildiği takdirde bu sebeble geçmiş müddetlelere aid haklar mahfuzdur) ve muvakkat maddesinde (şimdiye kadar tahsis muameleleri tekemmül etmemiş olan tekaüd ve yetim ma-

aşları ile 1683 numaralı kanunun 50 ve muvakkat 5 nci maddeleri mucibince henüz alâkaları tamamen kesilmemiş olanlar hakkında da bu kanun hükümleri tatbik olunur) diye yazılı olub muamele sahibinin umumî harbde 1334 senesinde malûl kaldığı kabul edildiğine ve bu tarihten maaş tahsisi için tahriren müracaati olan teşrinievvel 1928 tarihine kadar beş seneden fazla zaman geçmiş olmasına ve malûliyetinin kabulü suretile maaş bağlanma muamelesinin tekemmülü de 3107 numaralı kanunun neşrinden sonraya müsadif bulunmasına ve malûller hakkında bu kanunun tatbik edilemeyeceğine dair bir hüküm de mevcud olmamasına binaen müstedi Memed Rüştü Erzanın malûliyet maaşı mebdei hakkında mezkûr kanun hükümlerine göre tatbik edilen muamelenin tadiline kanunî imkân bulunmadığından talebinin reddile keyfiyetin üç aylık raporla Meclisi Âliye arzına ve kendisine de tebliğine 2514 sayılı Divanı muhasebat kanununun 73 ncü maddesi uyarınca karar verilmiştir.

S. Sayısı : 228

Zelzeleden zarara uğrayan bedeli nakdî eratı hakkında kanun lâyihası ve Millî müdafaa ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/438)

T. C.
Başvekâlet
Kararlar müdürlüğü
Sayı : 6/2651

13 - VI - 1940

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Zelzeleden zarara uğrıyan bedeli nakdî eratı hakkında Millî Müdafaa vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 4 - VI - 1940 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil
Dr. R. Saydam

Esbabı mucibe

1 — Askerlik kanununun 105. maddesinde bedellerini iki taksitte vereceklerin ikinci taksitini 6 ay içinde vermeleri, ikinci taksiti zamanında veremeyeceklerin ayrıldıkları esas sınıfta muvazzaflık hizmetlerinin tamamlattırılması ve bu gibilerin birinci taksit bedellerinin geri verilemeyeceği yazılıdır.

2 — Bir taksit bedeli nakdî vermiş ve 6 ay talim için askere alınmış oldukları halde zelzele felâketine uğramış ve bu yüzden bedelinin ikinci taksitini veremiyecek bir vaziyete düşmüş bazı erat vardır.

3 — Kendi yedi ihtiyarlarında olmayan bir sebebden dolayı bedelinin ikinci taksitini veremeyen bu gibiler hakkında kanunun yukarıda yazılı hükümlerini tatbik etmek nısfat ve şefkate uygun olmadığından zelzele dolayısile ikinci taksit bedellerini veremeyecek derecede zarara uğradıkları mahallî hükûmetlerince tasdik edilenlerin ikinci taksit bedellerinin alınmaması ve talim müddetlerinin bitiminde terhis olunmaları muvafık görülmüş ve bu maksadla ilişik kanun lâyihası hazırlanmıştır.

Millî Müdafaa encümeni mazbatası

T. B. M. M.
M. M. encümeni
Esas No. 1/438
Karar No. 28

28 - VI - 1940

Yüksek Başkanlığa

Zelzeleden zarara uğrayan bedeli nakdî eratı hakkında Millî müdafaa vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulduğuna dair olub encümenimize havale edilen Başvekâletin 13 haziran 1940 tarihli ve 6/2651 sayılı tezkeresile bağlı lâyiha Millî müdafaa vekilliği Ordu dairesi reisi generalin huzurile okundu ve icabı görüşüldü.

Askerlik vazifesini bedel vererek ifa etmek isteyenlerin bedellerinin sureti itası hakkında askerlik kanununun 105 nci maddesi hükmüne tevfikan bir taksitini verdikten sonra memleketimizin bazı kısımlarında vuku bulan zelzele felâketine uğramış ve bu yüzden ikinci taksitini verememiş olanların ismi geçen kanun maddesindeki hükümlerinin ifası, nisfet ve şefkate uygun olmıyacağı hakkındaki teklif, yerinde görülmüş ve ancak memleketimizin diğer bir kısmında da su baskını vuku bularak ayni felâket ve zarurete düçar olmuş bulunanların da bu nisfet ve şefkatten istifade etmeleri encümenimizce muvafık görülerek kanun lâyihasının başlığile birinci maddesinde değişiklik yapılarak aynen kabul edilmiş ve ve havalesi veçhile Bütçe encümenine verilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulmuştur.

M. M. E. Reisi	M. M.	Kâtib
Diyarbakır	Erzurum	Konya
K. Sevüktekin	*Ş. Koçak*	*Vehbi Bilgin*
Çankırı	Erzurum	Gümüşane
Dr. A. Arkan	*A. Akyürek*	*Ziya Zarbun*
Kayseri	Malatya	Manisa
N. Toker	*O. Koptagel*	*K. N. Duru*
Samsun		Seyhan
R. Barkın		*Sinan Tekelioğlu*
Urfa		Yozgad
Ahmed Yazgan		*C. Arat*

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
Mazbata No. 119
Esas No. 1/438

24 - VII - 1940

Yüksek Reisliğe

Zelzeleden zarara uğrayan bedeli nakdî eratı hakkında Millî Müdafaa vekilliğince hazırlanıb Başvekâletin 13 - VI - 1940 tarih ve 6/2651 sayılı tezkeresile Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası Millî Müdafaa encümeni mazbatasile birlikte encümenimize tevdi buyurulmakla Maliye vekili Fuad Ağralı ve Millî Müdafaa vekâleti namına gönderilen memur hazır oldukları halde okunub görüşüldü.

Zelzele mıntıkası ahalisinden olub bedeli nakdinin birinci taksitini vererek kısa hizmete tâbi tutulmuş erattan zelzele tahribatı sebebile ikinci taksitlerini veremiyecek bir hale düştüklerini vukubulan müracaatlarile beyan edenlerden zarara uğradıkları mahallî Hükûmetlerince tasdik edildiği takdirde bu taksitlerin alınmaması maksadile tanzim edildiği ve verilen izahlardan anlaşılan bu kanun lâyihası Encümenimizce de esas itibarile kabul edilmiştir.

Ancak, Millî Müdafaa encümeni bu hususun su baskınına uğrayan mıntakalar ahalisine de teşmilini tasvib etmiş ise de Encümenimiz bu tevsii yerinde bulmıyarak yalnız zelzele mıntakasına hasretmiştir.

Zelzeleden zarar gören yerler 3773 sayılı kanun mucibince İcra Vekilleri Heyetince tesbit

edilmiş olduğundan maddede bu hususun tasrihi tensib olunmuştur.

Yapılan bu değişikliklerle lâyiha, Umumî Heyetin tasvibine arzedilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	R. V.	M. M.
Kırklareli	Kastamonu	Kocaeli
B. Denker		*Salâh Yargı*

Kâtib

İstanbul	Bursa	Gümüşane
F. Öymen	*A. N. Ayas*	*D. Sakarya*
İsparta	Kayseri	Kayseri
R. Ünlü	*Suad H. Ürgüblü*	*S. Serim*
Kütahya	Seyhan	Sivas
A. Tiridoğlu	*Naci Eldeniz*	*Remzi Çiner*
Trabzon		Yozgad
Sırrı Day		*S. İçöz*

HÜKÛMETİN TEKLİFİ

Zelzeleden zarara uğrayan bedeli nakdî eratı hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Birinci taksit bedeli nakdisini vererek talim için askere alınmış oldukları halde zelzele felâketinden dolayı ikinci taksitlerini zamanında verememiş oldukları mahallî idare heyetlerince tasdik edilmiş olanların ikinci taksitleri alınmaz ve talim müddetlerinin bitiminde terhis olunurlar.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini icraya Millî Müdafaa, Dahiliye ve Maliye vekilleri memurdur.

4 - VI - 1940

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam	*Fethi Okyar*	*S. Arıkan*
Da. V.	**Ha. V.**	**Ma. V.**
Fayik Öztrak	*Ş. Saracoğlu*	*F. Ağralı*
Mf. V.	**Na. V.**	**İk. V.**
Yücel	*A. F. Cebesoy*	*H. Çakır*
S. İ. M. V.	**G. İ. V.**	**Zr. V.**
Dr. H. Alataş	*R. Karadeniz*	*Muhlis Erkmen*
Mü. V.	**Ti. V.**	
A. Çetinkaya	*N. Topcoğlu*	

MİLLÎ MÜDAFAA ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Yer sarsıntısı ile su baskınından zarara uğrayan bedeli nakdî eratı hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Birinci taksit bedeli nakdisini vererek talim için askere alınmış oldukları halde yer sarsıntısı veya su baskını felâketinden dolayı ikinci taksitlerini zamanında verememiş oldukları mahallî idare heyetlerince tasdik edilmiş olanların ikinci taksitleri alınmaz ve talim müddetlerinin bitiminde terhis olunurlar.

MADDE 2 — Hükûmetin ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Hükûmetin üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Zelzeleden zarara uğrayan bedeli nakdî eratı hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — 3773 sayılı kanunun birinci maddesi mucibince İcra Vekilleri Heyetince tesbit olunacak yerlerde bulunanlardan, birinci bedeli nakdî taksitini vererek talim için askere alınmış oldukları halde zelzele felâketinden dolayı ikinci taksitlerini zamanında verememiş oldukları mahallî idare heyetlerince tasdik edilmiş olan erattan bu taksitleri alınmaz ve talim müddetlerinin bitiminde terhis olunurlar.

MADDE 2 — Hükûmetin ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3— Hükûmetin üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

S. Sayısı : 229

Vakıf memba sularile orman ve zeytinliklerin işletilmesi hakkında kanun lâyihası ve Maliye, Ziraat ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/161)

T. C.
Başvekâlet
Kararlar müdürlüğü
Sayı : 6/2829

29 - V - 1939

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Vakıf memba sularile orman ve zeytinliklerin işletilmesi hakkında hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 25 - V - 1939 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil
Dr. R. Saydam

Esbabı mucibe

Vakıflar umum müdürlüğünün gelir kaynaklarından olan memba sularile orman ve zeytinliklerin daha iyi bir şekilde bakılmasını ve verimlerinin arttırılmasını teğminen, geçen sene meriyet mevkiine konulmuş olan 3254 numaralı kanunla taviz bedellerinden (400 000) lira mikdarında mütedavil bir sermaye tefrik edilerek bu kanunun emrettiği esaslar dairesinde Alemdağı memba sularından başlanmak suretile işletme idareleri tesisine başlanılmıştı. Kısa bir zaman içindeki tatbikattan bu kanunda sermaye için faiz ayırmak ve bundan başka her sene başında her türlü masraf ayrı gösterilmek suretile bütçe mahiyetinde bir tahsisat usulü kabul edilmiş olmak gibi sebeblerle teşebbüsün matlub şekilde inkişaf edemiyeceği anlaşılmıştır.

Halbuki iyi işletildiği takdirde kâr getirmesi nuhakkak olan bu işlerden elde edilecek safi hasılâtın binnetice bütçemize irad kaydedileceğine göre, maliyet fiatlarına esaslı bir surette tesir eden ve rekabet imkânını selbeyleyen faiz ayrılmasının doğru olamıyacağı mülâhaza edilmiş olduğundan tatbikatın şimdiye kadar verdiği neticeler evvelki kanunun bir kısım hükümlerinin kaldırılmasını ve yeniden bazı hükümler vazedilmesini icab ettirmiştir.

Bunlardan başka mütedavil sermayenin kurulmuş ve kurulacak olan işletme idarelerinin ihtiyaçlarını karşılıyabilmesi için sermaye haddinin (600 000) liraya iblâğı, devrinin ve binnetice kâr mikdarının fazlalaştırılmasını teğminen de lüzum ve faide görüldükçe hariçten mal mübayaa edilmesi ve maliyet fiatlarının tesbit edilerek sermayeye isabet eden kâr nisbtinin sarih olarak bulunabilmsi maksadile zeytinliklerin rayice göre takdir edilecek bir bedel mukabilinde işletme idarelerine mal edilmesi ve idarei umumiyeye aid olub işletme idarelerine tahsis edilmiş veya edilecek olan gayrimenkuller için de bir icar bedeli alınması muvafık görülmüştür.

Bu esaslar dairesinde tanzim edilen kanun lâyihası arz ve takdim kılınmıştır. Kabul buyurulması rica olunur.

Maliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Maliye encümeni
Esas No. 1/161
Karar No. 40

7 - VII - 1939

Yüksek Reisliğe

Vakıf memba sularile orman ve zeytinliklerin işletilmesi hakkında Vakıflar umum müdürlüğünce hazırlanıb 29 - V - 1939 tarih ve 6/2829 sayılı Başvekâlet tezkeresile Yüksek Meclise arzedilen kanun lâyihası Vakıflar umum müdürü hazır olduğu halde encümenimizce görüşülüb konuşuldu:

Verilen izahattan anlaşıldığına göre ayni maksadla ve 3254 sayılı kanunla taviz bedellerinden % 5 faizle Vakıflar umum müdürlüğüne mütedavil sermaye olarak verilen 400 000 liranın bu gelir kaynaklarının gereği veçhile işletilmesine tamamen tahsisi mümkün olmamıştır. Halen bu hususta kullanılan mikdarların yekûnu yukarıda tahsisine izin verilen paranın üçte biri kadardır.

Encümenimiz bu bakımdan, istenen mütedavil sermayenin 600 000 liraya iblâğı için kâfi bir sebeb görmediği gibi taviz bedellerinden verilen ve verilecek sermayenin faizsiz olmasını da 2762 sayılı Vakıflar kanununun 32 nci maddesi sarahatine aykırı bularak şayanı kabul görmemiştir.

Esasen 3254 sayılı kanunu yok farzederek bu mevzuda bir nizamnamede yer alabilecek teferuatı da ihtiva eden yeni bir kanun tedvin etmekten ise bahsi geçen kanun lâyihasında ticarî bir işletme için mahzurlu sayılacak hükümler varsa tadiline gidilmesi muvafık bulunmuştur. Encümenimiz bu hususta Hükûmet mümessili ile mutabık kalarak işletme hasılatının tedavülüne imkân verecek surette 3254 sayılı kanunun 6 ncı maddesini tadile karar vermiş ve lâyihayı üç maddelik bir kanun lâyihasına kalbetmiştir.

Havalesi uyarınca Bütçe encümenine gönderilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Mal. E. Reisi N.	M. M.	Kâtib
Malatya	Rize	Rize
M. Nedim Zabcı	*K. Kamû*	*K. Kamû*
Bursa	Diyarbakır	İzmir
Dr. G. Kahraman	*Zülfü Tiğrel*	*Kâmil Dursun*
Kayseri	Kırklareli	Kırşehir
Ö. Taşçıoğlu	*H. Kuleli*	*İ. Özkan*
	Kocaeli	
	İbrahim Tolon	

Ziraat encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Ziraat encümeni
Esas No. 1/161
Karar No. 10

19 - IV - 1940

Yüksek Reisliğe

Memba sularile orman ve zeytinliklerin işletilmesi hakkında olub Bütçe encümeninin isteği üzerine mütaleası alınmak için Encümenimize havale buyurulan kanun lâyihası Vakıflar umum müdürü hazır olduğu halde görüşüldü :

Rasyonel iktısadî bir ziraat işletmesinin teğmini ve mütedavil sermayenin tezyidini taleb eden bu lâyihayı encümenimiz de yerinde bulmuş ve bu işlerin kuvvetli teknik elemanlara gördürülmesini muvaffakiyet amili saymıştır.

Ancak Vakıflar umum müdürlüğünün ziraat ve orman işletme mevzuları üzerindeki teknik plânları henüz hazırlanmamış olmasından encümenimiz bu hususta tedkik mevzuu görmemiştir.

Lâyihanın esas kısımları malî hükümleri ihtiva ettiğinden Bütçe encümenine havale buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Ziraat encümeni reisi	M. M.	Kâtib
İzmir	Manisa	Seyhan
R. Köken	*Yaşar Özey*	*Tevfik Tarman*

Aydın	Denizli	Giresun
N. Göktepe	*E. Aslan Tokad*	*F. Atlı*
Kars	Kırklareli	Kocaeli
Ö. Küntay	*Z. Akın*	*İ. Dıblan*
Manisa	Siird	Maraş
K. Karaosman	*Ş. Özdemir*	*Dr. A. K. Bayizit*
Siird	Siird	Sivas
N. Bekman	*A. Esen*	*A. Esenbel*

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
Mazbata No. 121
Esas No. 1/161

24 - VII - 1940

Yüksek Reisliğe

Vakıflar memba sularile orman ve zeytinliklerin işletilmesi hakkında Başvekâletin 29-V-1939 tarih ve 6/2829 sayılı tezkeresile Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası Maliye ve Ziraat encümenleri mazbatalarile birlikte Encümenimize tevdi buyurulmakla Vakıflar umum müdürü Fahri Kiper hazır olduğu halde okunub konuşuldu.

Vakıf memba sularile orman ve zeytinliklerin işletilmesi 3254 sayılı kanunun neşrine kadar iltizam usulile idare edilmekte idi. Adı geçen kanunun neşrinden sonra Vakıflar idaresinin sahib olduğu bu kabîl servetlerin taviz bedellerinden teğmin edilen 400 000 lira sermaye ile doğrudan doğruya umum müdürlük tarafından işletilmesi yoluna gidilmiş ve bu işletme ayni zamanda bir tecrübe safhası geçirmiş olmuştur.

Ticarî mahiyette bir hususiyeti haiz olan bu işlerin mezkûr kanun hükümlerine göre varidat ve masarifi bütçe tertibleri arasında bir kül olarak mütalea edildiğinden kâr ve zararı, amortismanları, maliyeti ve işletmenin rantabilitesini bu sistem dahilinde hesab etmeğe imkân olmadığı, üç senelik bu idare tarzının neticelerinden anlaşıldığı beyan edilmiştir.

Ancak Vakıflar idaresi tarafından bu çerçeve dahilinde yapılan tecrübenin izah olunan bir takım noksanlara rağmen ümid verici bir vaziyette olduğu ve bu membalardan eski usullerle elde edilen varidatın bir kaç misli teğmin edildiği ve bilhassa harabiden muhafaza ve zeytinliklerde de muhitlerine örnek olma bakımından faideli oldukları ve tam ticaret zihniyetile işletmenin daha iyi neticeler vereceği görüldüğünden 3254 sayılı kanun yerine kaim olmak ve yukarıda arzedilen esasları teğmin etmek üzere bu lâyihanın hazırlandığı anlatılmış ve bu esaslar encümenimizce de kabule şayan görülmüştür.

Maliye encümeni mevcud kanunu kâfi görerek yalnız bir maddesinin tadili ile maksadın hâsıl olacağı kanaatinde bulunmuş, Ziraat encümeni ise teknik hazırlıkların henüz yapılmaması itibarile lâyihayı tedkik mevzuu addetmemiştir.

Encümenimizce yapılan tedkikler neticesinde 3254 sayılı kanunun ticarî bir işletmeye kifayet etmiyeceği ve kanunun bir maddesinin tadilile de istenilen hususların teğmin edilemiyeceği anlaşılmaktadır. Gerçi, bir nizamname gibi bütün teferrüatı ihtiva eden bir lâyihaya lüzum olmamakla beraber iyi bir işletmenin esaslarını ihtiva edecek hükümlere de ihtiyaç bulunduğu aşikâr olduğundan Encümenimizce teşkil edilen hususî bir komisyon, 2762 sayılı vakıflar kanunu esaslarını göz önünde bulundurarak ve Hükûmetle de mutabık kaldığı hükümleri ihtiva eden bir lâyiha hazırlamıştır.

Bu lâyiha ile mütedavil sermaye, yeni esaslara uygun, yapılacak teşkilâtla mütenasib olmak ve teklif veçhile yine taviz bedellerinden teğmin edilmek üzere 600 000 liraya çıkarılmış, bir işletme programı ile birlikte her işletme idaresinin bir

bütçesinin tanzimi vakıflar idare meclisine vazife olarak verilmiştir.

İşletme idarelerine devredilecek gayrimenkullerin vergilerinin idareye aidiyeti ve bunların bir kira mukabilinde işletme idarelerine devri tesbit edilmiş, işletme idarelerinin salâhiyetleri, hakikî ve hükmî şahısların yapabilecekleri ticarî muameleler gibi hududları çizilmiş ve mütedavil sermayeye aid muamelâtın Divanı muhasebat vizesine, arttırma, eksiltme ve ihale kanunu hükümlerine tâbi olmadığına mütedair hükümler konmuştur.

Hesabların ne suretle murakabe edileceği keyfiyeti encümenimizce tedkik ve münakaşa edilmiş ve her ne kadar Divanı muhasebatın tedkikine tâbi tutulması bu muamelenin icab ettirdiği hususiyetler bakımından matlub neticeyi teğmin edemiyeceği yolunda mütalealar serdedilmiş ise de işin selâmeti itibarile hesabların tedkik ve murakabesinin Divanı muhasebattan başka bir yere verilmesi mümkün olmadığı ve ancak Divanı muhasebata muhtelif kanunlarla verilen salâhiyetler nazara alınarak işlerin mahiyetlerine göre tedkikata ehliyeti olan elemanların alınması zarurî ve tabiî görülerek lâyihaya dercedildiği üzere hesabların tedkiki vazifesi Divana tevdi olunmuştur.

Mütedavil sermayenin taviz bedellerinden alınacak para ile teğmin olunacağına göre ve bu bedellerin tenmiyesi vakıflar kanunu hükmü iktizasından olduğundan işletme idarelerinin umumî masrafları arasında bu paralar için de yüzde beş faiz hesab edilmesini encümen muvafık görmüş ve bakıyeden yüzde yirmi nisbetinde bir ihtiyat akçesi ayrıldıktan sonra kârın tesbiti hakkında da hükümler konulmuştur.

İşletme idarelerinin yapacakları akidlerde ve üçüncü şahıslarla olan münasebetlerinde her türlü muamelelerin müdür tarafından yapılmasına salâhiyet verilmiş ise de yapılacak işlerin her halde idare meclisinin kararile olabileceği hakkında bu maddeye kayid konmuş ve bu hükme göre hukukî salâhiyet ve vecibeleri kullanmakta müdürün idareyi temsil edeceği tabiî bulunmuştur.

İşletme idarelerinin istihdam edilecek memurları için 3659 sayılı Devlet müesseseleri hakkındaki teadül kanununun tatbik edileceği ve bu kanuna uygun olarak da maddede işaret edildiği üzere vazifelerini kusursuz olarak ifa edenlere ikramiye verilmesi kabul olunmuştur.

Muvakkat bir madde ile şimdiye kadar 3254 sayılı kanun hükümleri dairesinde yapılan muamelelerin ne suretle tasfiye edileceği tesbit edilmiştir.

Bu esaslar dairesinde hazırlanan kanun lâyihası Umumî Heyetin tasvibine arzedilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	R. V.	M. M.
Kırklareli	Kastamonu	Kocaeli
B. Denker		*Salâh Yargı*
Kâtib		
İstanbul	Bursa	Erzincan
F. Öymen	*A. N. Ayas*	*İ. Artun*
Giresun	Gümüşane	İsparta
M. Akkaya	*D. Sakarya*	*R. Ünlü*
Kayseri	Kayseri	Mardin
S. H. Ürgüblü	*S. Serim*	*R. Erten*
Muğla	Seyhan	Sivas
H. Kitabcı	*Naci Eldeniz*	*Remzi Çiner*
	Trabzon	
	Sırrı Day	

HÜKÛMETİN TEKLİFİ

Vakıf memba sularile orman ve zeytinliklerin işletilmesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Vakıflar umum müdürlüğü tarafından idare edilmekte bulunan vakıf memba sularile vakıf orman ve zeytinlikler mahsullerinin işlenerek veya piyasa icablarına göre her şekilde mamûl maddeler haline konarak satılması için ticarî esaslar dairesinde harekete umum müdürlük salâhiyetlidir. Bu işler için mütedavil sermaye olarak kullanılacak olan 600 000 lira 2762 sayılı vakıflar kanunu mucibince tahsil edilen taviz bedellerinden tahsis edilmiştir.

3116 sayılı orman kanununun mazbut vakıflara aid (62) nci maddesi hükmü mahfuzdur.

MADDE 2 — Bu mütedavil sermayeden :

A - Yukarıda yazılı gelir kaynaklarının istismarı için yapılacak tesisat ve bu tesisata muktazi makine, alât ve edevat ile bunların yedek aksamı ve diğer malzeme bedelleri ve imâl ve işlemenin lüzum ve icabına göre satın alınacak mamûl veya yarı mamûl veya gayri mamûl iptidaî maddeler ve levazım bedeli,

B - Bu tesisata teallûk eden işletme ve mutahassıs ve müstahdemin ve amele masraf ve ücreti,

C - Tesisatın tamir ve mamûlât ve mahsulâtın her türlü nakliye ve toplama masrafları,

Ç - Bu işlere muktazi demirbaş eşya ve mefruşat esmanı,

D - Bu müesseseler mamûlât ve mahsulâtının muhafaza ve satışına müteallik kap ve depo masrafları,

E - Satış için verilmesi iktiza eden komisyonlar ve reklâm ve afiş masrafları,

F - Mamûlât ve mahsulâtın bakım, muhafaza ve sigorta ve işletmenin istilzam ettiği sair masraflar, verilir.

MALİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Vakıf memba sularile orman ve zeytinliklerin işletilmesi için Vakıflar umum müdürlüğüne mütedavl sermaye verilmesine dair 3254 sayılı kanunun 6 ncı maddesini değiştiren kanun lâyihası

MADDE 1 — 3254 sayılı kanunun 6 ncı maddesi şu suretle değiştirilmiştir :

Madde 6 — İşletmelerden her biri için beşinci madde mucibince tefrik edilecek mütedavil sermayeden ikinci maddede sayılı tesis ve işletme masraflarının yıllık mikdarlarını göstermek üzere Vakıflar umum müdürlüğü tarafından her sene başında faaliyet plânları tanzim ve idare meclisince tedkik ve tasdik olunur. Bu yıllık plânlarda tesbit edilecek mikdarlardan amele ücretlerile ibtidaî madde ve malzeme mubayaa bedellerine taallûk edenler işletme icab ve ihtiyaçlarına göre idare meclisi kararile tadil olunabileceği gibi satıştan elde edilecek hâsılat da yalnız bu kısma aid olmak üzere tedavül ettirilir.

Hü. | Mal. E

MADDE 3 — Mazbut ve mülhak vakıflara aid zeytinliklerden alınacak zeytinlerin 2 nci maddenin (A) fıkrası mucibince verilecek bedelleri, mazbut kısmı bütçeye ve mülhak kısmı vakıflarına irad kaydettirilmek üzere, toplama tarihindeki mahallî ticaret odalarından alınacak rayiçlere göre işletme idare komisyonlarınca tesbit edilerek Umum müdürlük hesabına geçirilir.

MADDE 4 — Umum müdürlükçe mütedavil sermaye haricindeki tahsisattan yapılıb işletme idarelerinin emrine verilecek olan her türlü gayrimenkullerin mahallî vakıflar idaresi ile işletme idare komisyonları tarafından müştereken kiraları tesbit ve umum müdürlük hesabına kaydolunur.

Bedelde ihtilâf vukuunda vakıflar idare meclisi tarafından tedkik edilerek karara bağlanır. Şu kadar ki, Alemdağı memba sularına aid mevcud tesisat bu hükme tâbi değildir.

MADDE 5 — Birinci maddede yazılı işlerde kullanılacak ve ücretleri mütedavil sermayeden verilecek olan müstahdemler bu işlerden dolayı halk ile ve idare ile vaki olacak muamele ve münasebetlerinde diğer hususî müesseseler müstahdemleri hakkındaki hükümlere tâbi olub haklarında memurin muhakemat kanunu ahkâmı tatbik olunmaz. Şu kadar ki, bu işlere aid para ve malları çalanlar, ihtilâs edenler, zimmetine geçirenler, her ne suretle olursa olsun suiistimal edenler ve bu işlere aid evrak ve defatir üzerinde suç işleyenler diğer vakıf mallar hakkında ika olunan bu gibi suçlara müretteb cezalarla tecziye olunurlar.

MADDE 6 — Vakıflar umum müdürlüğü bu kanun mucibince yapacağı ticarî muamelelerden dolayı tacir sıfatını ihraz etmez.

MADDE 7 — Birinci maddede yazılı sermayenin vakıf memba sularile orman ve zeytinliklere icab ve lüzumuna göre tefrik edilecek mikdarlarının tesbiti Vakıflar idare meclisine aiddir.

MADDE 8 — Amele yevmiyeleri de dahil olmak üzere işletmeye taallûk eden her nevi masraflarla mübayaa edilecek mevaddı ibtidaiye ve levazımın bir sene zarfındaki esmanını ve bunlar

için mütedavil sermayeden tahsis olunacak mebaliğin haddi azamisini göstermek üzere umum müdürlükçe yıllık faaliyet plânları yapılır ve idare meclisine tasdik ettirilir.

MADDE 9 — İşletme idarelerinin :

A - Daimî ve muvakkat memur ve müstahdemlerile zeytinlikler muhafaza memurları kadroları,

B - Harcırah, yevmiye, kırtasiye, kira, mefruşat, tenvir ve teshin gibi idare masrafları,,

C - Mubayaa olunacak binalarla bunların inşa ve tamir masrafları ve makine ve alât ve demirbaş eşya bedelleri, gösterilmek üzere yapılacak masraf cedveli vakıflar idare meclisince tedkik ve tasdik olunur.

MADDE 10 — Faaliyet plânlarile masraf cedvelinde tadilât yapılması idare meclisi kararına bağlıdır.

MADDE 11 — Bu kanunda yazılı mütedavil sermayeden Vakıflar umum müdürlüğünce yapılan teahhüdat ve sarfiyat Divanı muhasebat vizesinden müstesnadır. İnşaat ve tesisat hariç olmak üzere bu babdaki muamele ve mukaveleler arttırma, eksiltme ve ihale ve muhasebei umumiye kanunları ahkâmına tâbi değildir. Bu muamelelerin icra tarzı ve mütedavil sermaye ile işletilecek gelir kaynaklarının mahiyetlerine göre işletme tarzları ve memur ve müstahdemlerinin vazife ve salâhiyetleri ve hesab usulleri ve tahsil ve tediye şekilleri ticarî usul ve kaidelerin umumî hükümlerine göre vakıflar idare meclisince tesbit ve İcra Vekilleri Heyetince tasdik edilecek esaslar dairesinde yürütülür.

MADDE 12 — Mütedavil sermayeden yapılan sarfiyata aid idare hesabı ayrıca tutularak her malî sene sonundan itibaren dört ay zarfında Divanı muhasebata verilir ve Divanı muhasebatça tasdik olunacak mütedavil sermaye hesabı Vakıflar umum müdürlüğünün o seneki hesabı katğisine raptolunur.

MADDE 13 — Vakıflar umum müdürlüğü, idare meclisi kararile:

A - Yalnız bu işleri yürütmek üzere hariçten kira ile tutacağı bina ve arazi için lüzumu halinde on seneyi geçmemek üzere mukavele yapabilir.

Hü.

B - Vakıf memba sularile orman ve zeytinlik mahsullerini veya bunlardan elde edilecek semereleri satanlara tesbit edilecek mikdarda komisyon verebilir.

C - Teminat mukabilinde kredi suretile de satış yapabilir.

Mütedavil sermayenin idare sureti

MADDE 14 — Birinci maddede yazılı gelir kaynaklarının bu kanun uyarınca işletilmesi için mıntakalarında icabı kadar işletme idaresi teşkil olunur.

İşletme idareleri birer müdür ve muhasib ile lüzumu kadar fen ve ambar memuru ve diğer müstahdemlerden terekküb eder.

MADDE 15 — İşletme idarelerinde müdürlerin reisliği altında muhasib ile o mıntakada çalışan fen memurlarından mürekkeb bir idare komisyonu bulunur.

MADDE 16 — İşletme idarelerine müteallik her türlü ukud ve mukavelâtın tanzimine, alım ve satım muamelelerinin icrasına ve işletme şekil ve tarzlarına mütedair mukarreratın ittihazı idare komisyonlarına aiddir.

Kredi ile satışlarda alınacak teminat

MADDE 17 — Kredi ile satışlarda satış bedeli mikdarında olmak üzere aşağıdaki şekilde teminat alınır:

A - Banka mektubu,

B - Ticaret odalarından musaddak diğer iki tüccarın imzasını muhtevi bono (on bin liraya kadar).

MADDE 18 — Her sene hâsıl olacak gayri safi varidattan:

A - Kanunun 2 nci maddesinde sayılan tesisat, mefruşat ve demirbaş eşya bedelleri hariç olmak üzere diğer bütün masraflar,

B - Vakıflar İdare meclisince yüzde beşten aşağı olmamak üzere tesbit edilecek tesisat, mefruşat ve demirbaş eşya amortismanı, çıktıktan sonra geri kalan mikdarı safi iradı teşkil eder.

Mal. E.

Hü.	Mal. E.
MADDE 19 — Safi iraddan yüzde on mikdarında ihtiyat akçesi ayrılır. Sermayenin beşte birine baliğ oluncaya kadar bu ihtiyat akçesinin ayrılmasına devam olunur. Her hangi bir zararın karşılanması neticesi olarak azalmış bulunan ihtiyat akçesi bu mikdara yükselinceye kadar kesilir.	
Safi iraddan bu suretle ihtiyat akçesi ayrıldıktan sonra geriye kalan mikdar Vakıflar umum müdürlüğü bütçesine irad kaydolunur.	
MADDE 20 — Her üç ayda bir hesabatın gösterdiği gayri safi varidat mikdarları tesbit edildikten sonra masraf ve amortisman ve ihtiyat akçesi çıkarılarak bakiyesinin yıllık safi varidata mahsuben idare meclisi kararile bütçeye irad kaydına umum müdürlük mezundur.	
MADDE 21 — 18 nci ve 19 ncu maddeler mucibince ayrılacak amortisman ve ihtiyat akçesi tenmiye edilmek üzere vakıf paralar idaresine tevdi olunur. İşletme idarelerine aid olub kabili istimal bir halden çıkan makine ve tesisatı fenniyenin yenileştirilmesine karşılık teşkil edecek olan tesisat amortismanı ile ihtiyat akçesinden sarfiyat icrası idare meclisi kararına bağlıdır.	
MADDE 22 — Vakıf memba sularile orman ve zeytinliklerin işletilmesi hakkında Vakıflar umum müdürlüğüne mütedavil sermaye verilmesine dair olan 3254 numaralı kanun kaldırılmıştır.	
MADDE 23 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.	**MADDE** 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.
MADDE 24 — Bu kanunun hükümlerini icraya Başvekil memurdur.	**MADDE** 3 — Bu kanunun hükümlerini icraya Başvekil memurdur.

25 - V - 1939

Bş. V.	**Ad. V.**	**M. M. V.**
Dr. R. Saydam	*T. F. Sılay*	*N. Tınaz*
Da. V.	**Ha. V.**	**Ma. V.**
Fuyık Öztrak	***Ş. Saracoğlu***	***F. Ağralı***
Mf. V.	**Na. V.**	**İk. V.**
Yücel	*A. F. Cebesoy*	*H. Çakır*
S. İ. M. V.	**G. İ. V.**	**Zr. V.**
Dr. H. Alataş	*R. Tarhan*	*Muhlis Erkmen*
Mü. V.		**Ti. V.**
A. Çetinkaya		*C. Erçin*

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Vakıf memba sularile orman ve zeytinliklerin işletilmesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Vakıflar umum müdürlüğünce idare edilmekte olan memba sularile orman ve zeytinliklerin ticarî esaslar dairesinde işletilmesi için 2762 sayılı vakıflar kanunu mucibince tahsil edilen taviz bedellerinden 600 000 liraya kadar mütedavil sermaye tahsisine Vakıflar umum müdürlüğü salâhiyetlidir. 3116 sayılı orman kanununun mazbut vakıflara aid 62 nci maddesi hükmü mahfuzdur .

MADDE 2 — Birinci maddede yazılı mevzulardan mütedavil sarmaye ile işletilmesi icab edenlerin tefriki ile lüzumu kadar işletme idareleri tesis ve her işletme idaresinin daimî memur ve müstahdemleri maaş ve ücretlerile, kırtasiye, mefruşat, mahrukat gibi idare masraflarını ve daimî memur ve müstahdemlerinin kadrolarını ihtiva eden idare bütçelerine ve bu idareye ayrılan mütedavil sermaye mikdarile bu sermayenin tedavülü suretile teğmin edilecek olan muamele hacmini gösteren faaliyet proğramları ve bunlara aid tadiller Umum müdürlüğün teklifi üzerine Vakıflar idare meclisince tesbit olunur.

MADDE 3 — İşletme idarelerine devredilecek zeytinlik, orman, fabrika, bina ve su tesisatı ile emsali bilcümle gayrimenkullerin vergileri bu malların sahibi bulunan Vakıflar idaresine ve her türlü imar ve bakım masrafları işletme idarelerine aid olmak üzere senelik icar bedelleri mahallî rayiçlerine ve Vakıflar idare meclisince tayin edilecek esaslara göre mahallî vakıflar ve işletme memurları arasında tesbit olunur.

Bedel hakkında ihtilâf vukuu takdirinde keyfiyet idare meclisi tarafından tedkik ve bir karara bağlanır. İşbu icar bedellerinden mazbut vakıflara aid kısmı bütçeye, mülhak vakıflara aid kısmı da vakıflarına irad kaydolunur.

Alemdağı memba suları tesisatı için icar alınmaz.

MADDE 4 — İşletme idarelerine ayrılacak mütedavil sermayeden işletme hususatının ticarî mevzuata göre idaresini teğmin için lüzumu olan her türlü menkul eşya, makine ve malzeme bedel veya kiraları her nevi imar ve bakım masrafları, amele ücretleri, nakliye, sigorta ve komisyonlar ve işletmeden mütevellid tamir ve sair her nevi masraflar ve vakıflar idaresine verilen alelûmum kiralar, ticarî maksadlarla bu fabrikalarda işletmek üzere mubayaa edilecek mamul, nimmamul ve gayrimamul maddeler bedelleri tediye edileceği gibi görülecek lüzum üzerine zeytin mahsulünün tasiri ve her nevi yağ mamulâtı yapılmak için Vakıflar idare meclisi kararile hariçten fabrika, bina, arazi, orman ve zeytinlik de isticar edebilecektir.

İşletme idareleri, idare meclisi kararile bu kabil muamelelerinde hakikî ve hükmî şahıslar ile iştirake de salâhiyettardır.

MADDE 5 — Vakıflar umum müdürlüğü idare meclisi kararile :

A) İşlerini yürütmek üzere hariçten kira ile tutacağı gayrimenkuller için lüzumu halinde on seneyi geçmemek üzere mukavele yapabilir.

B) Vakıf memba sularile orman ve zeytinlik mahsullerini veya bunlardan elde edilecek mamulleri satanlara tesbit edilecek mikdarda komisyon verebilir.

C) Satış bedeli mikdarında olmak şartile banka teğminatı mukabilinde kredi ile de satış yapılabilir.

MADDE 6 — Vakıflar umum müdürlüğü bu kanun mucibince yapacağı ticarî muamelelerden dolayı tacir sıfatını ihraz etmez.

Bu kanunda yazılı mütedavil sermayeden Vakıflar umum müdürlüğünce yapılan taahhüdat ve sarfiyat Divanı muhasebat vizesinden müstesnadır.

Bu babdaki muamele ve mukaveleler, arttırma, eksiltme ve ihale ve muhasebei umumiye kanunları ahkâmına tâbi değildir. Bu muamelelerin şekli ve mütedavil sermaye ile işleyecek gelir kaynaklarından mahiyetlerine göre işletme tarzları verantabilite hesabları ile memur ve müstahdemlerin vazife ve salâhiyetleri ve hesab usulleri ve tahsil ve tediye şekilleri ticarî usul ve kaidelerin umumî hükümlerine göre vakıflar idare meclisince tesbit olunur. Bu idarelerin du-

rumu hususî hukuk hükümlerine tâbidir.

Mütedavil sermayeye aid muamelâta taallûk eden sulh ve ibraya ve akdedilmiş olan mukavelelerin tadiline karar vermek salâhiyeti vakıflar idare meclisine aiddir.

MADDE 7 — Senelik muamelâtı mübeyyin bilânço ve kâr ve zarar hesabı ayrıca tutularak her malî sene sonundan itibaren dört ay zarfında tedkik edilmek üzere Divanı muhasebata verilir.

MADDE 8 — Her işletme idaresinin senelik bilânçosu ile ticarî esaslara göre tesbit edilecek gayrisafi kârından bütün masraflar ve işletmeye aid demirbaş eşya amortismanları çıkarılmak ve kullanılmış olan sermayeye yüzde beş nisbetinde faiz ayrılmak suretile tesbit edilecek safi kârın yüzde yirmisini geçmemek üzere idare meclisi kararile bir mikdar ihtiyat akçesi ayrılır ve mütebakisi vakıflar idaresi bütçesine irad kaydolunur.

Bilânço mucibince tahakkuk edecek zararın ihtiyat akçasından tesviyesi mümkün olmadığı takdirde ödenmiyen mikdarı ertesi seneye devredilir. İhtiyat akçesi mütedavil sermaye gibi kullanılır.

MADDE 9 — İşletme idareleri birer müdür ve muhasib ile lüzumu kadar fen ve ambar memuru ve diğer müstahdemlerden terekküb eder.

MADDE 10 — İşletme idarelerinde müdürlerin reisliği altında muhasib ile o mıntakada çalışan fen adamlarından mürekkeb idare komisyonu bulunur.

MADDE 11 — İşletme idarelerine müteallik her türlü nukud ve mukavelât, alım ve satım işleri ve işletme şekil ve tarzları idare meclisi kararile müdür tarafından yapılır.

MADDE 12 — İşletme idarelerinde kullanılacak ve ücretleri mütedavil sermayeden verilecek olan müstahdemler görecekleri işlerden dolayı halk ve idare ile vaki olacak muamele ve münasebetlerinde diğer hususî müesseseler müstahdemleri hakkındaki hükümlere tâbi olub haklarında memurin muhakemat kanunu ahkâmı tatbik olunmaz. Şu kadar ki bu işlere aid para ve malları çalanlar, ihtilâs edenler, zimmetine geçirenler, her ne suretle olursa olsun suiistimal edenler, evrak ve defatir üzerinde suç işleyenler diğer vakıf mallar hakkında ika olunan bu gibi suçlara müretteb cezalarla tecziye olunurlar.

MADDE 13 — İşletme idarelerinin daimî aylıklı memur ve müstahdemleri hakkında 3659 sayılı kanun hükümleri tatbik olunur. İşbu memur ve müstahdemlerden vazife kusuru olmayanlara sene sonunda sekizinci madde mucibince tesbit edilecek safi kârın yüzde beşine kadar ve birer aylıklarını geçmemek şartile ikramiye verilebileceği gibi fevkalâde hizmeti olanlara idare meclisi kararile kâr ile mukayyed olmaksızın ayrıca senede bir maaş kadar ikramiye verilebilir.

MADDE 14 — 3254 sayılı kanun kaldırılmıştır.

MUVAKKAT MADDE — 3254 sayılı kanun hükmüne göre yapılan muameleler bu kanunun meriyetini müteakib tasfiye ve neticeleri bu kanun hükümleri dairesinde Vakıflar idare meclisince tayi nedilecek esaslara göre yeni işletme idarelerine veyahud Vakıflar idaresine devrolunur.

MADDE 15 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 16 — Bu kanun hükümlerini icraya Başvekil memurdur.

S. Sayısı : 232

Yeniden kurulacak Erzincan şehir yerinin istimlâki hakkında kanun lâyihası ve Dahiliye encümeni mazbatası (1/463)

T. C.
Başvekâlet
Kararlar dairesi müdürlüğü
Sayı : 6/3425

25 - VII - 1940

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Yeniden kurulacak Erzincan şehir yerinin istimlâki hakkında Dahiliye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 24 - VII - 1940 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil
Dr. R. Saydam

Mucib sebebler lâyihası

Vuku bulan zelzelede tamamen harab olan Erzincan şehrinin mutahassıslar tarafından tesbit olunan mahalde yeniden kurulabilmesi için geniş mikyasta arazi istimlâkine ihtiyaç bulunmaktadır.

Belediyelerce yapılacak istimlâklere dair bulunan (3710) sayılı kanunla bu maksad temin edilemiyeceği cihetle bu hususta istisnaî bazı hükümleri havi ayrıca bir kanun tedvinine lüzum ve zaruret hâsıl olmuştur.

Lâyihanın birinci maddesile istimlâk tarikından başka eshabının rızası bulunduğu takdirde gayrimenkullerin mubayaa suretile de temini düşünülmüştür.

3710 numaralı kanunun 8 nci maddesine göre teşkil olunacak komisyonlarca takdir olunacak fiatlardaki düşüklük veya yükseklik dolayısile istimlâk sahasındaki gayrimenkul sahiblerile belediyenin mütekabilen zarar görmeleri muhtemel bulunduğu cihetle bu mahzuru önlemek için istimlâk bedelinin arazi ve bina vergilerindeki kıymet esasına istinad etmesi muvafık görülmüş ve bu maksadla lâyihanın 2 nci ve 3 ncü maddelerine hükümler konulmuştur.

Yeni kurulacak şehirde inşaata bir an evvel başlayabilmek ve arsaların hemşehrilere şehir imar plânına göre tevziini tesri edebilmek gayesile lâyihanın 4 ncü maddesile, 2 nci ve 3 ncü maddelere göre teayyün edecek istimlâk bedellerinin yüzde yirmi fazlasile millî bankalardan birisine tevdii halinde gayrimenkullere başkaca bir kanunî merasime hacet kalmadan belediyece vazıyed olunabilmesi esası kabul olunmuştur.

Lâyihanın 5 nci maddesile belediye istimlâk kanununun ahkâmı sairesinin işbu istimlâk muamelelerinde de cereyan etmesi kabul edilmiş bulunmasına binaen gayrimenkul sahiblerinin mezkûr kanunun 12 nci maddesi sarahati veçhile bedel hakkında dava açabilmeleri hakları mahfuz bulunmakta ve bu itibarla işbu vazıyedle bunların hukuku haleldar edilmiş bulunmamaktadır.

Eski Erzincan şehri sekenesinden olub zelzeleden zarar gören hemşehrilerin yeniden kurulacak şehirde toplanmalarını temin için bunlardan uhdei tatasarruflarında gayrimenkul bulunduğu vergi ve tapu kayidlerile anlaşılanlara yıkılmış veya yanmış bulunan ev ve ticarethanelerinden birer tanesi için yalnız birer kıta bedelsiz arsa verilmesi muvafık görülmüştür. Bu esas dairesinde ve şehir imar plânına göre hemşehrilere tevzi olunacak arsaların harçsız olarak eshabı namına tescilleri münasib görülerek bu maksadları temin eden hükümler lâyihanın 4 ncü maddesine vazolunmuştur.

İstimlâk sahasındaki Hazineye aid gayrimenkullerin bedelsiz belediyeye devrini temin için lâyihanın 6 ncı maddesi hazırlanmıştır.

Dahiliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Dahiliye encümeni
Esas No. 1/463
Karar No. 52

31 - VII - 1940

Yüksek Reisliğe

Yeniden kurulacak Erzincan şehir yerinin istimlâki hakkında Dahiliye vekâletince hazırlanan ve Başvekâletin 25 - VII - 1940 tarih ve 6/3425 sayılı tezkeresile Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte encümenimize tevdi buyurulmakla Dahiliye müsteşar muavini hazır bulunduğu halde tedkik ve müzakere olundu.

Vuku bulan zelzelede tamamen harab olan Erzincan şehri ve civarında mutahassıs fen erbabı tarafından yapılan tedkikat neticesinde; bu şehrin bulunduğu mahalde yeniden tesisi doğru bulunmamış ve mezkûr heyetçe tanzim olunub üzerinde encümenimize izahat verilen haritada gösterilen sahada kurulması tensib edilmiş olduğu ve bu sahada mevcud geniş arazi ve diğer gayrimenkullerin istimlâkine katî lüzum bulunduğu anlaşılmış ve felâketzede halkın biran evvel yerleşmeleri ve istihsal kudret ve kabiliyetlerinin iadeleri için mezkûr şehrin Nafia vekâletince yaptırılan imar plânına göre derhal inşasına başlanması ve belde tesisatının vücude getirilmesi muktazi bulunmuş olmasına mebni bu işin arzettiği ehemmiyet ve müstaceliyet nazarı itibare alınarak istisnaî bazı hükümleri muhtevi hususî bir kanun tedvini lüzumlu görülmüş olmakla işbu kanun lâyihası esas itibarile kabule şayan bulunmuştur. Yalnız Erzincan şehrinin yeniden tesis olunacağı mahallin istimlâkine mahsus olmak üzere tanzim olunan bu kanun lâyihası (3710) sayılı belediyelerce yapılacak istimlâke dair kanundan ayrı olarak mütalea edilmiş olmasına binaen mezkûr lâyihadaki bazı maddeler kaldırılmış ve bazı hükümler ilâve olunmuştur.

Yeniden bir şehir kurulması gibi çok ehemmiyetli görülen bir iş hakkında karar vermek salâhiyetinin Yüksek İcra Heyetine verilmesi muvafık mütalea edilmiş ve bunun için gerek yeni Erzincan şehrinin kurulacağı sahayı tesbit etmek ve gerek bu sahadaki gayrimenkul malları istimlâk için muktazi menafii umumiye kararı ittihaz eylemek salâhiyeti Vekiller Heyetine verilerek mahallî belediyesinin istimlâk hakkı kabul edilmiş ve bu kanunla tesbit edilen istimlâk bedeli sabit bir mikdar olduğundan istimlâk sahasındaki gayrimenkullerin pazarlık suretile belediyece satın alınması mahzurlu görülmüş ve bu esaslara göre birinci madde tertib ve tanzim olunmuştur.

Erzincan ve civarında icra olunan umumî bina ve arazi tahrirleri neticelerinin 1937 malî yılından itibaren meriyet mevkiine konduğu anlaşılmış ve yakın bir zamanın rayicini ifade eden bu neticelere göre halen vergiye tâbi tutulmakta olan mezkûr bina ve arazi vergi matrahlarının hakikî alım ve satım kıymeti olarak istimlâk bedelinin tayininde nazarı itibare alınması hem alâkalı gayrimenkul sahibleri ve hem de belediye için muvafık bulunmuş ve bu istimlâk işinin süratle intacı matlub olmasına mebni (3710) sayılı istimlâk kanununda tayin olunan usule göre istimlâk bedellerinin tesbiti yoluna gidilmesi doğru görülmemiştir.

Bina ve arazi vergileri kanunları hükümlerine göre münferid ve mevzii tadil talebleri yapılmış ve fakat henüz nihaî kararlara iktiran etmemiş olan tadil muamelelerinde tadilât komisyonlarınca takdir olunan kıymet ve iratlar, istimlâk bedellerinin tayininde esas olarak kabul olunmuştur. Mükellefler tarafından tadilât komisyonları kararları aleyhinde yapılan itirazlarda daima takdir olunan kıymet ve iradların tenzili için iddia dermeyan olunmakta bulunduğundan mezkûr komisyonlarca konulan kıymet ve iradları ifade eden mikdarları mal sahiblerinin nefine olarak kabul etmek iktiza eder.

Tahrirlerde unutulmuş ve vergi kayidlerine geçmemiş olmaları sebebile haklarında mektûm hükmü tatbik olunan mahaller için cereyan eden muameleler de neticelenmemiş olduğu takdirde yukarıda arzolunan sebeblere binaen bunlar için de tadilât komisyonlarınca konulan mikdarların istimlâk bedeli olarak kabulü muvafık bulunmuş ve bu mevzu ikinci maddenin şumulü da-

hilinde görülmüş olduğundan buna dair Hükûmet lâyihasındaki üçüncü madde kaldırılmıştır.

Bu kanunla tayin olunan istimlâk bedellerivergi matrahını teşkil eden katî bir mikdar olması ve esasen idarî kaza mercilerinin tedkikinden geçerek katileşmiş bulunması sebebile işbu istimlâk bedellerinin mal sahiblerine peşin olarak ödenmesi ve sahibi bulunamayan gayrimenkul bedelinin de Millî bankalardan birine yatırılması suretile bu mallara belediyece vaziyed edilmesi tabiî görülmüş ve bu esaslara göre üçüncü madde tedvin olunmuştur.

İstimlâk muamelesinin hitamile belediyenin uhdei tasarrufuna geçecek olan bu yerlerden eski Erzincan şehrinde zelzeleden zarar görmüş ve vergi ve tapu kayidlerine nazaran gayrimenkul mala sahib bulunduğu anlaşılmış olanlara sahib oldukları gayrimenkullerin nevine göre mesken, akar ve arsaların adedi ne olursa olsun yalnız birer arsa verilmesi ve bunların şehir imar pilânına göre tesbit olunan tiplerden hangisine talib bulunduklarına dair alâkalıların verecekleri beyanname üzerine kûra ile tayin olunması esaslarını ihtiva eden dördüncü madde hükmüne tevfikan bedelsiz olarak verilecek arsaların yalnız Erzincanda oturan hemşehrilere hasrı adalete uygun görülmemiş ve bu şehirde vergi ve tapu kayidlerine nazaran gayrimenkule sahib oldukları tahakkuk eden diğer vatandaşların da bu haktan istifadeleri muvafık bulunmuş ve bu arsaların tapu dairesince harca tâbi olmaksızın tescili esası kabul olunarak ona göre dördüncü madde tertib edilmiştir.

Katî bir ihtiyaç ve istisnaî bir halin neticesi olarak tanzim olunan işbu kanunla, istimlâk bedelleri katî bir mikdar olarak kabul edilmiş ve bu mikdarların hakikî alım ve satım fiatlarını ifade ettiği de yukarıda arzedilmiş olduğundan istimlâk bedeli hakkında 3710 sayılı kanun hükmüne göre itiraz yapılmasına mahal görülmiyerek lâyihadaki beşinci madde tayyedilmiş ve onu müteakib maddelerde; numaraları değiştirilerek aynen kabul olunmuştur. Meselenin ehemmiyetine binaen müstacelen müzakeresi ricasile Umumî Heyetin tasvibine arzolunmak üzere Yüksek Reisliğe sunulmuştur.

Da. E. Rs.	Rs. V.	Bu M. M.
Tekirdağ	Çoruh	Balıkesir
C. Uybadın	*A. Tüzün*	*F. Tiridoğlu*
Kâ.		
Yozgad	Antalya	Balıkesir
	R. Kaplan	*Y. S. Uzay*
Bingöl	Bursa	Çanakkale
N. Sahir	*F. Güvendiren*	*H. Ergeneli*
Erzurum	Erzurum	Kars
Gl. Z. Soydemir	*N. Elgün*	*E. Özoğuz*
Maraş	Malatya	Yozgad
Z. Kayran	*E. Barkan*	*S. Korkmaz*
Zonguldak	Zonguldak	
İ. E. Bozkurt	*R. Vardar*	

HÜKÛMETİN TEKLİFİ	DAHİLİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ
Yeniden kurulacak Erzincan şehir yerinin istimlâkine dair kanun lâyihası	*Yeniden kurulacak Erzincan şehir yerinin istimlâkine dair kanun lâyihası*
MADDE 1 — Erzincan şehrinin yeniden kurulması için tesbit olunan saha dahilindeki gayrimenkulleri değer bahası peşin verilmek şartile istimlâke Erzincan belediyesi salâhiyetlidir. Bu gayrimenkullerin sahiblerinin rızasile istimlâk yoluna gidilmeksizin mubayaaları da caizdir.	**MADDE 1** — Erzincan şehirinin yeniden kurulması için Vekiller Heyetince tesbit edilen ve menafii umumiye kararı verilen sahadaki gayri menkulleri değer bahası peşin verilmek şartile istimlâke Erzincan belediyesi salâhiyetlidir.
MADDE 2 — İstimlâk edilecek arazi için istimlâk bedeli, istimlâkin yapıldığı malî yılın vergisine matrah olan kıymet ve binalar için de ayni malî yılın vergisine matrah olan irada göre bina vergisi kanunu mucibince teayyün eden kıymettir. İstimlâkin yapıldığı malî yılın vergisine matrah olan kıymet veya irad ferdî ve mevzîî tadil talebi dolayısile katileşmemiş ise tadilât komisyonunca takdir olunan kıymet ve binalar da mezkûr komisyonca takdir edilen irada göre teayyün eden kıymet istimlâk bedelidir.	**MADDE 2** — İstimlâk edilecek arazi için istimlâk bedeli, arazide de istimlâkin yapıldığı malî yılın vergisine matrah olan kıymet ve binalar için de ayni malî yılın vergisine esas olan irada göre bina vergi kanunu mucibince teayyün eden kıymettir. Mektumiyet dolayısile veya alâkalılar tarafından yapılan ferdî veya mevzîî tadil talebi üzerine cereyan eden tadil muamelesi neticelenmemiş ise arazide, tadilât komisyonunca takdir olunan kıymet ve binalarda da mezkûr komisyon tarafından konulan irada nazaran tesbit edilen kıymet istimlâk bedelidir.
MADDE 3 — İstimlâkine karar verilen gayrimenkullerin istimlâkin yapıldığı malî yılda vergide mukayyed kıymet veya iradı bulunmadığı takdirde vergi kanunları hükümlerine göre takdir ve binalarda irada göre tayin edilecek kıymet istimlâk bedeli sayılır.	**MADDE 3** — İkinci maddede yazılı istimlâk bedeli gayrimenkûl sahiblerine peşin olarak verilir. İstimlâk esnasında sahibi bulunmıyan gayrimenkullerin bedelleri ise müracaatlarında kendilerine verilmek üzere millî bankalardan birine yatırılr ve bu mallara belediye vazıyed eder.
MADDE 4 — İstimlâkinin amme menfaatlerine uygun olduğuna karar verilmiş olan gayrimenkullere, başkaca kanunî merasime hacet kalmaksızın 2 nci ve 3 ncü maddelere göre teayyün eden istimlâk bedellerini, % 20 fazlasile millî bankalardan birisine yatırarak belediye vazıyed edebilir. Uhdei tasarrufuna geçmiş bulunan gayrimenkullerle bu suretle vazıyed olunan mahalleri şehir imar plânına göre hemşerilere tevzie belediye mezundur. Bu yerler eshabı üzerine tapu dairesince harç alınmaksızın tescil olunur. Eski Erzincan şehri sekenesinden olub zelzeleden zarar gören hemşerilerden tapu ve vergi kayidlerine nazaran uhdei tasarruflarında gayrimenkul bulunduğu anlaşılanlara yıkılmış veya yanmış bulunan ikametgâh ve ticarethanelerinden birer tanesi için bedelsiz yalnız birer arsa verilir.	**MADDE 4** — Belediyenin tasarrufu altına geçmiş olan bu yerler, müstehiklerine şehir imar plânına göre tesbit edilen tiplerden hangisine talib bulunduklarına dair dolduracakları beyanname üzerine kura ile bedelsiz olarak verilir. Ancak eski Erzincan şehrinde zelzeleden zarar görenlerden tapu ve vergi kayıdlarına nazaran gayrimenkûle sahib bulundukları anlaşılanlara sahib oldukları gayrimenkûllerin nevine göre her biri için bedelsiz birer arsa verilir. Bu arsalar sahibleri üzerine tapu dairesince harç alınmaksızın tescil olunur.

MADDE 5 — İstmilâk işlerinde sair muamelât 3710 sayılı kanun hükümleri dairesinde cereyan eder.

MADDE 6 — İstimlâk sahası dahilindeki millî emlâk bilâbedel belediyeye devrolunur.

MADDE 7 — Bu kanun neşri tarihinden meridir.

MADDE 8 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

24 - VII - 1940

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam		*S. Arıkan*
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Faık Öztrak		*F. Ağralı*
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	*A. F. Cebesoy*	*H. Çakır*
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	*R. Karadeniz*	*Muhlis Erkmen*
Mü. V.		Ti. V.
		N. Topcoğlu

MADDE 5 — İstimlâk sahası dahilindeki millî emlâk bedelsiz olarak belediyeye devrolunur.

MADDE 6 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 7 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

S. Sayısı : 233

Türkiye - Almanya arasında imza edilmiş olan Ticarî mübadelelere mütedair hususî anlaşma ile Tediye anlaşmasının tasdiki hakkında kanun lâyihası (I/464)

T. C.
Başvekâlet
Kararlar Dairesi Müdürlüğü
Sayı: 6/3534

29 - VII - 1940

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

25 temmuz 1940 tarihinde Almanya ile imza edilmiş olan mübadele ve tediye anlaşmalarının tasdiki hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 29 - VII - 1940 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibe ve ilişiklerile birlikte sunulmuştur.

Başvekil
Dr. R. Saydam

TÜRKİYE İLE ALMANYA ARASINDA TİCARÎ MÜBADELELERE MÜTEDAİR HUSUSÎ ANLAŞMA

Madde — 1

a) İşbu Anlaşma mucibince Türkiye ile Almanya arasındaki ticarî mübadelâtın hacmi, Alman emtiasının Türkiyeye mütevecciben ihracı için 21 400 000 (21 399 664) Türk lirası ve Almanyaya Türk ihracatı için 21 400 000 (21 399 664) Türk lirası olarak tesbit edilmiştir.

b) Türk ve Alman malları mütekabilen işbu Anlaşmaya merbut A, B, C ve A1, B1, C1 listelerine göre taksim edileceklerdir. A, B ve C listelerinin her birinde tadad edilen mallar bunlara tekabül eden A1, B1 ve C1 listelerinde gösterilen malların idhaline mukabil ihraç edileceklerdir.

c) A1 B1, ve C1 Alman listelerinde tadad edilen eski mukaveleler mevzuu malların mecmuu, hata ve nisyan müstesna, yalnız 21 399 664 Türk lirası üzerinden 13 169 491 Türk lirasına baliğ olduğundan mütebakisi 8 230 173 Türk lirası keza işbu Anlaşmaya merbut 3 numaralı listede gösterilen Türk idhalâtına verilen plâfonlara tekabül eder.

Eski mukavelelere tevfikan tediye edilecek meblâğ mezkûr 13 169 491 Türk lirasının dununda olduğu takdirde farkı 8 230 173 liralık plâfona ilâve ve merbut 3 numaralı listede derpiş edilen Alman emtiası grupları arasında mütenasiben taksim edilecektir.

Keza eski mukaveleler için derpiş edilmiş olan balâda mezkûr 13 169 501 Türk lirası tecavüz edildiği takdirde, bu fark B ve C listelerinde derpiş edilen Türk ihracatına mütenasiben taksim edilecek ve 21 399 674 Türk liralık umumî ihracat hacmi ayni mikdarda arttırılacaktır.

d) 3 numaralı lâhikadaki gruplarda gösterilen nevilere mensub mallar işbu lâhikada gösterilen mikdara baliğ olduğu takdirde işbu mikdar, iki Hükûmet arasında anlaşma ile, ayni grupa dahil diğer bir mal nevinden tenkis suretile arttırılabilir.

Keza B ve C listelerinde sayılan Türk mallarından birinin ihracatı bu listelerde gösterilen mikdara baliğ olduğu takdirde işbu mikdar, İki Hükûmet arasında Anlaşma ile, ayni listede gösterilen mallar mikdarlarından tenkis suretile arttırılabilir.

e) B1 ve C1 listelerinde gösterilen plâfonlar mevzuunu teşkil eden mallara aid idhalât permileri Türk salâhiyettar makamları tarafından tevzi edilecektir.

Madde — 2

Anlaşmanın hüsnü tatbikına nezaret etmek üzere bir Muhtelit komite teşkil olunacaktır. Mütekabil ihracat arasında 1 500 000 Türk lirasından fazla bir fark görüldüğü takdirde alacaklı memleket diğer memlekete ihracatını durdurmak hakkına malik olacak ve mevzubahs komite bu vaziyete çare bulmak için lüzumlu tedabiri ittihaz etmek üzere en kısa müddet zarfında toplanacaktır.

A1, B1, C1 listelerinin her biri mucibince yapılan ihracatın baliğ olduğu mikdarla A ve B ve C listelerinden her birine tekabül eden ihracatın baliğ olduğu mikdar arasında 1 500 000 Türk lirasından fazla bir fark müşahede edildiği takdirde ayni suretle hareket olunacaktır.

Madde — 3

a) İki memleketten her biri menşeli malların diğer memleket ülkesine idhaline, idhal zamanında idhal eden memlekette cari umumî hükümler dairesinde, müsaade olunacaktır.

b) İki Hükûmet A, B, C ve A1, B1, C1 listelerinde münderiç malların ihracı için gereken bütün müsaadeleri vereceklerdir.

c) İki Hükûmet A, B, C ve A1, B1, C1 listelerinde münderiç malların idhaline müsaade edecek ve gerek bu malların idhalini gerekse bedellerinin bu günkü tarihle imzalanan Tediye Anlaşmasının (1) ve (2) nci maddelerinde derpiş edilen D hesabına yatırılmasını teğmin edecek bütün müsaadeleri vereceklerdir.

Madde — 4

Memel arazisi, Danzig - Şarkî Prusya vilâyetleri, Werthegau ve Katoviç ve Zichenau vilâyetleri de dahil olmak üzere Reich'den gelen veya oraya gönderilen mallar Almanyadan gelen veya oraya gönderilen mal addolunacaklardır. Bohemya ve Moravya Protektorası bundan hariçtir.

Madde — 5

İşbu Anlaşmanın akdinden sonra sevkedilecek Türk veya Alman menşeli mallara 4 numaralı lâhikada gösterilen modele uygun iki nüsha menşe şehadetnamesi terfik edilecektir. Şehadetnameler Türkçe ve Almanca olarak tanzim kılınacaklardır.

Madde — 6

Şurası mukarrerdir ki işbu Anlaşmanın ticarî mübadelâta müteallik ahkâmı ancak iki memleketten birinin dahilî istihlâkine muhassas idhalâta taallûk eder.

İşbu Anlaşma ahkâmı transit mallar nakliyatı hususunda tatbik edilmez.

Madde — 7

İşbu Anlaşma, iki Âkid Tarafın tasdik keyfiyetini yekdiğerine tebliğ ettikleri tarihden itibaren bir sene müddetle meriyete girecektir.

Anlaşmanın inkizası tarihinden en geç üç ay evvel iki Hükûmet ticarî mübadelelerinin yeni bir tanzimi esaslarını kararlaştırmak üzere temasa geleceklerdir.

Ankarada, bin dokuz yüz kırk senesi temmuz ayının 25 nci günü Türkçe, Almanca ve Fransızca olarak tanzim edilmiştir.

İhtilâf halinde, Fransızca metin muteber olacaktır.

Von Papen *Numan Menemencioğlu*

Lâhika : 1

Liste : A

Arpa	1 290 000	Pandermit	300 000
Darı	500 000	Zımpara	20 000
Yağlı tohumlar	1 500 000	Keten	40 000
Zeytinyağı	1 500 000	İpek döküntüleri	30 000
Prina yağı	300 000	Deri	1 000 000
Tiftik	1 000 000	Palamut	600 000
Sair keçi kılı	50 000	Palamut hulâsası	600 000
Pamuk	200 000		
Afyon	300 000		9 230 000

Liste : B

Tütün	7 000 000	Paçavra	250 000
Peynir	75 000	Yonca	50 000
Taze ve konserve balık	235 000	Balmumu	50 000
Bakla ve nohut	250 000		
Kuşyemi	200 000		8 610 000
Kepek ve küsbe	500 000		

Liste : C

Ceviz ve fındık	1 000 000	Mazı	50 000
Üzüm	1 000 000	Kitre	30 000
Sair kuru yemiş	70 000	Meyan kökü	50 000
İncir	500 000	Çöven	10 000
Hurda	350 000		
Bağırsak	500 000		3 560 000

Lâhika : 2

Liste : A. I.

	T. L.
Gölcük elektrik alarm tesisatı	4 250
39 Krupp lokomotifi	3 428 100
Demir köprüler	509 506
D. D. Y. Yedek aksam ve makineleri	393 399
Yolcu ve yük vagonu (118)	2 084 169
Burgu takımı	142 132
Askerî fabrikalar : yedek ve ham madde	60 000
Kokiy	635
Makine tesisatı ve yedek aksam	3 137
Şamot tuğlası	25 309
Zırhlı Golvat vantilâtörü	2 917
Görç pusla teveih âleti (29)	3 575
Görç kolimatörü (40)	1 900
Kapsül (Hirtenberg)	14 455
Hamızı kibrit ve Süperfosfat fabrikası	14 695
Sivas çimento fabrikası	1 122 392
Ereğli mensucat fabrikası	1 550
Klorkali fabrikası	300 000
Merinos fabrikası	22 500
Birleşik yün iplik fabrikaları	19 674
İzmit Sellüloz fabrikası	77 920
Kundura deri fabrikası	565
Şeker fabrikaları	32 718
Malatya mensucat fabrikası	73 931
Etibank müesseseleri	79 312
Kozlu madenleri	16 853
İnağzı madenleri	6 400
Turkiş - Kilimli madenleri	23 264
Adana (Malatya) mensucat fabrikası	3 765
Köprücü kolu (80 m)	525 770
Köprücü kolu frenleri	56 664
12 Elektrojen grupu	177 600
	9 229 057

Liste : B. 1.

	T. L.
Topcu endaht - mesaha tablosu (66)	33 500
Telefunken yedekleri :	
1) 75 w. lık istasyon için	6 740
2) A R 241 mürsile istasyon için	3 500
3) 500 w. lık istasyon için	3 500
4) 500 ve 75 w. lık istasyon için	3 340
Géodésie âletleri yedekleri	11 500
Fotoğrametri âletleri	62 000
Cebeci Hastanesi mekanoterapi âletleri	5 462
İstanbul Üniversitesi Cerrahiye tesisatı	39 181
«Kızılay» ihtiyacı	158 000
Sıhhiye dairesi için cerrahî âletler	132 425
Sıhhiye D. Sahra hastane kolları	45 421
Demirköprü (Haydarpaşa)	202 500
Kırıkkale fabrikası (6. ncı Fabr.)	50 618
Bakırköy Mensucat fabrikası	3 120
Birleşik Pamuk İplik fabrikaları (1 - Kayseri)	3 830
Birleşik Pamuk İplik fabrikaları (2 - Nazilli)	36 647
Gemlik Suni ipek fabrikası	14 860
Demir - Çelik fabrikası	14 591
Ankara Gaz - Elektrik tesisatı	209 950
İpek - Mersin fabrikası	151 283
Adana «Malatya» Mensucat fabrikası	8 448
Paşabahçe Cam fabrikası	5 220 + 6 000
İzmir Pamuk mensucat fabrikası	40 000
İnhisarlar	16 673
Toprakofis	976
Devlet matbaası	127 051
Sigara kâğıdı	750 000
Seyhan Barajı	65 000
Yol inşa malzemesi	8 750
	2 256 086

Liste: C. 1.

	T. L.
Türbin santralı (kablosuz)	178 000
Çadır direği	59 000
Makas	350 000
Kemalpaşa barajı	29 000
Taksimatlı kazan	10 700
Pulsemetreli kazan (3)	4 875
İzabe potası	4 325
Elektrik santralı	130 000
Tevzi kablosu	36 000
Transformatör ve yağ tevzi tablosu	100 100
Diesel motörü ve jeneratör (kablosuz)	7 300
Demir tel	470
Oto - traktör	14 500
Teneke işleme âletleri	4 420
Lokomobil yedekleri	5 800
Tıbbî âletler	23 500
16 radyo ahize aksamı	25
Ray vidaları	10 250
Manivelâ	525
D. D. Y. için malzeme	2 170 2 950 3 000
Malatya fabrikası için makine ve yedek	2 000
İki lokomobil	3 620
Silindirler	3 990
Elektrik motörlü kompresörler	4 334
Hava silindirleri	2 212
Zımpara çarkları	5 623
Su saatleri ve yedekleri	58 498
Su saatleri ve yedekleri	11 047
Su saatleri	12 647
Su saatleri ve yedekleri	2 794
Yıkama makinesi	585
Dezenfeksiyon makinesi	635
Vinç	6 000
Arabalı motosiklet	8 470
Kimyevî müstahzarat	132 825
İzabe potası	2 759
Grafit izabe potası	3 937
Mezbaha soğuk hava tesisatı	35 000
İnşaat demiri	1 049
Dökme armatör	3 972
(Erkin) vapuru için yedeklerile 2 jeneratör	13 809
Denizaltı yedek ve kablo kutusu	2 223
Lâboratuar için magnetik aletler	570
75 W. lık telsiz yedekleri	6 700
8 ölçü kasası	2 250
500 W. lık telsiz yedekleri	175
Arazöz	3 900
Arazöz	3 900
6 arazöz	6 450
Su tesisatı (Aydın)	28 761
» » (Trabzon)	63 138
» » (Isparta)	1 515
Sümerbank için inşaat	18 000
Seyhan köprüsü	20 578
Selüloz fabrikası	8 962
Boru	2 225
Törpü	2 626
Yazı makinesi	12 813
Fotoğraf ve kimyevî maddeler	10 266
Şimendifer yedekleri	69 000
Adana yağ fabrikası tesisatı	118 406
Kürek	1 427
Lokomotif ve romork yedekleri	3 955
Motör yedekleri	3 792
	1 684 348

Lâhika : 3

Plâfonlar

	T. L.
Grup : 1	
Mekanik sanayii	500 000
Elektroteknik sanayii	1 000 000
Grup : 2	
Optik ve ince mekanik sanayii	500 000
Grup : 3	
Hırdavatçılık ve demircilik ve sair demir ve madenî eşya	1 000 000
Grup : 4	
Taş ve topraklar	300 000
Grup : 5	
Cam sanayii	500 000
Porselen sanayii	750 000
Grup : 6	
Eczalar	750 000
Boyalar	750 000
Diğer kimyevî maddeler	1 000 000
Grup : 7	
Kâğıd istihsali sanayii	550 000
Kâğıd işleme sanayii	100 000
Matbua	100 000
Grup : 8	
Tahta işleme sanayii	100 000
Grup : 9	
Tasrih edilmemiş diğer sanayiler	330 173
	8 230 173

Lâhika : 4

Menşe şehadetnamesi modeli

Tercüme

Menşe şehadetnamesi

Gönderen :
İsim . . . . . .
İkametgâh . . . . . .
Sokak . . . . . .

Gime gönderildiği

İsim . . . . . .
İkametgâh . . . . . .
Sokak . . . . . .
Malin cinsi . . . . . .
Ambalâj nevi . . . . . .
Koli adedi . . . . . .
Marka No. . . . . . .

Siklet { Gayrisafi Kg.
Safi »

Kıymet { Fob
Cif

Sevk yolu

. . . . . **Türk** Ticaret odası yukarıda gösterilen malların —— menşeli olduğunu tasdik eder.
Alman

. . . . . **da** . . . . . tarihinde . . . . . .

Zirde vaziülimza —— **Türk** gümrük idaresi memurları yukarıda gösterilen emtianın istihlâke arzedil-
Alman
miş olduklarını tasdik ederler

Tarih **İmza** **Mühür**

TÜRKİYE İLE ALMANYA ARASINDA TİCARİ MÜBADELELERE AİD TEDİYE ANLAŞMASI

Türkiye ile Almanya arasında bu günkü tarihle imzalanan Hususî anlaşmaya tevfikan icra olunan ticarî mübadelelerden mütevellid tediyat âtideki ahkâm dairesinde icra olunacaktır.

Madde — 1

Türkiye menşeli mallar idhalâtçıları, borçlarını vacibüttediye meblâğın Deutsche Verrechnungskasseye rayşmark olarak tediyesi suretile eda edeceklerdir.

Deutsche Verrechnungskasse bu suretle tahsil olunan mebaliği, Türkiye Cümhuriyet Merkez bankası namına açacağı faizsiz bir rayşmark D hesabının matlubuna tediye gününde kaydedecektir.

Madde — 2

Almanya menşeli mallar idhalâtçıları borçlarını, vacibüttediye meblâğı Türk lirası olarak Türkiye Cümhuriyet Merkez bankasına tediye suretile eda edeceklerdir.

Türkiye Cümhuriyet Merkez bankası bu suretle tahsil olunan mebaliği Deutsche Verrechnungskasse namına açacağı bir faizsiz Türk lirası D hesabının matlubuna tediye gününde kaydedecektir.

Madde — 3

İki memleket borçluları tarafından bu suretle yapılan tediyat ibra kuvvetini haiz olacaktır.

Madde — 4

Deutsche Verrechnungskasse ve Türkiye Cümhuriyet Merkez bankası bu suretle yapacakları tahsilâta aid ihbarnameleri birbirlerine günü gününe göndereceklerdir.

Her tahsil ihbarnamesi rayşmark veya Türk lirası mikdarını ve ayni zamanda hak sahiblerine tediyatın teshiline hâdim bilcümle kayıdları ihtiva eyliyecektir.

Bir matlub, Türk lirası veya rayşmarkdan maada bir para üzerinden tanzim edilmiş bulunduğu takdirde mevzuubahs dövize müteallik meblâğ dahi mezkûr ihbarnamelerde gösterilecektir.

Madde — 5

Deutsche Verrechnungskasse ve Türkiye Cümhuriyet Merkez bankası,, birinci ve ikinci maddelerde derpiş olunan her iki (D) hesabının bakiyeleri arasında günlük mahsublar icra edeceklerdir. Bu mahsubun teknik tatbikat şekillerini her iki müessese müştereken tesbit edeceklerdir.

Her iki (D) hesabı arasındaki günlük mahsublar, bir Türk lirası müsavi 1, 98 rayşmark esasına müsteniden yapılacaktır.

Kezalik rayşmark olarak muharrer faturaların Türk lirasına ve bilmukabele Türk lirası olarak muharrer faturaların rayşmarka tahvili, yukarıda mezkûr tahvil rayicine müsteniden icra edilecektir.

Bu kur, iki paradan birinin istatüsünde esaslı bir tebeddül vukubulmadıkça, işbu Anlaşmanın tatbikı müddetince değiştirilmiyecektir. Tatbik olunan kurun değiştirilmesinde zaruret hâsıl olduğu takdirde, kabul olunması lâzımgelen yeni Türk lirası Rayşmark partisi Türkiye Cümhuriyet Merkez bankasile Rayşmark arasında kararlaştırılacaktır.

Matlublar Türk lirası veya Rayşmarkdan gayri bir para üzerinden tanzim edilmiş bulunduğu takdirde mevzubahs para evvelâ Rayşmarkın bu paraya karşı resmî muadeleti esası üzerinden Rayşmarka ve bilâhare icabettiği takdirde Rayşmarklar da bir Türk lirası müsavi 1, 98 Rayşmark tahvil rayici esasına müsteniden Türk lirasına tahvil olunacaktır.

Madde — 6

Hak sahiblerine tediyat Türkiye de Türkiye Cümhuriyet Merkez bankası ve Almanya da Deutsche Verrechnungskasse marifetile her iki memleketin kendi parası üzerinden, tevdiatın vukubulduğu tarih sırasile ve birinci ve ikinci maddelerde derpiş edilmiş olan (D) hesablarının mevcudatı dahilinde ifa edilecektir.

Madde — 7

Alman ihracatına müteferri mutad ticarî müteferrik masraflar, (Protokol No. 3) 31 ağustos 1939 tarihinde inkıza etmiş olan 25 temmuz 1938 tarihli Türk - Alman İtilâfnamesi mucibince Türkiye Cümhuriyet Merkez bankası nezdinde açılmış olan kliring hesabından ödenecektir.

Kezalik Alman mal teslimatına müteallik teminat mektublarının muhtevi bulunduğu ve katî olarak tahsil olunan meblâğlar marüzzikir (A) hesabından tesviye olunacaktır.

Türkiyeden Almanyaya yapılan ihracata müteferri mütad ticarî müteferrik masraflar eski Kliring İtilâfnamesi mucibince Türkiye Cümhuriyet Merkez bankası namına Deutsche Verrechnungskasse nezdinde açılmış olan Kliring (B) hesabından tesviye olunacaktır.

Lüzumu halinde iki Âkid Taraf, yukarıda zikri geçen masarifin Almanya ile Türkiye arasında ticarî mübadeleler hakkında bu günkü tarihle mümza Anlaşmada tesbit edilmiş bulunan mikdarın haricinde olarak diğer memlekete mal ihracı suretile tesviyesine müsaade edeceklerdir. Bu ihracat marüzzikir Anlaşma ahkâmına tevfikan yapılacaktır.

Madde — 8

Türkiyeden Almanyaya veyahud Almanyadan Türkiyeye ihraç edilecek malların bedeli birinci ve ikinci maddelerde derpiş edilmiş bulunan D hesablarına malın sevkinden evvel veya sonra yatırılacaktır.

Şu kadar var ki, bütün bu teslimat malın her iki memleketten biri veya diğerinde gümrüklenmesinden sonra azamî bir ay zarfında ifa olunacaktır.

Türkiye Cümhuriyet Merkez bankası ve Deutsche Verrechnungskasse'den her biri bu hususta lâzımgelen tedabiri ittihaz eyliyeceklerdir.

Madde — 9

İşbu Anlaşmanın mevkii meriyete vazından sonra sevkolunacak mallara Türkiye ile Almanya arasında ticarî mübadeleler hakkındaki hususî Anlaşmaya merbut nümuneye tevfikan iki memleketin salâhiyetdar makamları tarafından iki nüsha olarak muta menşe şehadetnamesi terfik edilecektir.

Menşe şehadetnamelerinin (B) ikinci nüshası hemen gümrüklerin tasdikını müteakib Alman idhalâtçıları tarafından Deutsche Verrechnungskasse'ye ve Türk idhalâtçıları tarafından de Türkiye Cümhuriyet Merkez bankasına tevdi olunacaktır.

Menşe şehadetnamesinin idhalâtçı memleket gümrüğü tarafından damgalanmış olan B nüshası, mal bedelinin Deutsche Verrechnungskasse'ye veya Türkiye Cümhuriyet Merkez bankasına tesviyesi ânında idhalâtcı tarafından ibraz edilmediği takdirde, iki müessese tediye ihbarnamelerini bu şehadetnameler terfik edilmemiş olduğu halde yine birbirine göndereceklerdir.

Ancak şurası mukarrerdir ki Deutsche Verrechnungskasse ve Türkiye Cümhuriyet Merkez bankası mezkûr şehadetnamelerin malın tamamile gümrüklenmesinden sonra idhalâtçı tarafından alâkadar müesseseye tevdii için lâzımgelen tedbirleri alacaklardır.

Madde — 10

Her iki Hükûmet, bedelleri işbu Anlaşma tarikile ödenen bilûmum malları dahilî istihlâk için bilfiil idhalini ve ticarî mübadelelere Hususî Anlaşmada mezkûr mukavelenamelere müteallik tediya-

tın işbu Anlaşma ahkâmına tevfikan tesviyesini temin için lâzımgelen tedbirleri ittihaz eyliyecektir.

Madde — 11

İşbu Anlaşmanın hitamında Türkiye ile Almanya arasında Ticarî mübadelelere mütedair hususî anlaşmaya tevfikan idhal edilmiş bulunan veya idhal edilecek olan mallar bedeli D hesablarının matlubuna kaydolunmakta devam edeceklerdir.

İki memleketten birinin D hesabına tahakkuk edecek bakıye evvelâ bu günkü tarihli Anlaşmalarda derpiş edilmiş bulunan idhalâtın tesviyesine tahsis olunacaktır. Artan mebaliğ de Türkiye tarafından B1, C1 listelerinde gösterilen Alman mallarının mubayaasına ve Almanya tarafından B ve C listelerinde gösterilen Türk mallarının mubayaasına kullanılacaktır.

Madde — 12

İşbu Anlaşma Türkiye ile Almanya arasında ticarî mübadelelere mütedair olarak bu günkü tarihle imza olunan Hususî Anlaşmanın lâyenfek bir cüzünü teşkil eder.

İki Âkid Tarafın tasdik keyfiyetini yekdiğerine tebliğ ettikleri tarihten itibaren, bir sene müddetle meriyete girecektir.

Ankarada bin dokuz yüz kırk senesi temmuz ayının yirmi beşinici günü türkçe, almanca ve fransızca olarak tanzim edilmiştir.

İhtilâf halinde, fransızca metin muteber olacaktır.

Von Papen *Numan Menemencioğlu*

S. Sayısı : 233 e ek

Türkiye - Almanya arasında imza edilmiş olan Ticarî mübadelelere mütedair hususî anlaşma ile tediye anlaşmasının tasdiki hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve İktısad encümenleri mazbataları (1/464)

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Hariciye encümeni
Esas No. 1/464
Karar No. 43

6 - VIII - 1940

Yüksek Reisliğe

25 temmuz 1940 tarihinde Almanya ile imzalanan ticarî mübadelelere mütedair Hususî anlaşma, ticarî mübadelelere aid Tediye anlaşması ile bunların müzeyyelât ve merbutatı Hariciye vekâleti Umumî kâtibi Numan Menemencioğlunun huzurile tedkik edildi :

İki memleket arasında mevcud taahhüdlerin ve bunlardan mütevellid ticarî muamelelerin kısmen tesviyesini istihdaf eden anlaşma esas itibarile tasvib ve kanun lâyihasının birinci maddesi tadilen ve ikinci ve üçüncü maddeleri aynen kabul edilmiş ve müstacelen müzakere edilmek üzere Heyeti umumiyeye arzı münasib görülmüştür.

Havalesi veçhile İktısad encümenine tevdi edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Hariciye E. Reisi	M. M.	Kâ.
Konya	İstanbul	Tokad
Ali Muzaffer Göker	*Ahmed Şükrü Esmer*	
Antalya	Çoruh	Erzurum
Dr. Cemal Tunca	*Asım Us*	*Gl. Pertev Demirhan*
Manisa		Sivas
Hikmet Bayur		*Necmettin Sadak*

İktısad encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İktısad encümeni
Easas No. 1/464
Karar No. 47

6 - VIII - 1940

Yüksek Reisliğe

25 temmuz 1940 tarihinde Almanya ile imza edilmiş olan mübadele ve tediye anlaşmalarının tasdiki hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra vekilleri Heyetince 29 - VII - 1940 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılıb Encümenimize havale buyurulan kanun lâyihası ve esbabı mucibe ve ilişikleri Hariciye vekâleti Umumî kâtibi Numan Menemencioğlu hazır olduğu halde müzakere ve tedkik olundu:

Esbabı mucibeye ve verilen izahata nazaran iki memleket arasındaki taahhüdlerin ve bunlardan doğan ticarî muamelelerin yeni umumî vaziyet ve şartların icablarına göre tasfiyesi gayesini istihdaf ve buna munzam olarak mühim bir kısım yeni mal mübadelesini teğmin eden işbu kanun lâyihası esas itibarile kabul edilmiş ve lâyihanın birinci maddesi Hariciye encümeninin tadili veçhile ve ikinci ve üçüncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

İşbu kanun lâyihası müstaceliyetle müzakeresi

temennisile Umumî Heyetin Yüksek tasvibine arzedilmek üzere sunulur.

İktısad E. Reisi	M. M.	Kâtib
Giresun	Niğde	Afyon K.
İ. Sabuncu	*Dr. R. Ferid Talay*	

Eskişehir	Ankara	Ankara
Emin Sazak	*A. Ulus*	*M. Eriş*
Bursa	Erzincan	Gaziantep
Fazlı Güleç	*S. Başotaç*	*Nuri Özpazarbaşı*
İzmir	Konya	Zonguldak
Benal Arıman	*H. Dikmen*	*M. Bozma*

HARİCİYE ENCÜMENİNİN TEKLİFİ

25 temmuz 1940 tarihinde Almanya ile imzalanan ticarî mübadelelere mütedair hususî anlaşma, ticarî mübadelelere aid tediye anlaşması ile bunların müzeyyelât ve merbutatının tasdikına dair kanun lâyihası

MADDE 1 — 25 temmuz 1940 tarihinde Almanya ile imzalanan ticarî mübadelelere mütedair hususî anlaşma ile ticarî mübadelelere aid tediye anlaşması ve bunların müzeyyelât ve merbutatı kabul ve tasdik olunmuştur.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını tatbika İcra Vekilleri Heyeti memurdur.